

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1958

ANDRA KAMMAREN

Nr 8

1—5 mars

Debatter m. m.

Tisdagen den 4 mars

Sid.

Interpellationer av:

herr Nilsson i Göingegården ang. frågan om fördelning av kostnader för anordningar i korsning av järnväg och ägoväg	9
herr Lindström ang. militära övningar under olämpliga väderleksförhållanden	9

Onsdagen den 5 mars

Avskaffande av s atsrådseden	12
Utredning i syfte att bereda samtliga riksdagspartier möjlighet att delta i riksdagsutskottens arbete och beslut	13
Utgifter under tredje huvudtiteln:	
Utrikesförvaltningen: Avlöningar	15
Bidrag till internationell hjälpverksamhet	19
Avdragsrätt vid beskattning av donationer till vetenskaplig undervisning och forskning	31
Befrielse för Föreningen Kristianstadsfrukt från viss investeringsavgift	36
Beräkningen av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst	38
Vidgad rätt till avskrivning av kostnader för ekonomibyggnader å jordbruksfastighet	41
Ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen	43
Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.	57
Upphävande av lagen om utfyllnad av vissa underhållsbidrag	81
Åtgärder för begränsning av statens utgifter för den allmänna sjukförsäkringen	83
Vidgad rätt till fria resor för värnpliktiga	89
Normer för nytryckning av lagar och förordningar, som blivit föremål för väsentliga eller upprepade ändringar	89

	Sid.
Vidgad rätt för folkpensionärer att resa å statens järnvägar till ned-satt pris	91
Interpellationer av:	
herr Hamrin i Jönköping ang. myndigheternas befogenhet att ge-nom upprepade beslut eller yrkanden göra en person till föremål för sinnesundersökning m. m.	92
herr Johansson i Norrköping ang. osunda konkurrensmetoder från textilimportörers sida	93

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 5 mars

<i>Bevillningsutskottets</i> memorial nr 22, i anledning av kamrarnas skilj-aktiga beslut angående promilletalet för skogsvårdsavgiften för år 1958 (gemensam votering).....	11
<i>Utrikesutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. överenskommelse med Japan om reglering av svenska fordringsanspråk	12
— nr 2, om ändrad ordning för val av ombud och suppleanter i Nor-diska rådet	12
<i>Konstitutionsutskottets</i> utlåtande nr 2, om avskaffande av statsrådseden	12
— nr 3, om ändrad ordning för val av statsrevisorer	13
— nr 4, om utredning i syfte att bereda samtliga riksdagspartier möj-lighet att delta i riksdagsutskottens arbete och beslut	13
— nr 5, om ändrad ordning för kamrarnas val av talmän, sekrete-rare och ledamöter i talmanskonferensen	14
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 3, rörande utgifter under tredje huvudti-teln (utrikesdepartementet).....	15
— nr 12, rörande utgifter under tolfte huvudtiteln (civildepartementet)	30
— nr 33, ang. anslag under statens allmänna fastighetsfond m. m. för utrikesdepartementet.....	30
— nr 34, ang. nedsättning av viss kronans fordran	30
— nr 35, ang. ändring av avtal rörande lån till Föreningen för skid-löpningens och friluftslivets främjande i Sverige	31
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 9, ang. ändring av 3 § 2 mom. för-ordningen om statlig förmögenhetsskatt	31
— nr 12, om avdragsrätt vid beskattning av donationer till veten-skaplig undervisning och forskning	31
— nr 13, om befrielse för Föreningen Kristianstadsfrukt från viss investeringsavgift	36
— nr 14, om ändring av förordningen ang. beräkning av statlig in-komstskatt för ackumulerad inkomst.....	38
— nr 15, om vidgad rätt till avskrivning av kostnader för ekonomi-byggnader å jordbruksfastighet	41
— nr 17, om ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen, m. m. ...	43
— nr 23, om ändring i kommunalskattelagen, m. m.	57

	Sid.
<i>Andra lagutskottets</i> utlåtande nr 4, ang. lag om tillvaratagande av biologiskt material från avliden	57
— nr 6, ang. strålskyddslag m. m.	57
— nr 7, ang. ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.	57
— nr 8, ang. upphävande av lagen om utfyllnad av vissa underhållsbidrag	81
— nr 9, om begränsning av statens utgifter för den allmänna sjukförsäkringen	83
memorial nr 13, ang. överlämnande till särskilda utskottet av motioner om kommunernas andel av folkpensioneringskostnaderna	89
<i>Tredje lagutskottets</i> utlåtande nr 6, om höjning av försvarsavgiften enligt gruvlagen m. m.	89
<i>Allmänna beredningsutskottets</i> utlåtande nr 1, om vidgad rätt till fria resor för värnpliktiga	89
— nr 2, ang. normer för nytryckning av lagar och förordningar, som blivit föremål för väsentliga eller upprepade ändringar	89
— nr 3, om vidgad rätt för folkpensionärer att resa å statens järnvägar till nedsatt pris	91

Lördagen den 1 mars

Kl. 10.00

§ 1

Justerades protokollet för den 21 nästlidna februari.

§ 2

Föredrogs var för sig följande Kungl. Maj:ts å bordet liggande propositioner; och remitterades därvid

till behandling av lagutskott propositionen nr 69, med förslag till ändringar i vägtrafikförordningen m. m.; och

till statsutskottet propositionen nr 70, angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 till Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.

§ 3

Föredrogs och hänvisades till särskilda utskottet den å kammarens bord liggande motionen nr 410, av herr *Bengtsson* i Varberg m. fl.

§ 4

Föredrogs den av fru *Ewerlöf* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående lärarutbildningen på det husliga området.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5

Till bordläggning anmäldes utrikesutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av överenskommelse mellan Sverige och

Japan angående reglering av vissa svenska fordringsanspråk, och

nr 2, i anledning av väckt motion om ändring i ordningen för val av ombud och suppleanter i Nordiska rådet;

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av väckta motioner om avskaffande av statsrådseden,

nr 3, i anledning av väckta motioner om utredning angående ändrad ordning för val av statsrevisorer,

nr 4, i anledning av väckt motion om utredning i syfte att bereda samtliga riksdagspartier möjlighet att delta i riksdagsutskottens arbete och beslut, och

nr 5, i anledning av väckt motion om ändrad ordning för kamrarnas val av talmän, sekreterare och ledamöter i talmanskonferensen;

statsutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under tredje huvudtiteln, avseende anslagen inom utrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner,

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under tolfte huvudtiteln, avseende anslagen inom civildepartementets verksamhetsområde, jämte en i ämnet väckt motion,

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1958/59 under statens allmänna fastighetsfond m. m., i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde,

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nedsättning av viss kronans fordran, och

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring av vissa avtal rörande lån till Föreningen för skidlöpningens och friluftslivets främjande i Sverige för utbyggnad av turiststationen Högfjället vid Storlien;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 9, i anledning av väckta motioner med förslag till förordning angående ändring av 3 § 2 mom. förordningen om statlig förmögenhetsskatt,

nr 12, i anledning av väckt motion om avdragsrätt vid beskattning av donationer till vetenskaplig undervisning och forskning,

nr 13, i anledning av väckta motioner om befrielse för Föreningen Kristianstadsfrukt från erläggande av viss investeringsavgift,

nr 14, i anledning av väckt motion om viss ändring av förordningen angående beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst,

nr 15, i anledning av väckta motioner om vidgad rätt till avskrivning av kostnader för ekonomibyggnader å jordbruksfastighet,

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623), m. m., jämte i ämnet väckta motioner, och

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

andra lagutskottets utlåtanden och memorial:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillvaratagande av vävnader och annat biologiskt material från avliden person,

nr 6, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till strålskyddslag m. m., dels ock i ämnet väckt motion,

nr 7, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.,

nr 8, i anledning av väckta motioner angående upphävande av lagen om utfyllnad av vissa underhållsbidrag,

nr 9, i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder för begränsning av statens utgifter för den allmänna sjukförsäkringen, och

nr 13, angående överlämnande till särskilda utskottet av väckta motioner angående vissa ändrade bestämmelser rörande kommunernas andel av folkpensioneringskostnaderna;

tredje lagutskottets utlåtande nr 6, i anledning av väckta motioner om höjning av den s. k. försvarsavgiften enligt gruvlagen m. m.; samt

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av väckta motioner om vidgad rätt till fria resor för värnpliktiga,

nr 2, i anledning av väckt motion angående normgivande bestämmelser om nytryckning av lagar och förordningar, som blivit föremål för väsentliga eller upprepade ändringar, och

nr 3, i anledning av väckta motioner om vidgad rätt för folkpensionärer att företaga resor å statens järnvägar till nedsatt pris.

§ 6

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under första huvudtiteln, avseende anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 86, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 87, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under elfte huvudtiteln gjorda framställningar rörande anslag för budgetåret 1958/59 till Överståthållarämbetet och landsstaten, Polisväsendet, Civilförsvaret, Brandväsendet m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

§ 7

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner överlämnats till kammaren:

nr 68, med förslag till lag om behandlingen av häktade och anhållna m. fl., m. m.,

nr 71, angående reglering av priser-
na på fisk under budgetåret 1958/59
m. m.,

nr 72, angående viss ersättning till
hemmansägaren Lars Levi Andersson,
och

nr 73, angående anslag till strål-

skyddsverksamhet m. m. för budgetåret
1958/59 m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 8

Anmäldes följande till herr talman-
nen under sammanträdet avlämnade
motioner, nämligen i anledning av
Kungl. Maj:ts proposition, nr 53, med
förslag till lag om ändrad lydelse av
16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346)
angående statsmonopol å tillverkning
och import av tobaksvaror m. m. mo-
tionerna:

nr 411, av herr *Spångberg m. fl.*,

nr 412, av herr *Kollberg*, och

nr 413, av herr *Dickson m. fl.*; samt

i anledning av Kungl. Maj:ts proposi-
tion, nr 55, med förslag till lag angå-
ende ändring i lagen den 29 juni 1946
(nr 431) om folkpensionering m. m.
motionerna:

nr 414, av herr *Fredriksson m. fl.*,
samt

nr 415 och 416, av herr *Senander
m. fl.*

Dessa motioner bordlades.

§ 9

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 10.05.

In fidem
Gunnar Britth

Tisdagen den 4 mars

Kl. 16.00

§ 1

Justerades protokollen för den 25 och den 26 nästlidna februari.

§ 2

Upplästes följande till kammaren inkomna telegram samt ansökan med därvid fogat läkarintyg:

Andra kammarens talman
Riksdagshuset
Stockholm

Härmed meddelas att riksdagsman Karl Kilsmo insjuknat i influensa och är under min vård. Han beräknas oförmögen till arbete under en vecka.

Robin Strähle
Provinsialläkare,
Flen

Till Riksdagens Andra Kammare

Under hänvisning till bifogade läkarintyg får undertecknad härmed vördsam samt hemställa om tjänstledighet från riksdagsarbetet under tiden 3—15 mars 1958.

Uppsala den 28 febr. 1958

Henrik Munktell

Härmed intygas att professor Henrik Munktell på grund av akut överanstängning är förhindrad att delta i riksdagsarbetet under cirka fjorton dagar framåt.

Uppsala den 28 febr. 1958

Runar Brenning
leg. läk.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr Kilsmo den 3—den 9 och herr Munktell den 3—den 15 innevarande mars.

§ 3

Föredrogos var för sig följande Kungl.

Maj:ts å bordet vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskottet propositionen nr 68, med förslag till lag om behandlingen av häktade och anhållna m. fl., m. m.;

till jordbruksutskottet propositionen nr 71, angående reglering av priserna på fisk under budgetåret 1958/59 m. m.; samt

till statsutskottet propositionerna:

nr 72, angående viss ersättning till hemmansägaren Lars Levi Andersson, och

nr 73, angående anslag till strålskyddsverksamhet m. m. för budgetåret 1958/59 m. m.

§ 4

Föredrogos var efter annan följande å kammarens bord liggande motioner. Därvid remitterades

till bevillningsutskottet motionerna:

nr 411, av herr *Spångberg m. fl.*,

nr 412, av herr *Kollberg*, och

nr 413, av herr *Dickson m. fl.*; samt

till särskilda utskottet motionerna:

nr 414, av herr *Fredriksson m. fl.*, och

nr 415 och 416, av herr *Senander m. fl.*

§ 5

Föredrogos, men bordlades åter utrikesutskottets utlåtanden nr 1 och 2, konstitutionsutskottets utlåtanden nr 2—5, statsutskottets utlåtanden nr 3, 12 och 33—35, bevillningsutskottets betänkanden nr 9, 12—15, 17 och 23, andra lagutskottets utlåtanden och memorial nr 4, 6—9 och 13, tredje lagutskottets utlåtande nr 6 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 1—3.

§ 6

Interpellation ang. frågan om fördelning av kostnader för anordningar i korsning av järnväg och ägoväg

Herr NILSSON i Göingegården (h) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Sedan länge har vi på riksdagsplanet diskuterat frågan om fördelning av kostnaderna för anordningar i korsning mellan järnväg och ägoväg eller annan icke allmänligen befaren väg med huvudsaklig betydelse för jordbruksfastighets driftsförhållanden.

Frågan har varit föremål för uppmärksamhet bl. a. vid 1948 års riksdag, då motioner framlades i ärendet. Som ett resultat av riksdagsbehandlingen tillkallades en utredningsman. Det av denne 1951 framförda betänkandet lades dock ej till grund för proposition. I stället överlämnades hela frågan till kommunikationsdepartementet för prövning av andra åtgärder som kunde ifrågakomma för att lösa problemet.

Motioner framfördes på nytt 1956. Riksdagen fann det då angeläget, att åtgärder snarast vidtogs för att få till stånd en lösning av förevarande problem samt hemställde därför om reglering i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer som uppdragits i 1951 års betänkande. Ärendet överlämnades till kommunikationsdepartementet för vidare behandling.

Trots att nära tio år gått, sedan förevarande fråga på allvar aktualiserades i riksdagssammanhang, har en lösning icke åstadkommits.

Med stöd av ovanstående hemställes om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande fråga:

Är herr statsrådet beredd att vidtaga sådana åtgärder, att förslag till lösning av frågan om fördelning av kostnader för anordningar i korsning av järnväg och ägoväg eller annan icke allmänligen befaren väg med huvudsaklig betydelse för jordbruksfastighets driftsförhållanden framlägges inför 1958 års riksdag?

Denna anhållan bordlades.

§ 7

Interpellation ang. militära övningar under olämpliga väderleksförhållanden

Ordet lämnades på begäran till

Herr LINDSTRÖM (s), som yttrade:

Herr talman! Under nu pågående repetitionsövningar vid Norrlands artilleriregemente i Östersund har övningar bedrivits även under de tider, då temperaturen varit exceptionellt låg. En nattmarsch på 10 mil i 30° kyla medförde att framför allt traktorförarna ådrog sig köldskador i ansiktet.

En framställning från manskapet om att erhålla ansiktsskydd av samma typ som motorcykelordonnanserna är utrustade med avslogs. Om de skulle ha sådana, hänvisades de till sportaffärerna.

För lekmannen förefaller det minst sagt oförsvarligt att tvinga de värnpliktiga att utsätta sig för en så allvarlig risk som en förfrysning ändå är. Sådan omdömeslöshet undergräver befällets auktoritet, och talet om träning för sådana påfrestningar är grundfalskt.

Med hänvisning till förestående anholder jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa följande fråga:

Anser statsrådet, att det är förenligt med försvarets intressen att militära övningar bedrivs under väderleksförhållanden, som innebär uppenbar risk för förfrysningar och andra skador?

Denna anhållan bordlades.

§ 8

Anmälde och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från andra lagutskottet:

nr 89, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4 § förordningen den 14 maj 1954 (nr 250) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m.; nr 90, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 14 och 36 §§ lagen den 24 mars 1938 (nr 96) om understödsföreningar, m. m.; och

nr 91, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag), samt

från tredje lagutskottet:

nr 88, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd, dels ock i ämnet väckt motion.

§ 9

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren:

nr 74, angående medel för år 1958 till bostadslån åt domänverkets fast anställda skogsarbetare, m. m., och

nr 75, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 maj 1953 (nr 269) angående byggnadsforskningsavgift, m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 10

Anmälades följande till herr talmanen under sammanträdet avlämnade motioner, nämligen

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 55, med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering m. m. motionerna:

nr 417 och 418, av herr *Hjalmarson m. fl.*,

nr 419 och 420, av herr *Ohlin m. fl.*,
nr 421, av herr *Hedlund m. fl.*,
nr 422, av herr *Lundberg*,
nr 423, av herr *Nilsson* i Östersund
m. fl., och

nr 424, av herr *Christenson* i Malmö;
i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 66, angående högre utbildning av sjuksköterskor motionerna:

nr 425, av fröken *Höjer m. fl.*, och
nr 426, av herrar *Olofson* och *Nilsson* i Lönsboda, samt

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 67, angående ordnande av den andliga vården vid sjukhusen m. m. motionerna:

nr 427, av herr *Rimmerfors m. fl.*,
nr 428, av herr *Hallén m. fl.*, samt
nr 429, av fröken *Olsson* och herr *Alemyr*.

Dessa motioner bordlades.

§ 11

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

För kommittéarbete inom Europarådet anhåller undertecknad om ledighet från riksdagsgörömlåden under tiden 5—12 mars.

Ingemar Andersson

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 12

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 16.08.

In fidem
Gunnar Britth

Onsdagen den 5 mars

Kl. 10.00

§ 1

Anställdes, jämlikt § 65 riksdagsordningen, omröstning över följande av bevillningsutskottet i dess memorial nr 22 föreslagna, av riksdagens båda kamrar godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen skall bifalla vad bevillningsutskottet hemställt i betänkande nr 5 och alltså

A) i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag angående skogsvårdsavgiften besluta, att skogsvårdsavgift enligt förordningen om skogsvårdsavgift skall för år 1958 utgå med 1,25 promille; samt

B) lämna följande motioner, nämligen
1) motionen II: 135 av herr Wachtmeister samt

2) motionen II: 239 av herrar Rubbestad och Börjesson utan åtgärd, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, bifallit den vid betänkandet fogade reservationen och alltså beslutat att i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag angående skogsvårdsavgiften samt motionen II: 135 av herr Wachtmeister och motionen II: 239 av herrar Rubbestad och Börjesson skogsvårdsavgiften enligt förordningen om skogsvårdsavgift skall för år 1958 utgå med 1,00 promille.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst,

verkställes omröstningen medelst omröstningsapparat, och utföll densamma med 107 Ja och 114 Nej

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med .. 82 Ja och 64 Nej, Vadän då därtill lades andra kammarens röster eller 107 Ja och 114 Nej, sammanräkningen

visade 189 Ja och 178 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

§ 2

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition nr 74, angående medel för år 1958 till bostadslån åt domänverkets fast anställda skogsarbetare m. m.

Vid härefter skedd föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 75, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 maj 1953 (nr 269) angående byggnadsforskningsavgift m. m. hänvisades propositionen, såvitt angick anslag under femte huvudtiteln, till statsutskottet och i övrigt till behandling av lagutskott.

§ 3

Föredrogos var för sig följande å bordet liggande motioner. Därvid remitterades

Avskaffande av statsrådseden

till särskilda utskottet motionerna:
nr 417 och 418, av herr *Hjalmarson m. fl.*,
nr 419 och 420, av herr *Ohlin m. fl.*,
nr 421, av herr *Hedlund m. fl.*,
nr 422, av herr *Lundberg*,
nr 423, av herr *Nilsson* i Östersund
m. fl., och
nr 424, av herr *Christenson* i Malmö;
samt

till statsutskottet motionerna:
nr 425, av fröken *Höjer m. fl.*,
nr 426, av herrar *Olofson* och *Nilsson*
i Lönsboda, samt
nr 427, av herr *Rimmerfors m. fl.*,
nr 428, av herr *Hallén m. fl.*, och
nr 429, av fröken *Olsson* och herr
Alemyr.

§ 4

Föredrogs den av herr *Nilsson* i Gö-
ingegården vid kammarens nästföregå-
ende sammanträde gjorda, men då bord-
lagda anhållan att få framställa inter-
pellation till herr statsrådet och che-
fen för kommunikationsdepartementet
angående frågan om fördelning av kost-
nader för anordningar i korsning av
järnväg och ägöväg.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5

Föredrogs den av herr *Lindström*
vid kammarens nästföregående sam-
manträde gjorda, men då bordlagda
anhållan att få framställa interpellation
till herr statsrådet och chefen för för-
svarsdepartementet angående militära
övningar under olämpliga väderleks-
förhållanden.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6

Föredrogs vart efter annat utrikes-
utskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts
proposition angående godkännande av
överenskommelse mellan Sverige och

Japan angående reglering av vissa sven-
ska fordringsanspråk, och

nr 2, i anledning av väckt motion
om ändring i ordningen för val av om-
bud och suppleanter i Nordiska rådet.

Kammaren biföll vad utskottet i des-
sa utlåtanden hemställt.

§ 7

Avskaffande av statsrådseden

Föredrogs konstitutionsutskottets ut-
låtande nr 2, i anledning av väckta mo-
tioner om avskaffande av statsråds-
eden.

I de likalydande, till konstitutionsut-
skottet hänvisade motionerna nr 8 i
första kammaren av herr *Ollén* och nr
8 i andra kammaren av herr *Larsson*
i Stockholm hade hemställts, »att riks-
dagen måtte besluta att i skrivelse till
Kungl. Maj:t hemställa om att Kungl.
Maj:t måtte gå i författning om stats-
rådsedens slopande».

Utskottet hemställde, att riksdagen i
anledning av motionerna I: 8 och II: 8
måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t såsom
sin mening giva till kända vad utskot-
tet i utlåtandet anfört.

Reservation hade avgivits av herrar
Sveningsson och *Magnusson* i Tumhult,
vilka ansett att utskottet bort hemställa,
att motionerna I: 8 och II: 8 icke måtte
till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottets hemställan föredrogs; och
yttrade därvid:

Herr **MAGNUSSON** i Tumhult (h):

Herr talman! Vid utskottsbehandling-
en av motionerna om statsrådsedens slo-
pande har herr *Sveningsson* i första
kammaren och jag inte kunnat dela
majoritetens mening utan reserverat oss
mot utskottets hemställan om en riks-
dagsskrivelse. Vi är av den uppfattning-
en, att då riksdagens skrivelse i ären-
det av år 1921 icke föranledde någon
Kungl. Maj:ts åtgärd så sent som år

Utredning i syfte att bereda samtliga riksdagspartier möjlighet att delta i riksdagsutskottens arbete och beslut

1937, bör man nu kunna avvakta författningsutredningens prövning av frågan. Visserligen saknas i lagstiftningen föreskrifter om statsrådseden, men fastän den en gång tillkommit genom en av Kungl. Maj:t utfärdad skrivelse till hovkanslersämbetet och icke på riksdagens initiativ, finns det dock anledning förmoda att författningsutredningen kommer att behandla även denna fråga. I ett interpellationssvar här i kammaren för endast några veckor sedan i samma ärende framhöll justitieministern också som sin mening, att frågan om statsrådseden torde komma att prövas av författningsutredningen eller i vart fall få upptagas i anslutning till det förslag angående vår författning, som utredningen kommer att framlägga.

Statsrådet meddelade, att han därför inte var beredd att ta närmare ståndpunkt i frågan. Ingenting har heller inträffat som givit anledning till någon omedelbar ändring, men en sådan skulle dock innebära ett föregripande av utredningens prövning. Alltsedan eden tillkom har den också tillämpats, och motionärerna har inte kunnat påvisa några icke önskvärda konsekvenser därav. Motionärerna säger visserligen att det främsta kravet på varje eds avläggande måste vara, att eden svarar mot den enskildes personliga uppfattning och icke tvingar honom att svära vid sådant, som strider mot hans egen livsåskådning. Detta anser jag också vara riktigt. Men även om statsrådseden är ett villkor för tillträde till statsrådsämbetet, så är tillträdet till ämbetet frivilligt, och därigenom kan ju inte heller någon tvingas att utan egen och fri vilja avlägga denna ed.

Herr talman! Jag anser alltså att riksdagen bör avvakta författningsutredningens åtgöranden och ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr ALEMYR (s):

Herr talman! Det är inte riksdagen

som har att avgöra frågan om statsrådsedens vara eller icke vara, men i ett interpellationssvar i januari uttalade justitieministern, att han gärna ville höra om riksdagen hade några synpunkter att anlägga på frågan. Konstitutionsutskottet har till skillnad från herr Magnusson i Tumhult den meningen, att man mycket väl kan företa en ändring av statsrådsedens karaktär. Eden är föråldrad till både form och innehåll; den grundar sig på en livssyn och en samhällssyn som är främmande för vår tids människor. Visserligen kommer författningsutredningen att syssla med frågan, men i avvaktan på denna utredning är det intet som hindrar konstitutionsutskottet från att redan nu föreslå ett utbyte av statsrådseden mot en i jämförelse med den nuvarande eden väsentligt förenklad försäkran.

Herr talman! Med detta ber jag bara att få yrka bifall till konstitutionsutskottets uttalande.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 8

Föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande nr 3, i anledning av väckta motioner om utredning angående ändrad ordning för val av statsrevisorer.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 9

Utredning i syfte att bereda samtliga riksdagspartier möjlighet att delta i riksdagsutskottens arbete och beslut

Föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande nr 4, i anledning av väckt motion om utredning i syfte att bereda samtliga riksdagspartier möjlighet att delta i riksdagsutskottens arbete och beslut.

Utredning i syfte att bereda samtliga riksdagspartier möjlighet att deltaga i riksdagsutskottens arbete och beslut

I den till konstitutionsutskottet hänvisade motionen nr 229 i andra kammaren av herrar *Henning Nilsson* i Gävle och *Karlsson* i Stuvsta hemställdes, »att riksdagen med uttalandet att en demokratisk rekrytering av samtliga utskott måste eftersträvas i skrivelse till regeringen begär utredning — exempelvis genom 1954 års författningsutredning — och förslag i syfte att bereda samtliga riksdagspartier möjlighet att deltaga i riksdagsutskottens arbete och beslut».

Utskottet hemställde, att förevarande motion II: 229 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr **HENNING NILSSON** i Gävle (k):

Herr talman! Vår motion rör ju ingen större fråga, och jag skall inte heller offra många ord på den. Som nykomling i denna förnämliga församling måste jag emellertid säga, att jag funnit det relativt svårt att följa frågorna, när man inte får delta i utskottsbehandlingen av dem. Jag kan inte heller finna några sakliga skäl för att inte åt samtliga ledamöter av riksdagen skall kunna ges denna möjlighet, och jag anser det vara en diskriminering, ett sätt från majoritetens sida att försvåra riksdagsarbetet för en viss grupp. Jag förstår emellertid att det, med den ställning utskottet har tagit, inte är mycket att göra just nu. Jag hänvisar bara till de motiveringar vi angivit i motionen och ber, herr talman, att få yrka bifall till densamma.

Herr **HALLÉN** (s):

Herr talman! Herr Henning Nilsson i Gävle fann det anmärkningsvärt att utskottet inte velat följa denna motion. Jag behöver emellertid bara säga, att vi skulle bryta sönder den proportionella metod vi tillämpar, om vi ginge

in på det förfarande som motionärerna åsyftar. Å andra sidan kan jag erinra om att författningsutredningen även undersöker frågan om en övergång från proportionella val till majoritetsval i enmansvalkretsar. Då kommer ju frågan i ett annat läge. Dessutom finns det ett sakligt skäl som inte motionärerna beaktat, nämligen att utskotten skall avspegla den sammansättning riksdagen har. När ett parti har en så liten och obetydlig uppsättning representanter som fallet är med det kommunistiska, kan man inte begära att det skall få en utskottsplacering. Partiet får alltså ge sig till tåls; om det blir nyval inom en snar framtid har partiet kanske utsikter att öka sin representation så pass mycket, att det blir berättigat till en proportionell representation i utskotten. Därmed får det vara nog.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **HENNING NILSSON** i Gävle (k):

Herr talman! Om man »slår vakt om demokrati» på det sätt som herr Hallén skisserade i sin motivering nyss, behöver det inte råda något tvivel om att kommunisterna kommer att bli flera i denna kammare.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen; och biföll kamraren utskottets hemställan.

§ 10

Föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande nr 5, i anledning av väckt motion om ändrad ordning för kamrarnas val av talmän, sekreterare och ledamöter i talmanskonferensen.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 11

Utgifter under riksstatens tredje huvudtitel

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under tredje huvudtiteln, avseende anslagen inom utrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

Punkten 1

Utrikesförvaltningen: Avlöningar

I propositionen nr 1 hade Kungl. Maj:t under tredje huvudtiteln (punkt 1, s. 1—8 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 3 januari 1958) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för utrikesförvaltningen, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för utrikesförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1958/59, dels ock till Utrikesförvaltningen: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 31 394 000 kronor.

Vidare hade i en inom andra kammaren av herr *Löfroth m. fl.* väckt motion (II: 223) hemställts, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte besluta, att anslaget till Utrikesförvaltningen: Avlöningar skulle nedräknas och utföras med 30 648 300 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 223, såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna i utskottets hemställda intagen personalförteckning för utrikesförvaltningen;

b) godkänna däri framlagd avlöningsstat för utrikesförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1958/59;

c) till Utrikesförvaltningen: Avlö-

Utrikesförvaltningen: Avlöningar

ningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 31 394 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Ohlon, Boman, Aastrup* och *Malmborg*, fröken *Elmén* samt herrar *Nilsson* i Göingegården, *Wedén, Nihlfors* och *Gerhard Nilsson* i Gävle, vilka ansett att utskottet i anledning av motionen II: 223 bort avstyrka Kungl. Maj:ts förslag, i vad avsåge inrättandet av en rådstjänst i Bo 1 och en befattning som förste kanslist i Ao 19, ävensom vidtaga viss sänkning av delposten till prisutjämningslägg, och hemställa att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen II: 223, såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna av reservanterna framlagd personalförteckning för utrikesförvaltningen;

b) godkänna i reservationen intagen avlöningsstat för utrikesförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1958/59;

c) till Utrikesförvaltningen: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 31 168 000 kronor.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Herr **WEDÉN** (fp):

Herr talman! Jag har varit med om att avge en reservation vid denna punkt i förevarande utlåtande, och jag vill med några ord motivera mitt ställningstagande.

Vid behandlingen av utrikesdepartementets anslagsäskanden var vi inom statsutskottets första avdelning överens om, vilket också framgår av utskottets skrivning, att det varit mycket tillfredsställande om departementet — alldeles särskilt i några fall — hade presenterat en mera fyllig redogörelse och motivering för anslagsäskandena. Under senare år har det faktiskt kunnat noteras, hur utrikesdepartementets redovisning härvidlag successivt minskat i fyllighet och utförlighet. Samtidigt har ju en

Utrikesförvaltningen: Avlöningar

mycket kraftig expansion skett inom utrikesdepartementet både av antalet tjänster och av de totala anslagen till departementet — sedan budgetåret 1949/50 har en anslagsökning ägt rum från ungefär 24 miljoner till ungefär 61 miljoner, och de löneplacerade tjänstemännens antal har stigit från 466 till 759.

Med denna jämförelse vill jag inte göra gällande, att utökningen av utrikesdepartementets totala verksamhet i och för sig skulle vara felaktig. Men enligt min mening har emellertid så pass starka skäl framkommit för att ur organisatoriska och administrativa synpunkter en grundlig genomgång av departementets förvaltning vore påkallad, att jag funnit anledning vara med om att här reagera, när expansionen rullar vidare innan någon sådan utredning skett. Och statsutskottet har ju — för länge sedan — liksom även statsrevisorerna anhängit om en sådan undersökning.

Men får jag säga några ord till, herr talman, så vill jag framhålla, att dessa skäl kanske ändå inte för mig varit de huvudsakliga. Nej, huvudskälen har egentligen legat på ett annat plan, och mina motiv har varit i stort sett desamma som de herr Christenson i Malmö anför i sin motion angående utrikesförvaltningens organisation. Det gäller avvägningen mellan de rent politiska karriärposterna å ena sidan och å andra sidan de poster, vilkas innehavare har att syssla med tillvaratagandet av våra kommersiella och handelspolitiska intressen. Jag har en stark känsla av att vi här kommit in i en utveckling, som inte tillgodoser den sist nämnda av dessa båda grenar. Utan att göra mig skyldig till överord kan jag säga, att i varje fall ett stort antal svenska affärsmän med betydelsefulla exportintressen hyser denna mening, att avvägningen mellan tjänsterna för å ena sidan de rent politiska specialisterna och å andra sidan handelsspecialisterna inte blivit den riktiga.

När det gäller de betydelsefulla poli-

tiska utlandsrepresentationerna måste vi, herr talman, självfallet ha en så god rent politisk och utrikespolitisk expertis som det över huvud taget är möjligt att få. Men jag är övertygad om att det finns en rad poster inom utrikesförvaltningen, som i större utsträckning än vad som för närvarande är fallet skulle kunna besättas med tjänstemän, som från början är mera inriktade på och vilkas väg genom karriären gjort dem mera ägnade att tillvarata de kommersiella och handelspolitiska intressena. Jag tror, herr talman, med andra ord att man utan någon ytterligare total utvidgning av hela utrikesförvaltningen i större utsträckning skulle kunna tillgodose de intressen, som jag här främst gjort mig till tolk för och som jag tror är viktiga.

Med denna motivering, herr talman, ber jag få yrka bifall till den vid denna punkt fogade reservationen.

Herr förste vice talmannen **SKOGLUND** (h):

Herr talman! Statsutskottet har på denna punkt tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag. Vi har inte ansett att den nedläggning av anslaget, som av reservanterna föreslagits, i och för sig skulle vara motiverad. Vad utrikesministern önskar är tydligen att få rätt att, om så behövs, använda en tjänst i rådsgraden Bo 1 med placering i Marocko eller Tunisien. Jag tror det är riktigt, det händer åtskilligt där nere, som även kan föranleda att vi bör bevaka våra intressen. Det är ytterligare ett par tjänster på kanslisidan och därutöver ett par anslag som reservanterna har ifrågasatt, och inte heller där har vi ansett oss böra fråga Kungl. Maj:ts förslag.

Vad sedan beträffar de av herr Wedén framförda synpunkterna om UD:s uppgifter ute på arbetsfältet, så föreligger ju här en motion av herr Christenson i Malmö. Denna motion innehåller i och för sig många intressanta synpunkter,

Utrikesförvaltningen: Avlöningar

och vi har i statsutskottets första avdelning ansett att den förtjänar all möjlig uppmärksamhet. Därför har vi remitterat den till ett stort antal av näringslivets export- och importorganisationer, och vi hoppas att vi skall ha ett mera samlat och fullständigt material för att kunna ta ställning till motionen, när vi fått in remissyttrandena. I dag tror jag inte vi har tillräckligt underlag att diskutera den.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**:

Herr talman! Jag skall bara taga upp en enda punkt, som herr Wedén vidrörde. Han nämnde att man inte hade fått en tillräcklig eller fullständig redovisning av de skäl, som föranlett äskandena om vissa förhöjningar av anslagen. Jag vill gärna medge att framställningen är mycket kortfattad och koncentrerad. Emellertid får jag kanske avslöja att utrikesdepartementet från början hade skrivit utförligare, men vid den granskning som alltid sker av finansdepartementet ansågs, att man i tredje huvudtiteln liksom i andra huvudtitlar inte skulle vara vidlyftig i fråga om utgifter som gällde rena automatiken. Det är i själva verket så att en av de besparingspunkter, som reservanterna har ifrågasatt, gäller den rena automatiken. Men det är klart att om riksdagens kamrar önskar, att man även i sådana fall ger en utförligare redovisning, skall vi nog tillgodose det önskemålet ett kommande år.

Herr **WEDÉN** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Får jag först säga till herr Skoglund, att jag visst i hög grad värdesätter hans beredvillighet att medverka till att de av herr Christenson i en motion framförda synpunkterna får en allsidig belysning. Men jag har för min del ansett, att när det nu gäller en — låt vara relativt obetydlig — vidare

utbyggnad av utrikesförvaltningens organisation, kan man inte undgå att se denna lilla delfråga i samband med det större perspektiv, som herr Christenson dragit upp.

Till vad utrikesministern sade skulle jag bara vilja foga den kommentaren, att det väl ändå inte föreligger den helt rena automatiken som han talar om, t. ex. i fråga om dessa prisutjämningsbidrag m. m. Den redovisning, som lämnades inför avdelningen i utskottet beträffande dessa, innehöll dock en diverspost för oförutsedda ökningar och dylikt, som inte var så litet avrundad, efter vad jag kunde förstå. Det är på den posten som vi ansett en prutning enligt vår mening skulle kunna göras för att i möjlig mån medverka till en stramare hushållning.

Herr förste vice talmannen **SKOGLUND** (h):

Herr talman! Beträffande hans excellens utrikesministerns yttrande om skrivsättet i propositionen ber jag få säga, att vi i utskottet nog varit av den uppfattningen, att de redogörelser som där förekommit varit knapphändiga. Om det är en starkare makt än utrikesdepartementet som ingripit vet jag inte, men vi vill i alla fall uttala en önskan om att motiveringen på de olika punkterna en annan gång göres fullständigare.

Men jag kan göra det tillägget: Vi har haft förstånd att fråga oss för om det som varit oklart, och vi har fått en utomordentlig föredragning från departementets sida.

Herr **STÄHL** (fp):

Herr talman! Jag tänker att vi alla är tillfredsställda med den utfästelse, som utrikesministern givit oss om att redovisningen under tredje huvudtiteln skall bli en annan och bättre än hittills.

Jag skulle vidare utöver vad som här sagts om de redogörelser, som lämnats på avdelningen, vilja säga, att det

Utrikesförvaltningen: Avlöningar

är nödvändigt, att de enskilda riksdagsmännen i början av riksdagen får en så fullig redovisning, inte bara på denna huvudtitel utan över huvud taget i statsverkspropositionen, att de kan få en bild av förvaltningen och med den utgångspunkten göra sina äskanden. Det är nästan omöjligt för en icke initierad ledamot av kamrarna att av den summariska framställning som finns i tredje huvudtiteln göra sig en bild av vad som föreslås och om personalläget i departementet.

I anslutning till det sakliga innehållet i reservationen vill jag säga, att det är klart, att de som står bakom denna reservation förstår behovet av t. ex. en tjänst i Nordafrika, vilket herr förste vice talmannen har understrukt. Men vi befinner oss, som han också sade, i det läget, att vi f. n. överväger en utredning om fördelning av olika poster och om organisationen. Är det då nödvändigt att just under ett i ekonomiskt hänseende så ansträngt år som detta, då vi dessutom står inför en utredning, som begärts redan tidigare och nu i år motionsvis, tillgodose detta önskemål om inrättande av en befattning i Nordafrika, som ändå har stått på tillväxt under flera år? Är det inte rimligt att skjuta det på framtiden, tills vi får se, om just denna befattning är mest av behovet påkallad? Eftersom det är nödvändigt att pruta över lag och iakttä alla möjliga återhållsamhet, delar jag den uppfattningen, att det är riktigt att låta anstå med inrättandet av nya tjänster under tredje huvudtiteln, tills man får en klarare överblick av hela fältet.

Det är inte för att verka återhållande i fråga om utrikestjänsten utan för att ha garanti för att pengarna blir använda på det riktigaste och bästa sättet som jag också ber att få yrka bifall till reservationen.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**:

Herr talman! Jag vill gärna säga ett

par ord i anledning av herr Ståhls anförande.

Den post som föreslås i rådsgraden med placering i Nordafrika, Marocko eller Tunisien, är ju i främsta rummet betingad av handelspolitiska och alltså ekonomiska skäl. En sådan befattning står främst på Exportföreningens lista. Exportföreningen inlämnade under budgetarbetet en för övrigt ganska stor lista på önskemål. Där stod just denna post som nummer 1. Därför är det nog ganska klart, att uppfattningen inom näringskretsar är den, att det är angeläget att just här få en svensk diplomatisk representation.

Jag skulle vilja tillfoga, att när vi redan hade tagit ståndpunkt till denna fråga under budgetberedningen, kom det ett brev från en framstående svensk nationalekonom, professor Svennilson, som var i Tunisien i Förenta Nationernas tjänst, i vilket brev han med allra största styrka strök under, att det enligt hans mening vore ytterst värdefullt med en permanent diplomatisk kontakt där, framför allt ur handelspolitiska synpunkter. Att även ur politiska synpunkter en befattning där är av intresse, visar väl de senaste veckornas händelser, där Tunisien spelar en så stor roll och är föremål för allmän uppmärksamhet på grund av sitt förhållande till Frankrike.

Herr **WEDÉN** (fp):

Herr talman! Jag bestrider ingalunda den handelspolitiska betydelsen av en tjänst i Casablanca, som utrikesministern nu senast uppehöll sig vid. Men för att konkret sammanfatta vad som för mig är frågeställningen vill jag säga att jag i hög grad betvivlar, att det, om man vill förstärka den handelspolitiska sidan inom utrikesdepartementet, är riktigt att göra det genom att placera en rådstjänst i Casablanca, innan man gjort något för att t. ex. skaffa en handelsattaché i Milano eller Benelux. Alldeles oavsett vad Exportföreningen har

sagt eller inte sagt, tror jag, att det för många svenska exportintresserade afärsmän framstår som ett mycket allvarligt önskemål att i första hand förstärka vår representation på den kommersiella, handelspolitiska sidan vad beträffar de stora marknader som betyder så kolossalt mycket för vår handel i allmänhet.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten följande reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 2—9

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 10

Bidrag till internationell hjälpverksamhet

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 10, s. 13—17) att till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 8 900 000 kronor.

Vidare hade i en inom andra kammaren av fru *Segerstedt-Wiberg m. fl.* väckt motion (II: 314) hemställts, att riksdagen måtte till Förenta Nationernas barnfond (UNICEF) för budgetåret 1958/59 besluta anvisa 1 200 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 314, till Bidrag till internationell hjälpverksamhet för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 8 900 000 kronor.

Punkten föredrogs. Därvid anförde:

Fru **SEGERSTEDT-WIBERG** (fp):

Herr talman! Först och främst vill jag tacka för den välvilliga behandling som motionen om ökat anslag till UNICEF rönt. Jag vågar tyda det som ett tecken på förståelse för de skäl, som

kommit motionärerna att föreslå höjt anslag trots det dåliga finansiella läget.

För min del tror jag, att nöden i de tekniskt underutvecklade länderna är så stor och så skrämmande, att det trots vårt läge är en tvingande nödvändighet försöka bistå folken där, i första hand för deras skull, i andra hand med tanke på oss själva och våra efterkommande. Hjälp — mestadels till självhjälp — när folken i de tekniskt underutvecklade länderna genom skilda FN-organ. Genom dessa utföres ett storartat arbete, fastän det inte går att alltid motsvara förväntningarna. Därtill är medlen som FN förfogar över alldeles för små. För närvarande finns det också risk för att de tävlande stormakterna skall gå vid sidan av FN då det gäller att bispringa folk i nöd för att på detta sätt nå politiska fördelar. De samfälliga aktionerna inom FN:s ram blir av ett annat slag och tar i främsta rummet sikte på behovet, inte på de fördelar som givarna kan uppnå.

Bland FN-organen motsvarar, tror jag mig, herr talman, kunna påstå, UNICEF — barnhjälpfonden — så långt medlen tillåter folkens högt ställda förväntningar. Endast så till vida kan man säga, att UNICEF inte lyckats helt, som dess framgångar leder till ständigt ökad efterfrågan och väcker förhoppningar, som kan vara svåra att tillmötesgå. För folken i de tekniskt underutvecklade länderna framstår västerlandets standard som något de möjligen kan drömma om men inte uppnå inom rimlig framtid. Men de hoppas på hjälp från de länder som äger den högre standarden, bland annat just genom UNICEF, och detta så mycket mer som UNICEF:s arbete bygger på hjälp till självhjälp, i det de mottagande länderna betalar två tredjedelar av kostnaderna.

Jag tror, herr talman, att man kan se ett bevis för det utmärkta arbete som utföres däri, att USA har lovat att höja sitt bidrag till UNICEF, men endast under den uttryckliga förutsättningen att

Bidrag till internationell hjälpverksamhet

andra stater också gör det. Det är detta förhållande som gör, att vi motionärer vågat och ansett det nödvändigt att föreslå en höjning av det svenska bidraget. Ytterligare ett skäl har varit, att det svenska anslaget användes till inköp av svenska varor, vilket med andra ord gagnar svenskt lantbruk och svensk industri, på samma gång som genom UNICEF:s förmedling barn och mödrar många gånger räddas till livet. De undgår den undernäring, som alltid ligger på lur i de tekniskt underutvecklade länderna. Det finns otaliga berättelser om barn, som räddats till livet tack vare UNICEF:s slagord: »Ett glas mjölk om dagen till varje barn.» Märk väl att det då är tal om skummjölk. Det är denna som för många miljoner människor ter sig som något ouppnåeligt och nära nog lyxbetonat.

Det förhåller sig emellertid, herr talman, inte bara så att den summa vi nu anslår — 1 100 000 kronor — av UNICEF användes till inköp inom Sverige. Samtidigt köpes av UNICEF för betydligt högre belopp i vårt land. Under åren 1947—1957 uppgick det totala svenska bidraget till 6 677 000 kronor, medan UNICEF under samma tid köpte för 21 350 000 kronor. Man kommer sålunda fram till att de årliga inköpen uppgått till ett genomsnittligt värde av 1 940 000 kronor, medan det årliga genomsnittliga bidraget stannat vid 607 000 kronor. Inköpen har huvudsakligen gällt mjölkprodukter, andra livsmedel, mejeritrustning och läkemedel. Med ledning av dessa uppgifter vågar jag ifrågasätta, huruvida det är klok politik att inte följa den linje, som föreslagits från amerikanskt håll och som består i höjning av anslaget. Blir andra staters bidrag — och däribland det svenska — inte höjda, kommer det amerikanska automatiskt att sänkas. Det betyder att inköpen minskas, vilket ur svensk synpunkt ingalunda kan vara fördelaktigt, detta så mycket mindre som det gäller att bygga ut våra affärs-

förbindelser och att få avsättning för vårt överskott, något som kan följa med denna hjälp till självhjälp. En fredlig utbyggnad av de ekonomiska förbindelserna ligger helt i linje med den verksamhet, som sker inom ramen för Förenta Nationerna, och medverkar till att det internationella samarbetet förbättras.

Jag har velat framföra dessa synpunkter i hopp om att det inte skall dröja alltför länge innan det sker en höjning av det svenska bidraget till UNICEF. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till motionen.

Statsrådet fru LINDSTRÖM:

Herr talman! Jag vill gärna instämma med fru Segerstedt-Wiberg däri, att FN:s barnfond UNICEF har utfört och utför ett mycket gott arbete och är väl förtjänt av ökat ekonomiskt stöd. Men hjälpbehoven är alltid större än hjälpresurserna — i UNICEF liksom i övriga internationella organisationer för tekniskt, medicinskt eller humanitärt bistånd. Vid avvägningen av de svenska bidragen till sådana organisationer måste vi därför ta hänsyn till att önskemål om ökade anslag samtidigt framföres från alla håll och att lyftningarna av anslagen måste fördelas på olika mottagare under olika budgetår.

Det svenska anslaget till UNICEF höjdes så sent som i fjol, då med 10 procent såsom uttryck för Sveriges positiva inställning till UNICEF:s verksamhet. Denna höjning företogs inom ramen för ett till sin totala storlek oförändrat anslag för internationell hjälpverksamhet. I år har Kungl. Maj:t i sin tur föreslagit riksdagen en höjning av anslaget till FN:s tekniska hjälpprogram, också med 10 procent, och utskottet har godtagit denna avvägning. Denna gång ligger den totala anslagssumman 300 000 kronor lägre än i fjol, men jag vill understryka att detta inte

Bidrag till internationell hjälpverksamhet

betyder någon minskning av vår internationella hjälpverksamhet. I nuvarande statsfinansiella läge har vi föredragit att äta upp reserverna innan vi äskat nya pengar.

I detta sammanhang kanske jag får tillrättalägga en liten missuppfattning. Det är riktigt att bidragen till FN:s fackorgan utgår efter kvoteringsprincipen, men UNICEF tillhör inte denna kategori, såsom UNESCO, världshälsorganisationen, internationella arbetsbyrån m. fl. gör, utan dess verksamhet finansieras genom frivilliga bidrag från FN:s medlemsstater, och det ligger i sakens natur att det alltid är svårare att beräkna inkomsterna av frivilliga bidrag. Ökningen av UNICEF:s inkomster har också gått ryckvis. Mellan 1955 och 1956 utgjorde ökningen 17,7 procent — det var alltså en ganska avsevärd ökning — men från 1956 till 1957 utgjorde den endast 1,2 procent. Det kan nämnas, att ökningen av det svenska bidraget till UNICEF i fjol svarade för hela femtedelen av den totala ökningen av bidragen från samtliga medlemsstater med undantag av USA.

På tal om det svenska bidraget vill jag dessutom tillägga — eftersom det i motionens sista mening göres ett uttalande som möjligen kan missuppfattas — att detta bidrag lämnas uteslutande i pengar, som UNICEF får disponera utan alla villkor. Medlen användes emellertid, såsom fru Segerstedt-Wiberg här framhållit, i stor utsträckning för inköp av svenska produkter. Vi brukar dock inte motivera våra internationella hjälpanslag med de handelspolitiska favörer dessa kan medföra för vårt eget land, och jag tycker inte heller att vi skall göra det i detta fall. Det är alltså även enligt min mening angeläget med en förbättring av UNICEF:s finansiella läge. Men vid avvägningen av det internationella hjälpanslaget för nästa budgetår har vi inte ansett oss kunna företa någon ny omedelbar höjning av bidraget till FN:s barnfond.

Herr von FRIESEN (fp):

Herr talman! En av orsakerna till att jag helhjärtat vill biträda det yrkande som här förut i kammaren framställt av fru Segerstedt-Wiberg är, att jag själv haft tillfälle att ganska nyligen på nära håll studera denna verksamhet. Jag hade nämligen förmånen att under 14 dagar sistlidna höst som svensk representant delta i styrelsens för UNICEF arbete i New York. Jag hade då tillfälle att ganska ingående ta del av det arbete som där bedrivs.

Det som kanske frapperade mig allra mest var, att de pengar som går till en verksamhet av detta slag — en verksamhet som alla är ense om är behjärtansvärd — praktiskt taget oavkortat går just till själva verksamheten. Några större belopp blir alltså inte kvar för en penningkrävande och alltför vidlyftig administration. Det synes mig vara en av de betydande fördelarna med denna internationella organisation. Måhända skiljer den sig i det avseendet från en del andra.

Vad beträffar själva arbetet ute på fältet i de skilda världsdelarna vill jag bara här erinra om den sjukdomsbekämpande uppgift som UNICEF, delvis i samförstånd med världshälsoorganisationen, tagit på sig och som har lett till att förut mycket fruktade och allvarliga folksjukdomar i dessa länder — t. ex. syfilis, tuberkulos och malaria — har trängts tillbaka högst väsentligt eller också på vissa områden helt har kunnat utrotas.

Från svensk synpunkt kan det i detta sammanhang vara av intresse att nämna, att hela verksamheten är grundad efter mönster från svensk organisation på mödra- och barnavårdens område. Man skulle kunna säga att våra mödra- och barnavårdscentraler varit förebilden och att det blir liknande centraler som blir basorganisationer för denna verksamhet i de skilda delarna av världen.

Det är alldeles klart, som statsrådet

Bidrag till internationell hjälpverksamhet

Lindström säger, att anspråken på medel för en sådan här verksamhet kommer att överstiga tillgången. Även om vi nu skulle lämna 100 000 kronor och andra länder skulle gå samma väg — amerikanerna skulle lämna högre bidrag, det är de som är de största bidragsgivarna — kommer man ständigt att peka på det enorma, nästan omätliga behovet av pengar. Dessa summor är naturligtvis små, men då måste vi komma ihåg att varje ekonomiskt tillskott till en verksamhet som denna kommer några till gagn — människor som annars skulle duka under av sjukdomar och av undernäring.

Jag betraktar den verksamhet som på denna front bedrivs av Sverige som ett sorts bidrag till våra försvarskostnader, ett försvar på en frontlinje som inte är mindre viktig än den som vi vanligen tänker på när vi talar om försvaret. Vår värld är uppdelad i de mätta och de hungrande nationerna. Varje utjämning mellan dessa grupper, varje bidrag till denna utjämning är en god sak. Det är ett led i vårt eget försvarsverk på lång sikt. Vi behöver verkligen aldrig ångra den hjälp vi ger en verksamhet som denna. Då man dessutom skulle kunna säga — som fru Segerstedt-Wiberg här gjorde i sitt inlägg — att en hel del av dessa pengar sedan kommer oss själva till godo, finns det ju ytterligare en motivering för bifall till denna motion. Jag tror dessutom att det väsentligt skulle öka vår goodwill ute i världen om vi ännu en gång visade vår goda vilja. Jag har visserligen ingen illusion om att det skall bli möjligt att vid detta plenum vinna en majoritet i andra kammaren för motionen, men jag skulle vilja begagna tillfället att vädja både till regeringens härvarande representant och till riksdagen att inte bara i ord tala om att man tycker att den är behjärtansvärd, utan också i handling till kommande år visa hur behjärtansvärd man i själva verket anser en sådan här ökning av anslaget vara.

Jag yrkar följaktligen, herr talman, bifall till motionen.

Herr HAGNELL (s):

Herr talman! Statsrådet Lindström framhöll det kända faktum, att våra tillgångar inte räcker till för att tillgodose alla hjälpbehov som finns ute i världen. Det är riktigt, men hur mycket vi kan ställa till förfogande för den internationella hjälpverksamheten är ju en sak som beror på hur mycket vi kan få fram av svenska folket i sådana här sammanhang. Den summan är inte given utan elastisk. Vi kan pressa den uppåt om vi vill agitera för det, och det bör vi göra, dels av de skäl som här nyss framhölls, dels av rent mänskliga skäl. Om man emellertid driver en allmän agitation mot att samhället skall få resurser till sitt förfogande, innebär det, att man från vederbörande partiers sida också driver en agitation mot möjligheterna att lämna hjälp från det svenska samhällets sida till de lidande människorna i underutvecklade länder.

När man från högerns och folkpartiets sida i val efter val kör fram som sitt viktigaste argument kravet på en kraftig skattesänkning innebär det, att man rycker undan möjligheterna att hjälpa dessa stackars människor ute i världen. Om ni vill ändra er på den punkten och inte vädja till människors snålhet — den snålheten har ni inte förgäves vädjat till hittills — utan vädja till deras mänskliga sida, då kunde sådana här hjälpförslag drivas igenom. När ni emellertid fortsätter med er vädjan till snålheten skall ni inte samtidigt komma och begära medel som vi inte har och inte heller får ta in till statskassan på grund av er agitation. Om ni samtidigt granskar era krav på större statliga bidrag och era krav på kraftig skattesänkning skall ni se, att ni agiterar mot er själva. Det skulle vara glädjande att få rösta för ett förslag till ökad internationell hjälp. Det förutsätter emellertid en höjning av de statliga

Bidrag till internationell hjälpverksamhet

skatterna, en ordentlig höjning till förmån för de hjälpbehövande människorna utanför våra gränser.

Jag förstår emellertid att det inte är en realistisk politik att komma med sådana förslag nu. Man ser ju hur begärligt människorna slickar i sig löftena som slängs ut från högern och folkpartiet om kraftiga skattesänkningar. Med en sådan omänsklig agitation följer omänskliga resultat, när det gäller att ställa pengar till förfogande för hjälpbehövande människor i andra delar av världen.

Häri instämde herrar *Gustafsson* i Bogla (s) och *Lundqvist* (s).

Herr **BRACONIER** (h):

Herr talman! Jag kan inte inse varför vi i samband med överläggningen om humanitära hjälpaktioner, som vi alla är överens om, skall dra upp en samhällsekonomisk debatt såsom herr Hagnell gjorde. Herr Hagnell vet ju att det, också bland socialdemokrater, finns olika uppfattningar om hur skattebördan verkar på produktionslivet. En så kunnig ekonom som han bör väl inse att man av goda skäl kan ha uppfattningen, att lägre skatter på längre sikt ger samhället större resurser, herr Hagnell må sedan själv ha en annan åsikt. De olika partierna får när vi kommer till budgeten redovisa sina ståndpunktstaganden till olika utgifter. Det kan väl inte vara herr Hagnells mening att ett parti som yrkar på skattesänkning inte skall få förorda utgiftsökning på de poster, där så partiet önskar. Dessa frågor får vi ta upp i samband med de allmänna skattefrågorna.

Som antytts tidigare i denna debatt är det för enskilda riksdagsmän, som inte har speciella relationer till utrikesdepartementet, praktiskt taget omöjligt att skaffa upplysningar om fakta i många utrikespolitiska frågor. Inte minst när vi diskuterar flyktingfrågor-

na är det beklagligt att vi mest får reda på att en så och så stor summa har gått till flyktinghjälp. Vi har anledning att fråga oss: Hur är det med flyktinglägren i Europa? Vilka framsteg har gjorts under de senaste tio åren? Hur är det med flyktinglägren i Österrike? Jag ställde den sista frågan nyligen inför ett annat forum än detta till utrikesministern. Jag fick beskedet att man sedan ett år inte visste något om hur det förhöll sig med flyktinglägren i Österrike. Två dagar efteråt hölls visserligen en presskonferens som enligt tidningarna gav en del upplysningar om denna sak.

För flyktinghjälpen är ett miljonanslag oerhört viktigt. När det gäller flyktinghjälp blir det inte fråga om de kolossala summor som när det gäller den hjälpverksamhet, som berör de underutvecklade länderna. Man skulle i detta sammanhang kunna ta upp professor Myrdals senaste bok, där professor Myrdal säger att uppläggningsav den internationella hjälpverksamheten i många avseenden är felaktig, men jag skall inte nu gå in på den framställningen. Vad man kan kräva är att få utförliga besked, inte minst om flyktingfrågan. Flyktinghjälpen är sådan, att man ofta med relativt små insatser i pengar kan minska eller hindra mänsklig nöd. Utförligare upplysningar är en förutsättning för att vi i denna kamrere med större behållning skall kunna diskutera dessa problem.

Statsrådet fru **LINDSTRÖM**:

Herr talman! Den siste ärade talaren efterlyste närmare uppgifter om flyktinghjälpen och menade att det var svårt att få sådana från utrikesdepartementet. Av de 700 000 kronor som står upptagna under denna punkt i utrikeshuvudtiteln utbetalas emellertid större delen, 600 000 kronor, i klump till FN:s flyktingkommisarie, och vad som sedan återstår används för transporter av flyktingar som vi tar emot i Sverige

Bidrag till internationell hjälpverksamhet

m. m. sådant. Hela kostnaden för vår egen flyktinghjälp är redovisad under femte huvudtiteln, som vi väl kommer att behandla om någon vecka. Vid det tillfället kan den siste ärade talaren givetvis få de upplysningar han önskar om detaljerna i den ekonomiska organisationen av vår flyktinghjälp. Men eftersom han är så ivrig att få reda på hur det förhåller sig med lägren i Österrike, skall jag gärna ge honom några siffror redan nu, som antyder omfånget av den svenska flyktinghjälpen och flyktingsituationen ute i Europa.

Det ungerska flyktingproblemet är nu inte långt från sin lösning. Endast omkring 20 000 ungerska flyktingar finns kvar i Österrike, och för deras försörjning står internationella penningmedel till förfogande. Hälften ungefär av dessa 20 000 vill stanna i Österrike och förbereder sin entré i dess arbetsliv. Den andra hälften vill emigrera till angivna andra länder och kommer väl så småningom också att få den förflyttning som de eftertraktar. I varje fall är det inget stort antal ungerska flyktingar som inger sitt värdland Österrike bekymmer för närvarande. Jugoslavien är i det närmaste helt tömt på ungerflyktingar. Kvar inom flyktinglägren i Europa är totalt cirka 53 000 gamla och nya flyktingar. I Sverige har vi under åren 1956 och 1957 tagit emot cirka 6 700 ungrare och drygt tusen s. k. gammalflyktingar. Erfarenheterna av flyktingarnas arbetsplacering, utbildning och sanatorie-vård har varit positiva. Cirka 5 600 försörjer sig gott själva. Drygt 700 genomgår högre teoretisk eller lägre praktisk utbildning och gör det med den äran. Något hundratal har vi på sanatorier med goda utsikter att tillfriskna lika bra som de sjuka gammalflyktingar som vi tagit emot i olika grupper sedan 1950. Endast några hundra befinner sig ännu i läger, icke utplacerade i arbetslivet.

Detta är de uppgifter som jag tror mig kunna lämna för dagen. De ekonomiska implikationerna hör som sagt hemma under femte huvudtiteln och kan tas upp till diskussion i samband därmed.

Herr von FRIESEN (fp) kort genmäle:

Denna debatt har i stort sett förts på det plan som är det enda värdiga för denna kammare och denna fråga, nämligen det rent humanitära. Här har både regeringens representant och ledamöter av kammaren uttalat önskvärdheten av svenska bidrag. Regeringen har sagt, att vi än så länge inte har pengar men att man finner syftet behjärtansvärt, och detsamma har utskottet sagt. Så kommer herr Hagnell och drar ned debatten genom en utomordentligt enkel partipolitisk hänvisning till högerns och folkpartiets skattesänkingsprogram, som har mycket litet i detta sammanhang att göra.

Såväl högern som folkpartiet har vid årets riksdag motionerat om sänkningar av statsutgifterna, sänkningar som är många gånger större än det anslag som vi här föreslår. Men alldeles bortsett från detta förefaller mig den logiska konsekvensen av herr Hagnells argumentation vara den, att eftersom socialdemokraterna har lyckats bibehålla högskattepolitiken och vi har misslyckats i våra försök att få till stånd en ändring i den, så finns det desto större anledning för socialdemokraterna att biträda kravet i motionen. Det är man tydligen inte beredd att göra, utan man begagnar ett tillfälle som detta till att driva en enkel partipolitisk agitation, och det är mot detta som jag har tillåtit mig reagera. Våra väljare inom högern och folkpartiet är inte hemfallna åt något snålhetstänkande. Många av oss kan vittna om att det finns mycket av hjärtats idealitet och offervilja inom våra läger. Motive-

Bidrag till internationell hjälpverksamhet

ringen för skattesänkingsförslagen ligger inte på ett så enkelt plan som herr Hagnell här har velat göra gällande.

Herr **BRACONIER** (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag ber att få framföra ett tack till statsrådet Ulla Lindström för den redogörelse vi har fått. Jag tyckte emellertid att hon i sitt anförande lade in ett klander mot mig för att jag tagit upp frågan. Jag har flera gånger interPELLERAT i dessa frågor, och på en konferens för inte så länge sedan efterlyste jag besked av utrikesministern om läget i flyktinglägren i Österrike och fick till svar, att man sedan nära ett år inte haft några närmare uppgifter därom.

Vad sedan gäller anslaget till internationella flyktingkommissariatet vill jag säga att man reagerar mot att det tagit så fantastiskt lång tid att avveckla de gamla flyktinglägren i Europa, alltså inte de som skapats på grund av händelserna i Ungern — det är förvisso beklagligt att det skall finnas så många kvar av ungrarna i Österrike — utan de läger som funnits i mer än ett decennium, sedan andra världskrigets slut.

Jag tror att det är viktigt att vi på olika punkter får närmare besked om vart pengarna går. På längre sikt tror jag nämligen att man skall kunna få ett starkare intresse för dessa frågor.

Jag tackar än en gång för de uppgifter som har lämnats.

Herr förste vice talmannen **SKOGLUND** (h):

Herr talman! Herr von Friesen slutade sitt första anförande med att säga, att Sverige inte bara i ord utan också i handling borde visa sin goda vilja. Jag har den uppfattningen, att Sverige dess bättre har gjort det i många sådana här sammanhang. Utskottet undervärderar icke på något sätt den hjälpverksamhet som pågår och som det är stort behov av, men utskottet har icke i den

situation, i vilken vi nu befinner oss, ansett sig böra frågå Kungl. Maj:ts förslag, och jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

I anledning av den lilla extratur som herr Hagnell här gjorde då han tog upp en skattedebatt skulle jag endast vilja säga, att inte heller herr Hagnells partivänner förefaller ha brustit ut i några glädjeytringar över att vi under sista tiden har beretts möjlighet att betala högre skatter. Jag skulle snarare vilja säga, att motsatsen är fallet.

Herr **LUNDQVIST** (s):

Herr talman! Jag lyssnade med spänd uppmärksamhet till herr von Friesens inlägg om bidrag till folken i de underutvecklade länderna, som jag fann ganska sympatiskt. Han slutade ju också med att rikta en vädjan till riksdag och regering att i fortsättningen beakta kraven på att medel i större utsträckning ställs till förfogande för detta ändamål.

Jag finner emellertid att herr Hagnell inte handlade felaktigt när han sedan hänvisade till att vi i denna församling kanske måste tänka om då det gäller att skaffa inkomster, om vi skall kunna ställa medel till förfogande. Jag instämmer med herr Hagnell på den punkten, liksom jag kan instämma med herr von Friesen när han säger, att hjälpen åt de underutvecklade länderna är en åtgärd i fredsfrämjande syfte. Herr Hagnell har väl rätt att påminna de partier, som jämt och samt talar om skattesänkningar, att om man vill ha ökade utgifter på olika områden, måste man också skaffa inkomster.

Jag hänvisade i årets remissdebatt till den kongress som Internationella kooperativa alliansen föregående år höll i Stockholm, och jag finner nu anledning att än en gång påminna om hur vi inom Kooperationen ser på de här problemen. Vi är sympatiskt inställda till den hjälp som lämnas åt de underutvecklade länderna. Jag vill er-

Bidrag till internationell hjälpverksamhet

inra om att Mauritz Bonow, en av de ledande männen inom den kooperativa rörelsen i landet, sade att de s. k. rika länderna, d. v. s. Europa, Norden inbegripet, endast har 5 procent av världens befolkning men 62 procent av inkomsterna. De fattigaste länderna, som 1949 hade en nationalinkomst på mindre än 100 dollar per capita, hade 54 procent av världens befolkning men endast 10 procent av de totala inkomsterna.

Det är väl ingen som tvivlar på att vi på socialdemokratisk sida mot den bakgrunden gärna ser att såväl regering som riksdag i fortsättningen söker åstadkomma största möjliga stöd på detta område. Jag vill därför helt och fullt instämma med herr Hagnell då han hävdar att ifall vi vill taga utgifterna för vissa hjälpåtgärder då måste vi också skaffa inkomsterna för att täcka kostnaderna för desamma.

Herr HAGNELL (s):

Herr von Friesen sade att debatten hållits på det rent humanitära planet tills jag drog ner den genom mitt inlägg. Jag instämmer i att jag drog ner debatten till det ekonomiska planet. När det gäller utgifterna ligger denna fråga på det humanitära planet, men när staten skall ta ut de nödvändiga inkomsterna från skattebetalarna är det en ekonomisk fråga. Från andra synpunkter sett är det inte att dra ned debatten att diskutera, hur man skall få ihop medel till avsevärda bidrag åt de underutvecklade länderna. Även om det på denna punkt i dag bara gäller 100 000 kronor, så har detta inte varit huvudpunkten i mitt inlägg, utan det är, såsom jag sade nyss, fråga om att skaffa fram avsevärda bidrag till de underutvecklade länderna. Skulle vi få fram de 100 000 kronorna, är problemet inte på något sätt löst vare sig i förhållande till behovet i andra länder eller i förhållande till de resurser som vi har i det här landet om vi

bara vill ställa dem till förfogande för nödlidande människor.

Det är ingen som förnekar att det inom folkpartiets och högerens väljargrupper finns många människor som — för att använda herr von Friesens uttryck — har offervilja och hjärtats idealitet, men varför inte vända sig till de grupperna, vädja till deras idealitet och offervilja och begära att få mera pengar så att vi kan hjälpa de underutvecklade länderna? Varför vädjar man i val efter val i första hand till väljarnas snålhet och egoism och säger att de skall ha sina skattepengar tillbaka? På det sättet kan vi inte göra några stora internationella hjälpinsatser.

Det skulle vara en glädje att få rösta för ett förslag till en avsevärd skattehöjning — för att genom den skattehöjningen få möjlighet att hjälpa folk i de underutvecklade länderna, sådana som lever på svältgränsen eller därunder.

Herr Skoglund sade att han inte har märkt något större intresse för skattehöjningar just nu bland mina partikamrater ute i landet. Nej, det finns inte något större intresse bland dem för den form av skattehöjningar som högern och folkpartiet med den majoritet som de har tillsammans med bondeförbundet förhandlade fram när det gällde punktskatterna. Jag tänker i stället på andra former av skattehöjningar. Hjälpen till de underutvecklade länderna borde finansieras genom en höjning av den direkta statsskatten. Det skulle vara en glädje om regeringen ville lägga fram ett förslag vid något tillfälle om en höjning av den statliga skatten med 10 procent, så att vi kunde få in kanske 300—350 miljoner till att hjälpa folk i de underutvecklade länderna. Jag förstår emellertid att så länge snålhetens flagga är hissad över folkpartiet och högern och man i val efter val vädjar till människornas egoism i stället för till den hjärtats idealitet och offervilja som finns bland dessa väljargrupper, så är

Bidrag till internationell hjälpverksamhet

det inte s. k. praktisk politik att lägga fram ett sådant förslag.

Ni motarbetar med er agitation möjligheterna att lägga fram praktiska förslag att hjälpa de underutvecklade länderna i någon avsevärd grad! Den hjälpen skulle finansieras med skatter som fördelas efter bärkraft. Om ni vädjade till de ideella människor, som trots allt finns i folkpartiets och högerens led, men icke ledning, skulle man gott kunna höja de svenska statsskatterna och hjälpa folk i andra länder.

Herr RIMMERFORS (fp):

Herr talman! Herr Hagnell sade i anslutning till herr von Friesens yttrande om människor med hjärtats idealitet och offervilja, att man i fortsättningen kunde vädja ytterligare till dessa människor att de skulle ta på sig ökade utgifter för hjälparbetet till stöd åt folket i de underutvecklade länderna.

Jag begärde ordet bara för att ifrågasätta, om det yttrandet är byggt på saklig kunskap. Faktum är ju att de statliga bidragen till de underutvecklade länderna sedan många år tillbaka kommer långt på efterkälken i jämförelse med de frivilliga bidragen. De båda huvudgrupperna av insatser på dessa områden är det humanitära och kulturella uppbyggnadsarbete, som den kristna missionen utför, och det betydande arbete som under efterkrigstiden har utförts av hjälporganisationerna för direkt stöd till underutvecklade länder. Det rör sig om avsevärda belopp. Jag skall för säkerhets skull inte nämna antalet miljoner per år, men jag vet att det är många gånger större belopp än de statliga bidragen.

Det är klart, att vi vill fortsätta att mana de människorna till ansvar, ty det hör oss till, men jag kan inte förstå, att det på något sätt bör stå i strid med att vi ger hela folket tillfälle att få bära andras bördor. Så gör vi redan, och vi vill om möjligt göra det i ökad utsträckning.

Jag vill, herr talman, till alla delar instämma i herr von Friesens yttrande.

Fru SEGERSTEDT-WIBERG (fp):

Herr talman! Jag vill i anslutning till herr Hagnells yttrande, när han talade om snålheten, påpeka att hela den svenska FN-rörelsen huvudsakligen vilar på frivilliga bidrag, på bidrag som kommer från samtliga partier utan någon tanke på att det skulle göras skillnad i detta hänseende.

Herr Rimmerfors har redan talat om andra frivilliga aktioner. Jag vill även nämna aktionen »Sverige hjälper», som också har omfattats av hela svenska folket. Vidare vill jag påpeka, att det inte bara är så att UNICEF vilar på frivilligbidrag från regeringarna. UNICEF har även — om än i mindre grad, ty man har ännu inte hunnit bygga ut den delen av verksamheten — frivilliga bidrag från folk i alla länder som är i stånd att hjälpa till.

Skälet till att vi har lagt fram denna motion är att dessa 100 000 kronor, som vi föreslår utöver de redan anslagna medlen, kommer att betyda så mycket mer än själva summan. En höjning betyder nämligen, att länder på andra håll och framför allt i Amerika ökar sina bidrag, eftersom Amerika satt som villkor för de 52,5 procent, som Amerika är villigt att betala av UNICEF:s kostnader, att stater på andra håll skall öka sina bidrag. »Stater på andra håll» utföres till stor del av de mottagande länderna som betalar två tredjedelar. De har inte i samma utsträckning som vi möjlighet att öka sina bidrag och därför spelar vårt bidrag så mycket större roll. Motionen har ingenting med parti-politik att göra.

Herr SVENSSON i Ljungskile (fp):

Herr talman! Jag får säga, att herr Hagnell uppträder med stor frimodighet och ställer ut växlar på hela det socialdemokratiska partiets vägnar. Men vi får sällan från regeringsbanken —

Bidrag till internationell hjälpverksamhet

som för övrigt är tom — någon accept på dessa växlar. Nu vill han senast dels göra gällande att de borgerliga partierna har prackat på folk punktskatterna. Det är som bekant fel. Själv vill nu herr Hagnell föreslå en höjning av den direkta skatten med t. ex. 10 procent för internationell hjälpverksamhet. Detta förslag framställs så att det vänder udden mot oppositionen men så att man inkasserar den sympatiska sidan därav för socialdemokratisk räkning. Men det bör väl vara någon mer än herr Hagnell, som utställer en sådan växel! Eller också får väl herr Hagnell visa någon fullmakt.

Men det var inte för att säga detta som jag begärde ordet, utan det var för att säga följande: Jag tycker för min del, att det skulle vara ganska sympatiskt, om man på den svenska debetsedeln ville införa en särskild rad för internationell hjälpverksamhet. Man kunde ju börja så smått med något slags promillesats — jag kan inte på rak arm säga vilken. Om man på det sättet friställde denna fråga från den andra stora skatte-, sparsamhets- och utgiftsdiskussionen och lät detta vara detta, så kunde man kanske pröva sig fram och se vad svenska folket har lust att ge till internationell hjälpverksamhet. Jag hoppas och tror för min del, att det inte skulle bli så litet.

Herr **HAGNELL** (s):

Herr talman! Fru Segerstedt-Wiberg nämnde, att FN-hjälpen, »Sverige hjälper» etc. bygger på frivilliga bidrag. Vi vet allesammans, att de frivilliga bidragen är avgörande, men det var för att få mera resurser som vi, inte bara i förhållande till dagens speciella fråga utan för internationell hjälpverksamhet över huvud taget, diskuterade möjligheten att få ordentliga statliga anslag. De frivilliga bidragen är inte tillräckligt stora även om det är angeläget att de kommer också i fortsättningen.

Herr Svensson i Ljungkile vill ha accept på växlar och undrar, på vems vägnar man talar. Jag antar då, att förslaget om den där rutan, som herr Svensson i Ljungkile vill ha med på debetsedeln, har kommit fram efter moget övervägande i den folkpartistiska partistyrelsen. Inte sant, herr Svensson i Ljungkile? I den rutan skulle stå en viss promillesats. Går vi upp till 10 procent av den direkta statsskatten, kan det röra sig om 300 à 350 miljoner kronor, som vi skulle få in. Drar vi ner det talet till några promille, blir det endast fråga om några miljoner kronor. Det är ungefär vad vi nu ger.

Jag antar, att debatten i denna riksdag inte skall vara remissbehandlingar emellan de olika partistyrelserna, som herr Svensson i Ljungkile tydligen föreställer sig, fast jag tror inte han själv tillämpar det systemet.

Det är angeläget att än en gång understryka, att staten har begränsade resurser för hjälp till underutvecklade länder. De resurserna begränsas ytterligare ju hårdare man från höger och folkpartiets sida vädjar till snålheten och egoismen hos människorna i varanda valrörelse. Ni får lägga om den stilen, om vi skall kunna få ordentliga resurser att hjälpa de underutvecklade länderna med. Det är inte att dra ner en debatt att konstatera det enkla faktum, att pengarna måste fram. Då bör ni också vara med, inte bara när det gäller att använda pengarna.

Herr **HECKSCHER** (h):

Herr talman! Jag hade inte tänkt blanda mig i denna debatt, men herr Hagnells senaste anförande gör det kanske ändå nödvändigt att jag här säger några ord. För att inga missförstånd skall uppstå, vill jag då genast säga ifrån att jag inte har några som helst fullmakter, utan talar uteslutande på egna vägnar.

Herr Hagnell sade, att den propagan-

Bidrag till internationell hjälpverksamhet

da som förs från högerens och folkpartiets sida — och för all del även från bondeförbundets, jag vet inte varför herr Hagnell inte tog med det i sammanhanget — för att hålla skatterna och statsutgifterna nere, utgör ett hinder för hjälpen till de underutvecklade länderna. Detta är emellertid fallet, endast om man inte tänker längre än näsan räcker. Vad det i vår propaganda gäller — i varje fall har jag uppfattat det så — är att vi skall försöka begränsa utgifterna så mycket som möjligt utan att vålla allvarlig skada och utan att därigenom försumma sådant, som på längre sikt är absolut nödvändigt. Vi får säkerligen anledning att återkomma till denna fråga senare i dag.

När det gäller att få medel till hjälpen åt underutvecklade länder, bör vi givetvis diskutera vad som behövs och vad vi kan göra, d. v. s. frågan om vilken storleksordning bidragen skall ha. Däremot är det tämligen meningslöst att här bara komma körande med det ena eller andra beloppet men inte ha klart för sig vad medlen skall användas till.

Hjälpen är i detta fall av tre slag. Dels är det fråga om den humanitära hjälpverksamheten — och beträffande UNICEF, som här är under diskussion, är det framför allt den humanitära sidan av arbetet som är av betydelse — dels är det fråga om den tekniska biståndsverksamheten, där man med relativt små resurser kan åstadkomma ganska goda resultat, och dels och slutligen är det fråga om det stora och ännu praktiskt taget helt olösta problemet med kapitalhjälp till de underutvecklade länderna.

Låt mig börja med den sista hjälpen. Kapitalhjälp till de underutvecklade länderna är icke någon humanitär hjälpverksamhet, utan det är en fråga om investeringar, vilka på längre sikt måste göras ekonomiskt lönande. Vi har ännu inte funnit någon lösning på hur vi skall pröva kapitalbehov av det

slaget med hänsyn tagen till den ekonomiska lönsamheten. Det pågår för närvarande försök i den riktningen med de ökade medel, som nu har ställts till förfogande, och jag tror att också Sverige kommer att medverka i den nya fond, som skapats för ändamålet. Låt oss först avvakta verkningarna av de försöken. Om det blir möjligt att göra ekonomiskt lönande investeringar, så tror jag inte att de nödvändigtvis måste gå vägen över vare sig statsmedel eller insamlingar. Man kan då räkna med att även det enskilda kapitalet kommer att visa ganska stor villighet att engagera sig i den verksamheten.

Vad sedan gäller den tekniska biståndsverksamheten, som hittills inte har varit under debatt i särskilt hög grad, så har jag för min personliga del den uppfattningen att Sveriges bidrag — både den hjälp som bedrivs genom internationella organisationer och den som bedrivs direkt från svensk sida — bör kraftigt ökas. Jag tror det är mycket angeläget att vi där går väsentligt längre än hittills, även om det givetvis i och för sig är mycket glädjande med den ökning på 400 000 kronor, som i år har föreslagits. Innan man går längre, måste det dock företagas en grundlig prövning beträffande avvägningen mellan den bilaterala och den multilaterala verksamheten. Dessutom måste vi här i riksdagen få oss förelagd en ordentlig plan över hur den svenska insatsen i det avseendet skall utformas.

Det är inte enskilda riksdagsmäns och motionärers uppgift att lägga fram sådana planer. Det skall regeringen göra. Regeringen har också till sitt förfogande en del organ, t. ex. Centralkommittén för svensk teknisk biståndsverksamhet, som är ett kombinerat organ med företrädare för regeringen och frivilliga organisationer, och Nämnden för internationella expert- och stipendieärenden, som är ett regeringsorgan. Dessa båda organ skulle mycket väl kunna användas av regeringen för att

Bidrag till internationell hjälpverksamhet

förbereda planlägningsarbetet därvidlag.

Herr talman! Jag tror att vi i detta sammanhang måste göra klart för ledamöterna på den nu tomma regeringsbänken, att riksdagen önskar en dylik planläggning och att riksdagen hoppas att redan till nästa år få tillfälle att på mera sakliga grunder än nu kunna ta ställning till dessa frågor.

Herr SVENSSON i Ljungskile (fp):

Herr talman! Bara ett par ord till herr Hagnell. Han frågade om mitt förslag var behandlat i folkpartiets partistyrelse, eller hur han nu uttryckte sig. Jag sade ju, herr Hagnell, att jag för min personliga del inte skulle ha något emot en sådan anordning att uttaxeringen för internationell hjälpverksamhet komme att stå aldeles fri från det inre politiska käbblet om alla de andra frågorna. Det innebar ett tillmötesgående av herr Hagnells synpunkter, men han är tydligen inte nöjd med detta utan vill nödvändigtvis ha en hopblandning med den övriga finansdiskussionen.

Jag vill vidare framhålla att det till att börja med i detta sammanhang får övervägas om man skall räkna i procent eller promille. Man får ju, som jag sade, pröva sig fram och se vad svenska folket vill vara med om i detta fall. Jag påpekade också att man enligt min uppfattning skulle kunna få fram åtskilligt på den vägen.

Jag tror inte att herr Hagnell skall tala så föraktfullt om försöken att hålla skatterna nere. Om herr Hagnell får vara kvar i detta hus i tio år torde han få vara med om så mycket skattehöjningar han någonsin orkar med.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara

med övervägande ja besvarad. Fru Segerstedt-Wiberg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 10:o) i utskottets utlåtande nr 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föranledes av bifall till motionen II: 314 av fru Segerstedt-Wiberg m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Därvid befanns, att flertalet av kammarens ledamöter röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Aterstående punkter

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 12

Föredrogos vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under tolfte huvudtiteln, avseende anslagen inom civildepartementets verksamhetsområde, jämte en i ämnet väckt motion,

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1958/59 under statens allmänna fastighetsfond m. m., i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde,

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts

Avdragsrätt vid beskattning av donationer till vetenskaplig undervisning och forskning

proposition angående nedsättning av viss kronans fordran, och

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring av vissa avtal rörande lån till Föreningen för skidlöpningens och friluftslivets främjande i Sverige för utbyggnad av turiststationen Högfjället vid Storlien; samt bevillningsutskottets betänkande nr 9, i anledning av väckta motioner med förslag till förordning angående ändring av 3 § 2 mom. förordningen om statlig förmögenhetsskatt.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden och betänkande hemställt.

§ 13

Avdragsrätt vid beskattning av donationer till vetenskaplig undervisning och forskning

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 12, i anledning av väckt motion om avdragsrätt vid beskattning av donationer till vetenskaplig undervisning och forskning.

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, II: 330, av herr *Håstad* hade hemställts, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag i syfte att avdragsrätt införes för donationer till vetenskaplig undervisning och forskning, förutsatt att varje donations ändamål godkännes av Kungl. Maj:t».

Utskottet hemställde, att motionen II: 330 av herr *Håstad* om avdragsrätt vid taxering för donationer till vetenskaplig undervisning och forskning icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation utan angivet yrkande hade avgivits av herrar *Kronstrand* och *Stenberg*.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr *HÅSTAD* (h):

Herr talman! Det är en händelse som ser ut som en tanke, att statsrådet *Edenman* i går hade tillfälle att göra ett uttalande om det utomordentligt stora upprustningsbehov som föreligger på det vetenskapliga och tekniska området. Enligt ecklesiastikministerns uttalande i går vid invigningen av den nya institutionen på tekniska högskolan behöves det en fördubbling av våra forskningsresurser fram till år 1965.

Den motion som nu behandlas avser avdragsrätt för vetenskapliga donationer på villkor att Kungl. Maj:t godkänner donationen. Utskottet hänvisar nu, liksom när denna fråga tidigare behandlades, till att det är bättre att gå anslagsvägen än skatteavdragsvägen. Det må vara tillåtet att uttala sina starka tvivel beträffande möjligheterna att under perioden fram till år 1965 kunna i nuvarande finansiella situation gå i land med detta program. Vi har ju hela den stora upprustningen på skolväsendets område, vi har socialpolitiken, utbyggnad i olika former av pensioneringen, vi har förbättringen av vårt vägväsende och av våra trafikleder i allmänhet, vi har fortfarande, så länge världen är så beskaffad som den för närvarande är, en avsevärd försvarsbörda, rättsväsendet och rättssäkerheten kräver stora utgifter. Samtidigt råder, trots allt vad herr *Hagnell* yttrade i debatten om det förra ärendet, en ganska allmänt utbredd mening i denna kammare, att ytterligare skattehöjningar så vitt möjligt måste undvikas.

I Sverige är det en gammal tradition att vetenskapliga institutioner i hög grad haft att lita till enskild offervilighet eller enskilda initiativ när det gäller forskningen. Jag behöver bara hänvisa till att både Stockholms högskola och Göteborgs högskola på sin tid tillkom och under mer än ett halvsekel upprätthölls genom donationer. De donationer som Uppsala och Lunds universitet liksom tekniska högskolan

Avdragsrätt vid beskattning av donationer till vetenskaplig undervisning och forskning

och andra fackhögskolor har fått under årens lopp är legio och har i många fall varit av utomordentligt stor betydelse för forskningens framsteg.

Jag vill också hänvisa till att man i Förenade staterna ordnat en viss begränsad avdragsrätt i detta avseende. Vid den tidpunkt då denna fråga sist behandlades ägde varje skattedragare att bekomma avdrag för donationer intill femton procent av inkomsten, eller av vinsten om det gällde företag, och alla de stora universiteten, Harvard, Yale, Northwestern University etc. i Amerika har ju i huvudsak byggts upp genom enskilda donationer.

Det nya i det förslag jag här framlagt är att man, med hänsyn till de betänkligheter som så många gånger yppats från bevillningsutskottets sida, inte skulle stadga en generell rätt till avdrag utan i stället åstadkomma en prövning från fall till fall. Jag har funnit det enklast att lägga prövningen i Kungl. Maj:ts hand, kanske oftast i form av en förhandsöverenskommelse, att en avdragsfrihet skulle beviljas. På det sättet skulle ju statsmakterna i varje särskilt fall få tillfälle att göra en avvägning och bedöma huruvida donationen fyller ett sådant ändamål att skattefrihet anses befogad. Det är just på grund av denna nya metod som detta problem enligt min mening skulle kunna förtjäna att tas upp till förnyade överväganden.

Man kommer kanske att invända här eller i någon debatt framdeles, att även åtskilliga andra ändamål kunde tänkas, som kunde vara så behjärtansvärda, att de också skulle kunna bli föremål för samma bestämmelser i avseende på beskattningen. Jag vill inte ta någon generell ställning till denna fråga men dock peka på att vi här har att göra med utgifter som normalt skall täckas med statsanslag. Detta gäller väl i regel inte de flesta av de ändamål som har varit föremål för framställningar om likartad skattefrihet. Just detta att det rör sig om ändamål som normalt åtnjuter eller

borde åtnjuta statsbidrag borde enligt min mening göra det relativt lätt att åstadkomma en gränsdragning.

Till sist, herr talman, vill jag erinra om att jag 1950 väckte en i avseende på yrkandena fullständigt likartad motion. Jag har också delvis i den nu aktuella motionen citerat den motivering jag angav där. Jag hade då den stora glädjen att som instämmande — och som ende instämmande — registrera nuvarande ecklesiastikministern, Ragnar Edenman. Vidare blev jag särskilt vänligt bemött av bevillningsutskottets ordförande, vår värderade vän Adolv Olsson, och jag tror inte att jag bryter mot någon diskretionsplikt om jag säger att han efteråt gick rätt över gången fram till mig och yttrade: »Kom tillbaka med den här motionen om några år!»

Jag tror verkligen att den situation nu har uppstått, som gör det befogat och högeligen aktuellt att återkomma. Vi har i dag ett större upprustningsprogram för forskningen än vi kunde föreställa oss 1950, vi har framför allt ett mycket större studentantal än man normalt räknade med för några år sedan, och dessutom har situationen på den finansiella fronten försämrats i utomordentligt mycket högre grad än man 1950 kunde tänka sig. Jag tror fortfarande att svensk vetenskap, framför allt svensk teknik och naturvetenskap, medicin samt den forskning som bedrivs vid våra fackhögskolor, sådana som Ultuna eller skogshögskolan etc., skulle haft mycket att vinna, om bevillningsutskottet hade varit litet mera behjärtande i denna fråga. Jag skulle också tro att vår humanistiska forskning i åtskilliga fall lättare skulle kunna få donationer än tidigare. Och vi får inte glömma, när nu bevillningsutskottet så generöst vinkar med anslagshanden, att det dock inte är detta utskott utan statsutskottet som har hand om anslagsgivningen, och bevillningsut-

Avdragsrätt vid beskattning av donationer till vetenskaplig undervisning och forskning

skottet kan väl knappast göra någon utfästelse på statsutskottets vägnar.

Så har vi alltid ett allvarligt problem att räkna med när det gäller upprustningen vid våra universitet: de är fyra, och krav från ett universitet leder ofta till krav också från de övriga, så att det lätt blir en fyrdubbling av anslagsäskandena. Jag tror att man donationsvägen i många fall mycket lättare, mycket smidigare och framför allt mycket fortare skulle kunna nå fram till målen. Vad som nu tynger upprustningen härvidlag är ju hela den långa proceduren och turordningen för petita. I regel får ju universiteten vänta tre, fyra eller fem år innan ett anslagskrav kommer tillräckligt långt fram i kön.

Jag är dock angelägen att betona, att jag härmed inte alls vill uttala någon allmän kritik mot den mycket positiva inställning till vetenskap och forskning som riksdagen traditionellt — under det senaste decenniet och även långt dessförinnan — haft. Men jag tror att situationen nu är sådan, att vi behöver söka oss fram även efter andra linjer än den anslagsväg, som bevillningsutskottet uteslutande har hänvisat till, när utskottet avstyrkt den motion, som jag väckt och som jag nu yrkar bifall till.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Jag deltog i behandlingen av denna fråga i bevillningsutskottets andra avdelning och yrkade då bifall till herr Håstads motion. På grund av pensionsförhandlingarna hade jag inte tillfälle att deltaga i utskottets plenarsammanträde, och jag vill därför nu säga ifrån att jag inte delar den uppfattning som kommer till synes i bevillningsutskottets betänkande nr 12.

Mina utgångspunkter är kanske något vidare än de som motionären angivit; jag menar nämligen, att här snarast bör komma till stånd en utredning rörande möjligheterna att vid beskattningen få ett visst belopp avdragsgillt för gåvor

till humanitära, litterära och religiösa ändamål eller till undervisningsändamål. Vi har tidigare vid upprepade tillfällen diskuterat motioner med sådana yrkanden i denna kammare — senast förra året — och jag tror att dessa motioner kommer tillbaka. Vi inser ju undan för undan, att det finns oerhört många allmännyttiga ändamål och ömmande behov, för vilka det i och för sig vore angeläget att staten beviljade bidrag men som vi av statsfinansiella skäl inte kan säga ja till. Är det då inte rimligt att genom en ändring av skattebestämmelserna stimulera enskilda människor att ge bidrag till dessa ändamål, framför allt därför att man ju på det sättet får tre à fyra gånger mera till ifrågakvarande ändamål än om det skall ske en direkt utbetalning av skattemedel? Tanken att på detta sätt kunna stimulera människor att ge bidrag till allmännyttiga ändamål har ju vunnit stark anklang runt om i världen. Herr Håstad nämnde USA, där en sådan här bestämmelse tillämpats på försök och där resultatet blev så positiva, att skattebefrielsen utsträcktes ytterligare. Det är likadant i Canada, i Västtyskland och i en rad andra länder.

Nu föreligger ju inte någon hemställan om en allmän utredning, och jag kan därför inte ställa något bifallsyrkande i den riktningen. Jag är emellertid, som jag sade, säker om att de motioner jag nämnde skall återkomma. Herr Håstads förslag är enligt min mening ett steg på vägen, och jag yrkar för dagen bifall till hans motion.

Herr KÄRRLANDER (s):

Herr talman! Det råder väl ingen oenighet om behovet av en upprustning av den vetenskapliga undervisningen och forskningen. Ecklesiastikdepartementets budget intar ju också en mycket gynnad ställning i årets statsverksproposition — den har inte behandlats med samma hårdhet som anslagsäskan-

Avdragsrätt vid beskattning av donationer till vetenskaplig undervisning och forskning

dena från övriga departement. Jag tror därför inte att jag behöver säga mera på denna punkt i anledning av herr Håstads konstaterande att behoven på detta område är mycket stora.

Jag vill emellertid beröra ett av de argument som framförts i herr Håstads motion. Herr Håstad framhåller att staten numera så gott som helt bär ansvaret för den vetenskapliga undervisningen och forskningen men att staten av ekonomiska skäl i framtiden knappast kan tänkas ensam klara denna uppgift, varför skattelagstiftningen bör utformas så, att enskilda och företag stimuleras att i större utsträckning än hittills stödja vetenskapen. Det kan verka rätt bestickande, men jag är inte alldeles övertygad om att detta argument är riktigt hållbart, ty även gåvor som ges på detta sätt med avdragsrätt kostar ju staten rätt stora pengar. Herr Håstad säger visserligen att Kungl. Maj:t skall ha möjligheter att från fall till fall pröva om den erbjudna donationen eller gåvan skall anses acceptabel ur statens synpunkt. Detta är naturligtvis ett korrektiv, men det skulle väl ändå bli ganska besvärligt för Kungl. Maj:t, om en gåva eller framför allt en större donation på grund av avdragsrätten för med sig att statens kostnader blir så väsentliga, att man vid det givna tillfället inte anser sig kunna ta emot gåvan. Den situationen kan åtminstone teoretiskt uppkomma, att man på grund av att gåvan skulle åsamka staten så pass mycket extra utgifter ser sig nödsakad att avböja. Den som då sitter som bestämmande skulle komma i ett mycket besvärligt läge. Därför menar jag, herr talman, att detta argument, att man genom en avdragsrätt kan stimulera denna verksamhet, inte är riktigt vattentätt.

Jag skall be att få erinra om vad som står här i utskottets betänkande, att vetenskaplig forskning och undervisning redan enligt gällande skattelagstiftning intar en viss förmånsställning. Jag behöver inte upprepa att det är stiftelser

och sammanslutningar med huvudsakligt ändamål att bedriva forskning o. d., som är i denna gynnsamma ställning.

Herr Håstad säger att bevillningsutskottet nu ger en vink om att man bör gå anslagsvägen, vilket bevillningsutskottet egentligen inte varit befullmäktigat till eftersom detta hör till statsutskottet. Det är naturligtvis riktigt, men bevillningsutskottet har inte givit någon vink om en viss anslagsväg. Utskottet har bara refererat den ställning som riksdagen vid ett flertal tillfällen har intagit, nämligen att främjande av allmännyttiga ändamål inte bör ske genom en lättnad i beskattningen, utan i den mån stöd från statens sida anses befogat för ändamålet bör detta stöd ges genom direkta anslag.

Herr talman! Bevillningsutskottet har alltså inte ställt ut några växlar som det räknar med att andra skall lösa in, utan det har bara sagt att riksdagen vid tidigare tillfällen ansett att frågan bör lösas på detta sätt.

Till herr Gustafson i Göteborg, som var mindre blygsam än herr Håstad och yrkade bifall till herr Håstads motion, vill jag säga att eftersom herr Gustafson i Göteborg inte har sitt namn under bevillningsutskottets betänkande nr 12 behöver han väl inte hysa någon rädsla för att bli misstänkt för att ha anslutit sig till utskottet. Det syns ju redan på betänkandet att han inte har något som helst ansvar för detta.

Jag ber slutligen att få yrka bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr HÅSTAD (h):

Herr talman! Det förefaller som om herr Kärrlander ville göra gällande att argumentet, att man på detta sätt skulle stimulera till donationer för vetenskapliga ändamål, inte skulle vara riktigt. Jag förstår inte hur man kan göra ett så kategoriskt påstående. Det är väl ganska troligt, att ju större skattelättnaden blir för donationer, desto lättare

Avdragsrätt vid beskattning av donationer till vetenskaplig undervisning och forskning

blir det att få donationer. Detta är väl nästan självklart, och var och en har ju dessutom personligen en känning av vad de höga skattesatserna hittills har betytt när man t. ex. inom ett företag diskuterat möjligheterna att anslå medel till ett visst tekniskt ändamål. Herr Kärrlanders argumentering här kan jag alltså omöjligt godkänna.

Herr Kärrlander har också den uppfattningen, att det skulle vara svårt för Kungl. Maj:t att fullgöra denna prövning, huruvida vederbörande donator skulle komma att åtnjuta avdragsrätt eller inte. Jag kan väl tänka mig fall där Kungl. Maj:t ställer sig avvisande och säger att donationen inte är så märklig, att den inte gäller ett absolut primärt önskemål och att den dessutom drar med sig så stora framtida kostnader att staten inte vill vara med om att stödja den. Vill vederbörande ändå lämna donationen utan skatteavdrag är det deras ensak. Vi har flera gånger i riksdagen tagit ställning när Kungl. Maj:t avvisat donationer utan att skattefrihet varit på tal. Jag erinrar mig ett fall vid Chalmers institut för ett par år sedan. Men å andra sidan skall det väl inte vara några svårigheter för Kungl. Maj:t att ibland säga, att om vi t. ex. får två miljoner till detta ändamål och behovet vid denna institution är ytterst trängande, så är det ett statsintresse att ta emot donationen. Jag skulle vilja göra gällande, att Kungl. Maj:t nog många gånger har mycket svårare avvägningar att göra än i sådana fall.

Slutligen vill jag än en gång framhålla, att om vi verkligen önskar ett framsteg i naturvetenskapligt och tekniskt hänseende, eller när det gäller skog eller jordbruk, så måste man öppna alla dörrar för detta och inte envist stå kvar vid en som jag tycker något föråldrad skattesynpunkt. Det hör ju forskningen till att befordra de materiella framstegen, och det är enligt min mening ett samhällsintresse att riksdagen

på allt sätt försöker att just befordra forskningen.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Herr Kärrlander tycktes vara förvånad över att jag tagit till orda. Mitt motiv för att jag gjorde det var dels mitt intresse för saken, som ger mig obetingad rätt att yttra mig i denna debatt, dels att jag hade deltagit i den förberedande behandlingen av frågan i bevillningsutskottet och därför gärna ville göra den deklaration som jag gjorde.

Nu anför herr Kärrlander en del tekniska besvärigheter. Det finns många fler tekniska besvärigheter, som har anförts i tidigare debatter i denna fråga. Men man har aldrig kunnat göra gällande, att dessa tekniska besvärigheter kunde vara oövervinnliga. Systemet tillämpas i USA, Västtyskland, Canada och flera andra länder. Jag skulle inte tro att vår administration är mindre kompetent att handha sådana frågor än man är i nämnda länder, där det visat sig gå alldeles utmärkt.

Här har sagts att de ändamål, som herr Håstad har talat om, är det statens sak att tillgodose. Jag vill emellertid fästa uppmärksamheten på att utskottet dock skriver, att man i viss omfattning liksom hittills får lita till bidrag från enskilda. Jag skulle tro att de av mina kamrater här i kammaren, som i början av detta år var med på en rundvandring i filosofiska fakultetens byggnad vid Göteborgs universitet, måste hålla med om att härvidlag finns oerhört stora behov som är eftersatta. Det går därför inte att bara säga, att det får staten ordna, utan man måste försöka stimulera till bidrag också från enskilt håll. Som jag tidigare sagt är det nu föreslagna ett sätt, på vilket man kan få in mera pengar än om man går anslagsvägen. Jag tycker inte att vi här skall låta snällheten bedra visheten.

Befrielse för Föreningen Kristianstadsfrukt från viss investeringsavgift

Herr **KÄRRLANDER** (s):

Herr talman! Herr Håstad sade att ju större skattelättnader det blir desto större blir möjligheterna till gåvor och donationer. Jag har aldrig gjort gällande, att så inte skulle bli fallet. Med anledning av att herr Håstad sade, att mitt resonemang inte är konsekvent, vill jag erinra om att jag har sagt, att dessa gåvor också åsamkar staten stora kostnader. Jag kan ta det exemplet, att en juridisk person, ett bolag, ger en större gåva. Denna gåva består ju till minst 50 procent av skattemedel, om det finns avdragsrätt. Om det i stället är fråga om en fysisk person, som ger en större donation och som på grund av progressionen har en skatt ända upp till taket, alltså 80 procent, är det ju till allra största delen skattemedel som han ger.

Vi är överens, herr Håstad och jag, om att ett genomförande av detta förslag kunde stimulera till större gåvor, men jag säger, att det samtidigt åsamkar staten så stora kostnader, att den kan komma i ett besvärligt läge, som skall avgöra, om donationskostnaderna skall läggas till de övriga kostnaderna staten har på detta område.

Det är klart att herr Håstad har rätt i att Kungl. Maj:t många gånger har en ännu besvärligare avvägning att göra. Jag har bara påvisat, att det är ett av de problem som i vissa lägen skulle kunna vara besvärliga.

Med anledning av herr Gustafsons i Göteborg uttalande om att det gjorts gällande, att de tekniska besvärligheterna skulle vara till hindern, vill jag framhålla, att jag åtminstone inte har sagt, att de tekniska besvärligheterna skulle vara av den storleksordningen, att det inte skulle gå att lösa denna fråga genom en ändring av skattelagstiftningen. Det har inte heller sagts i utskottsutlåtandet, att det just är på det tekniska planet som det är omöjligt att komma fram till en godtagbar lösning.

Van beträffar behoven, som herr Gus-

tafson också var inne på, är det ju ingen tvekan om att de är stora. Jag har redan från början sagt, att därom är vi alla överens, men vad som skiljer oss åt är, att utskottet har den uppfattningen, att denna väg som motionären föreslår inte är den bästa och lättast framkomliga.

Herr **GUSTAFSON** i Göteborg (fp):

Herr talman! Denna debatt har inte varit fruktlös. Man har vunnit en väsentlig sak, nämligen att det från utskottsmajoritetens sida har uttalats, att några tekniska hinder mot att genomföra en sådan här reform inte finns. Man har i tidigare debatter angivit sådana hinder såsom mycket stora. Det är skönt att vi i alla fall har fått den saken ur världen, när vi återkommer med motioner i denna fråga följande år.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 14

Befrielse för Föreningen Kristianstadsfrukt från viss investeringsavgift

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 13, i anledning av väckta motioner om befrielse för Föreningen Kristianstadsfrukt från erläggande av viss investeringsavgift.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **NILSSON** i Bästekille (h):

Herr talman! Vid många tillfällen, när vi i denna kammare diskuterat frågan om positiva förslag för den svenska fruktodlingens framtida trygghet, har man från regeringshåll yttrat: »Om ni odlare ville samla er och själva göra något, skulle ni ha större utsikter att få förståelse från statsmakternas sida.» Jag har aldrig bestridit det befogade i

Befrielse för Föreningen Kristianstadsfrukt från viss investeringsavgift

denna invändning, och det har mig veterligt ingen annan fruktodlare ute i landet heller gjort, utan vi har ansett och anser fortfarande, att denna invändning eller — om man så vill — uppmaning från regeringen är riktig.

Man har tagit detta förslag på fullt allvar, och överallt i det mest fruktodlande länet i vårt land, Kristianstads län, försökt skapa ekonomiska organisationer. Man har hållit sammanträde efter sammanträde. Jag vill inte dölja, att arbetet mötte ganska stora svårigheter, men så småningom vanns allt fler för tanken att man själv behövde göra något på detta område. Man blev först färdig i kristianstadsområdet. Där fick man närmare 250 fruktodlare att samlas i en ekonomisk organisation. Att detta också var nödvändigt kan utan vidare sägas klart framgå av att de berörda myndigheterna lämnade de tillstånd som var behövliga efter en ganska rask behandling av ärendet. De var också välvilliga på annat sätt och menade, att statsmakterna med hänsyn till det behjärtansvärda ändamålet borde bidra med 50 000 kronor till uppförande av ett fruktlagerhus. För detta var vederbörande fruktodlare givetvis tacksamma, och de såg mot framtiden med litet större optimism. De räknade också allmänt med att investeringsavgiften skulle försvinna. Visserligen kan någon säga här i kammaren, att den som hade läst propositionen noggrant skulle ha observerat, att där fanns en liten brasklapp om att det kunde komma något i efterhand, men den allmänna inställningen var att man kunde räkna med att det år, då man skulle få byggnaden färdig, skulle investeringsavgiften vara borta. Så blev emellertid icke fallet. Riksdagens ledamöter kommer ihåg, att vi på hösten 1956 fick en ny proposition, vari föreslogs att investeringsavgiften skulle utsträckas ytterligare ett år, vilket också bifölls. I det läget förstår var och en, att de som stod bakom detta byggnadsföretag började

bli bekymrade, ty om staten med ena handen gett 50 000 kronor i bidrag och i nästa omgång med andra handen tog tillbaka 98 400 kronor i investeringsavgift var det naturligt, att de människor som hade ansvaret för denna förening ställde sig undrande över var konsekvensen kunde ligga i ett sådant handlande.

Nu säger utskottet att man inte kan bifalla föreningens framställning därför att frågan har principiell natur. Ett bifall till framställningen skulle medföra att åtskilliga andra skulle komma att begära befrielse från antingen redan erlagda avgifter eller sådana som de väntade att få erlagga. Utskottet framhåller också att föreningen tidigare hos finansdepartementet anhållit om befrielse men att finansminister Sträng avstyrkt framställningen. Det är alldeles riktigt, men i det remissutlåtande, som länsstyrelsen i Kristianstads län i det sammanhanget fick tillfälle att avge, säges tydligt och klart ifrån att befrielse bör medges, och utlåtandet slutar med uttalande om att åtminstone bör föreningen delvis befrias från investeringsavgift.

Jag måste säga att det hela är ett exempel på hur farligt det kan vara att inte riktigt kunna lita på statsmakternas utfästelser. Kostnaden för uppförandet av Kristianstadsfrukts lagerhus översteg 2 miljoner kronor. Nu kan det visserligen sägas, såsom utskottet också gjort, att föreningen fått ett relativt gott stöd därigenom att man slipper betala investeringsavgift på det belopp som den ställiga lånegarantien utgör. Det är klart, att detta är en viss fördel, men skulle föreningen ha fått betala investeringsavgift på hela beloppet, d. v. s. på över 2 miljoner kronor, hade företaget varit ekonomiskt omöjligt och skulle ha gått under redan innan det börjat sin verksamhet.

För min del finner jag det mycket beklagligt att frågan kommit i det läge som den gjort. Jag är nog inte ensam

Beräkningen av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst

om den uppfattningen att detta stora fruktlagerhus med en omsättningskapacitet på 4 à 5 miljoner kg per år är till nytta inte bara för berörda odlare utan även för samhället som sådant. Åtskilliga ledamöter av denna kammare har varit i tillfälle att personligen studera anläggningen, och jag tror att de kan instämna i vad jag här sagt.

Nu går det ju tyvärr inte att göra någonting åt saken, men det skulle vara skönt, om man för framtiden kunde vara säker på att det stöd, varom riksdagen på regeringens anmodan fattar beslut, verkligen lämnas och att inte i slutet av året nya förslag framlägges som upphäver tidigare beslutade stödåtgärder.

I nuvarande läge anser jag det alltså meningslöst att yrka bifall till motionen, men jag har i någon mån velat klargöra de motiv jag och mina medmotionärer haft då vi avgivit vår motion. Det har funnits en saklig grund för vår hemställan. Men när det som sagt är många andra som råkat illa ut genom bibehållandet av investeringsavgiften, så går det inte att göra någonting åt saken, utan vi har bara att med beklagande konstatera detta faktum.

Herr andre vice talmannen tog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Jag skall självfallet inte i detta sammanhang gå in på de bevekelsegrunder som var avgörande för att investeringsavgiften bibehölls under år 1956, vilket ju föranledde att Kristianstadsfrukt inte blev befriad från sådan avgift på det sätt föreningen hade hoppats.

Jag vill gärna vitsorda att de åtgärder, som av Kristianstadsfrukt vidtagits för att förbättra möjligheterna för fruktodling, är berömvärda. Genom personligt besök i föreningens anläggning har jag kunnat konstatera att det är märkliga ting som kan genomföras

genom samverkan mellan fruktodlarna.

Vad som varit avgörande för utskottets ställningstagande är att utskottet fruktar — och herr Nilsson i Bästekille ger mig säkerligen rätt i att det finns grundad anledning att göra det — att det skulle komma en strid ström av framställningar om befrielse från investeringsavgift, därest man här skulle öppna slussarna. Hur behjärtansvärt det än kan vara att stödja ett företag som Kristianstadsfrukt, vilket ju har slagit ett slag för svensk fruktodling, har utskottet därför ändå nödgats att kallsinnigt yrka avslag på motionen.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 15

Beräkningen av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 14, i anledning av väckt motion om viss ändring av förordningen angående beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst.

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, II: 136, av herr Rydén m. fl. hade hemställts, »att riksdagen må så ändra och förtydliga Kungl. Maj:ts förordning nr 763 av den 30 november 1951 att möjligheter beredes den som överlåter en rörelse och därvid erhåller vad som är att betrakta som ackumulerad inkomst och som samtidigt tecknar pensionsförsäkring mot engångspremie, att före uppdelningen av den ackumulerade inkomsten göra sin lagenliga avdragsrätt för pensionspremier gällande. Härefter må överskjutande ackumulerad inkomst fördelas enligt i förordningen angivet sätt.»

Utskottet hemställde, att motionen II: 136 av herr Rydén m. fl. om viss ändring av förordningen angående be-

Beräkningen av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst

räkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Stenberg* och *Rydén*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av motionen II: 136 av herr *Rydén* m. fl. om viss ändring av förordningen angående beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anfört.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr **RYDÉN** (fp):

Herr talman! Sedan år 1951 har vi en lag med regler angående särskild beräkning av statlig inkomstskatt för s. k. ackumulerad inkomst, d. v. s. en inkomst som man tjänar in under ett flertal år men uppbär endast under ett år. Lagen tillkom för att de skattskyldiga icke skulle behöva drabbas orimligt hårt av skatteskalans progressivitet. Lagtexten är tyvärr inte tillräckligt klar och entydig, och följderna har blivit att man tolkar den snävare för inkomst som uppbäres av rörelseidkare än för inkomst hänförlig till tjänst. I motionen har jag exemplifierat detta. Om t. ex. en affärsidkare säljer en rörelse, som han har haft i 10 år, och får 100 000 kronor för good will och dold reserv, som han sparar ihop under denna tid, kan han få denna inkomst på 100 000 kronor fördelad på 10 år ur statlig inkomstskattesynpunkt. Om han emellertid samtidigt tar en pensionsförsäkring med engångspremie på t. ex. 50 000 kronor, kan han inte först göra avdrag för premien och sedan få resten fördelad på 10 år. Det skulle däremot ha medgivits, om inkomsten kunnat hänföras till tjänst.

Kan det anses vara rättvist och stå i överensstämmelse med lagstiftningens syfte till likhet inför lagen att en viss

grupp av medborgare, d. v. s. rörelseidkare — oftast hantverkare och detaljister — icke kommer att beskattas efter samma principer som andra? Det kan inte vara rätt och riktigt, anser jag.

Bevillningsutskottet har varit välviligt i sin skrivning och sagt, att förhållandet kanske är sådant som jag har anfört i motionen, men det menar att frågan skall vila och eventuellt kan tagas upp av en utredning, som gäller resultatutjämnning. Utskottet vill dock inte direkt hänvisa motionen dit. Enligt min uppfattning bör man handla snabbt och inte låta åren gå med bibehållande av den orättvisa som nu finns. Jag är visserligen medveten om att detta inte är någon stor fråga, i varje fall inte när det gäller antalet skattefall, men det är en fråga av stor betydelse för den enskilde individen. Den gäller i första hand småföretagare av skilda slag. På sätt och vis hänger frågan också samman med statens önskan att medverka till att stimulera företagarnas vilja och förmåga att pensionera sig själva på ett förnuftigt sätt.

Med hänvisning till dessa mina synpunkter ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr **KÄRRLANDER** (s):

Herr talman! Det är riktigt som utskottet säger att det finns vissa skäl för en lagstiftning i den riktning som motionärerna avser. Men det finns ofivelaktigt också vissa skäl som talar emot. Jag tänker då närmast på det förhållandet att lagstiftningen om ackumulerad inkomst, som ju redan har berörts här, endast har till syfte att mildra progressionen av onormalt höga inkomster, som intjänats under ett flertal år men som skall tagas till beskattning under ett taxeringsår. Lagstiftningen avser inte att fylla någon annan funktion vid sidan härav. Vad motionärerna avser är en fördelning av ut-

Beräkningen av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst

gifterna, som skulle innebära detsamma som en uppmjukning av bestämmelserna om ackumulerad inkomst. Denna uppmjukning ligger enligt mitt sätt att betrakta problemet alldeles utanför området för denna förordning om ackumulerad inkomst. Därför är den väg att lösa detta problem som framkommit i utskottsutlåtandet, nämligen att lämna det till den utredning som skall undersöka möjligheterna att i skattelagstiftningen införa rätt till förlust- och resultatutjämnning, en lämpligare väg än att försöka inpassa denna uppmjukning i en lagstiftning där den egentligen inte hör hemma.

Jag skall, herr talman, nöja mig med dessa korta reflexioner och ber att få yrka bifall till bevillningsutskottets betänkande.

Herr RYDÉN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan inte finna att herr Kärrlander var riktigt konsekvent. Det är inte fråga om uppmjukning utan om att åstadkomma en likhet. Lagen gäller faktiskt för det fall att det är fråga om inkomst av tjänst men inte för det fall att det är fråga om inkomst av rörelse. Därför kan jag inte anse att herr Kärrlander har motiverat sin ståndpunkt.

Herr KÄRRLANDER (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är nog fråga om en indirekt uppmjukning av bestämmelserna. Om man följer motionärernas förslag skall man få räkna av kostnaderna för en livförsäkring, som man tagit mot erläggande av engångspremie, innan man gör fördelningen för att beräkna skatten enligt förordningen om ackumulerad inkomst. Följden blir att det visserligen formellt sker en utgiftsfördelning men att man reellt får fördelaktigare utgångsläge. Det är detta jag betraktar som en indirekt uppmjukning, som inte passar i denna lagstiftning.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! När man läser bevillningsutskottets betänkande nr 14 om herr Rydéns motion och därefter hör herr Kärrlanders argumentation, blir man onekligen något förvånad. Det som vi var överens om i utskottet var ju att de problem motionärerna här har tagit upp är värt allt beaktande, och efter ingående prövning sade vi att det finns många skäl som talar för en ändring på detta område. Anledningen till att jag för min del står på majoritetens sida är helt enkelt den att majoriteten klart säger ifrån, att det pågår en utredning för närvarande som kan antas ta upp denna fråga till behandling. Skulle det visa sig att den utredningen inte kommer till det resultat som motionären åsyftar är jag beredd att komma tillbaka här i riksdagen med ett yrkande.

Det problem som motionärerna tagit upp är verkligen aktuellt. Det kan inte vara riktigt att den som har inkomst av tjänst skall ha möjlighet att dra fördel av regler om ackumulerad inkomst som inte rörelseidkare kan utnyttja. Alla borde vara överens om att vi här gemensamt måste arbeta på att få bort denna diskriminering som särskilt riktar sig mot småföretagarna. Därför kan man inte heller säga att en förändring på detta område skulle vara främmande för denna lags syfte, eftersom just denna lag ger möjlighet till en sådan beräkning när det gäller inkomst av tjänst och det faktiskt råder delade meningar bland expertisen huruvida den inte ger möjlighet till en sådan beräkning även när det gäller annan inkomst. Den saken är föremål för prövning.

Jag vill deklarerera att jag har ytterst stora sympatier för det förslag som framlagts i motionen och att jag under utskottsbehandlingen fick det intrycket att hela utskottet hade stora sympatier för förslaget. Varför har jag då inte anslutit mig till reservationen? Därför

Vidgad rätt till avskrivning av kostnader för ekonomibyggnader å jordbruksfastighet

att jag inte tror att en skrivelse till Kungl. Maj:t skulle medverka till en snabbare behandling av frågan, eftersom det ändå finns en utredning och eftersom majoriteten har sagt att det kan antas att utredningen tar upp denna fråga. Jag tror att vi på detta sätt får så snabb behandling som vi i dagens läge kan få.

Det är från dessa utgångspunkter som jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr **KÄRRLANDER** (s):

Herr talman! Med anledning av vad herr Gustafson i Göteborg sade vill jag framhålla, att min argumentation är alldeles i överensstämmelse med vad som står i utskottsbetänkandet, vilket även godkänts av herr Gustafson. Jag sade nämligen att det enligt utskottets mening och enligt den mening jag företräder finns vissa skäl för att lagstifta i den riktning som motionärerna anser. Det står ju alldeles ordagrant att »vissa skäl talar» för det.

Därjämte sade jag att det även finns vissa skäl som talar emot att man just inom denna lagstiftning — således förordningen om ackumulerad inkomst — gör denna anordning, men detta ligger mera på det rent tekniska planet.

Herr **RYDÉN** (fp):

Herr talman! Jag tycker nog att det verkar som om utskottets talesmän kommit i ett svårt dilemma här. Jag har full förståelse för vad herr Gustafson i Göteborg säger. Men jag tror det blir en snabbare behandling av frågan, om kammaren direkt begär att den här frågan skall hänvisas till den pågående utredningen. Vi kan naturligtvis bäst lösa den genom att hänvisa den dit. Sakligt sett har det ju inte från utskottets sida kommit några invändningar mot motionen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr andre vice talmannen framställde

propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen; och fann herr andre vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Rydén begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 14, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Därvid befanns, att flertalet av kammarens ledamöter röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 16

Vidgad rätt till avskrivning av kostnader för ekonomibyggnader å jordbruksfastighet

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 15, i anledning av väckta motioner om vidgad rätt till avskrivning av kostnader för ekonomibyggnader å jordbruksfastighet.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr **NILSSON** i Svalöv (h):

Herr talman! Jag vill i största korthet motivera varför jag avlämnat en blank reservation till utskottets betänkande.

Den fråga som behandlas i förelig-

Vidgad rätt till avskrivning av kostnader för ekonomibyggnader å jordbruksfastighet

gande utskottsbetänkande — avskrivningen av anskaffningskostnaden för jordbrukets ekonomibyggnader — är ingalunda en fråga som utskottet och riksdagen har att behandla för första gången. Den har varit uppe till behandling många gånger. Grundligast blev nog frågan behandlad hösten 1951. Såsom framgår såväl av reciten som utskottets uttalande beslöt riksdagen 1951 att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam utredning av frågan. Vi skriver nu år 1958. Det är alltså snart hela sju år sedan som riksdagen begärde en utredning om avskrivningsreglerna för jordbrukets ekonomibyggnader, och ännu har ingenting blivit gjort åt saken — åtminstone inte om man ser det praktiskt. Även om man från utskottets sida nu åstadkommit en skrivning i detta ärende som bör föra saken fram till en snabbare behandling, så hade nog jag personligen önskat att bevillningsutskottet begärt en ny skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning för att därmed markera att utskottet verkligen väntar på en utredning i denna sak.

Jag framhöll nyss, att praktiskt sett ingenting har blivit gjort i denna fråga trots att riksdagen år 1951 begärde en utredning. Av utskottets betänkande framgår visserligen att riksdagsskrivelsen överlämnats till skattelagssakkunniga i maj 1955, men det framgår också att den — åtminstone tills vidare — bara har överlämnats för »arkivering», ty skattelagssakkunniga har heller ingenting gjort åt saken i fråga.

Jag vill genom min blanka reservation även få tillfälle att här i kammaren uttrycka min tveksamhet beträffande lämpligheten av att hänskjuta denna fråga till skattelagssakkunniga. Med all respekt för deras arbete och kunighet anser jag nämligen att skattelagssakkunniga är så hårt belastade med andra uppgifter, att de väl inte ännu på lång tid, kanske inte på ytterligare sju år, kan ta upp denna fråga till behandling.

Dessutom ifrågasätter jag, om inte

denna fråga är av sådan natur, att den bör utredas av speciella sakkunniga, bland vilka såväl en representant för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader som en representant för jordbrukets driftekonomer bör ingå. I driftekonomiskt hänseende är nämligen byggnadskostnaderna av stor betydelse för jordbruket. Särskilt är, såsom jag har framhållit i min motion, detta fallet beträffande jordbruk med intensiv kreatursskötsel och därav föranledd stor byggnation. Den del av byggnadskostnaden som motsvarar värdeminskning torde inte stanna vid det belopp som enligt den vanliga schablonmetoden är avdragsgillt vid deklarationen. Den deklarerade intäkten kommer i sådana fall att bli högre än den driftekonomiskt är, och berörda jordbrukare får betala högre skatt än de i verkligheten borde göra i förhållande till sin inkomst. Samma blir ofta förhållandet vid jordbruk där taxeringsvärdena på grund av dålig jord är låga — där blir avskrivningsunderlaget alltför ringa. För att man skall få fram en metod, enligt vilken värdeminskningssavdraget för jordbrukets driftbyggnader kan så nära som möjligt anslutas till den verkliga värdeminskningen, fordras en ingående utredning, i vilken även jordbrukets driftekonomer bör få komma till tals.

Herr talman! Jag skulle hälsa med glädje om finansministern, trots att en ny skrivelse inte nu kommer att begäras, ville ta under övervägande att göra frågan om värdeminskningssavdraget för jordbrukets ekonomibyggnader till föremål för en speciell utredning och detta fortast möjligt.

Herr KÄRRLANDER (s):

Herr talman! Eftersom herr Nilsson i Svalöv inte lät sina önskemål följas av något yrkande, skall jag för att inte förlänga debatten inskränka mig till att yrka bifall till bevillningsutskottets betänkande.

Ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 17

Ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623), m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 10 januari 1958 dagtecknad proposition, nr 32, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till dels förordning om ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623);

dels ock — under förutsättning av slutligt godkännande av det av 1956 års riksdag såsom vilande antagna förslaget till ändrad lydelse av § 22 mom. 2 regeringsformen — lag angående tillägg till lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Propositionen hade hänvisats såvitt avsåge förslaget till lag angående tillägg till lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt, till behandling av lagutskott och i övrigt till bevillningsutskottet.

I propositionen föreslogs, att fullföljd av talan i skattemål från kammarrätten till regeringsrätten skulle begränsas i viss anslutning till vad som gällde vid fullföljd av talan till högsta domstolen genom en beloppsspärr, differentierad med hänsyn till målets ekonomiska betydelse för den skattskyldige. Besvärstalan i inkomsttaxeringsmål skulle icke, utan att regeringsrätten meddelat parten tillstånd därtill, få upptagas till prövning, om vad parten tappat i fråga om taxerad inkomst icke uppginge antingen till minst 500 kronor och tillika minst

en tiondel av den taxerade inkomsten eller också till minst 5 000 kronor. I mål om förmögenhetstaxering skulle vad parten tappat uppgå till minst 50 000 kronor. Prövningstillstånd för mål under beloppsgränsen skulle kunna meddelas under vissa förutsättningar (prejudikatdispens och intressedispens), varjämte vissa grupper av skattemål skulle undantagas från fullföljsbegränsningen.

Till utskottet hade hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

A. motionen II: 402 av herrar *Sjölin* och *Strandh*, vari hemställts »att riksdagen måtte besluta

1. att avslå i Kungl. Maj:ts proposition nr 32/1958 framförda förslag om begränsning av rätten att fullfölja taxeringsmål till regeringsrätten m. m.

2. att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att den utredning, som föreslagits för granskning av kammarrättens arbetsformer, även måtte anförtros uppgiften att undersöka, vilka ytterligare åtgärder som kan företas i fråga om taxeringsprocessen i syfte att nedbringa besvärshänsynen, liksom ock att vidare undersöka, om fördelar kan vinnas vid en koncentration av skattemålens handläggning på viss eller vissa avdelningar inom regeringsrätten»;

B. motionen II: 403 av herrar *Sjölin* och *Strandh*.

Utskottet hemställde

A. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 32, i vad propositionen hänvisats till bevillningsutskottet, samt med avslag å motionen II: 402 av herrar *Sjölin* och *Strandh* i detta avseende, för sin del antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623);

B. att följande motioner, nämligen

1) motionen II: 402 av herrar *Sjölin* och *Strandh*, i vad motionen icke be-

Ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen

handlats under A. här ovan, samt

2) motionen II: 403 av herrar Sjölin och Strandh,

måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservationer hade avgivits

I. av herr *Spetz*, som ansett att utskottet bort hemställa

A. att riksdagen måtte med anledning av motionen II: 402 av herrar Sjölin och Strandh avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 32, i vad propositionen hänvisats till bevillningsutskottet,

B. att motionen II: 403 av herrar Sjölin och Strandh måtte av riksdagen lämnas utan åtgärd.

II. av herrar *Söderquist*, *Vigelsbo* och *Magnusson* i Borås, utan angivet yrkande.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr **SJÖLIN** (fp):

Herr talman! Bevillningsutskottets betänkande nr 17, som riksdagen nu har att behandla, avser regeringens förslag att begränsa de skattskyldigas rätt att i regeringsrätten anföra besvär över påförda skatter.

Den kungl. propositionens innebörd är att som huvudregel skall gälla, att rätt till klagomål skall frångas den skattskyldige för belopp som är mindre än 10 procent av den taxerade inkomsten — jag bortser i sammanhanget från vissa dispensregler. För belopp av 5 000 kronor och mer skall rätt till klagan dock alltid finnas. För belopp som är mindre än 500 kronor skall klagan däremot aldrig få framföras, oavsett i vilket förhållande detta belopp står till den skattskyldiges inkomst.

Det kan inte hjälpas att detta måste medföra en orättvisa mot de små inkomsttagarna till förmån för de stora inkomsttagarna. Det går enligt min mening inte att, som utskottet gör, för-

skansa sig bakom den meningen, att det rör sig om »förhållandevis små belopp». Eftersom skatten skall utgå efter bärkraft, bör väl relationen åtminstone teoretiskt vara densamma. Är inte månne 500 kronor för en taxerad 5 000-kronorsinkomst av minst lika stor betydelse som 5 000 kronor för en 50 000-kronorskarl? Den enkla sanningen är nu den, att det inte går att med en procentregel ange vilken summa som inte är ekonomiskt betydelsefull för den enskilde.

Rent skrämmande är den uppfattning som finansministern anför i den kungl. propositionen. Han säger nämligen: »Det kan ej med skäl hävdas att varje skattskyldig har någon principiell rätt att få alla skattefrågor, även de obetydligaste, prövade i den högsta instansen.»

Det måste betecknas som mycket oroväckande att en sådan uppfattning framföres från ansvarigt håll. Skatteförfarandet är ju dock en procedur för att avgöra rättmätigheten av det allmännas anspråk mot den enskilde. Att den enskilde i något fall skulle hindras från att få taxeringens riktighet prövad är därför stötande, särskilt om hänsyn tages till att det är skattelagarnas komplicerade beskaffenhet som medför att ovisshet ofta råder om vad som är riktig skattläggning.

Det är än mer förvånande att det allmänna kan tänkas undandra sig besväret och kostnaden att med den yttersta omsorg granska riktigheten av sina egna anspråk mot de enkilda medborgarna, när dessa själva nödgas nedlägga så betydande kostnader för att tillvarata sin rätt vid taxeringsförfarandet. Det kan tacksamt noteras att flera remissinstanser av principiella skäl gått emot förslaget. Det kan också nämnas, att första lagutskottet i sitt betänkande nr 34 år 1955 uttalade att varje försök att genom generella regler avskära vissa målgrupper från fullföljdsrätt måste väcka betänkligheter. 1947 års taxeringssakkunniga uttalade i sitt i decem-

Ändrad lydelse av 98 § taxeringsförfordningen

ber 1949 avgivna betänkande att de ansåg sig böra överväga, huruvida åtgärder till minskande av antalet till regeringsrätten fullföljda taxeringsmål skulle vidtagas. De kom därvid till det resultatet att det inte gärna kunde sättas ifråga att begränsa de skattskyldigas rätt att fullfölja talan till högsta instans vare sig genom införande av en på taxeringens storlek beroende spärr eller genom upptagande av fullföljdsavgift. Båda dessa åtgärder skulle, var för sig eller sammanslagna, framstå såsom enbart eller i varje fall huvudsakligen betingade av omsorg för det allmännas skatteintresse.

Kammarrätten sammanfattar i sitt remissvar de föreliggande betänkligheterna ur rättssäkerhetssynpunkt sålunda: »Rent principiellt föreligger betänkligheter emot en reform, som inskränker rätten att i den högsta instansen föra talan i skattemål. Det är i dessa mål fråga om ett de allmännas skatteanspråk, och den högsta skatteinstansens uppgift är ej enbart att verka för en enhetlig rättstillämpning utan ock att skipa rättvisa i det enskilda fallet. Det kan med hänsyn härtill och särskilt i betraktande av det höga skattetrycket och den invecklade skattelagstiftningen synas som om de skattskyldiga borde ha en oinskränkt rätt att få sina taxeringar prövade av den högsta instansen. En reform sådan som den föreslagna med bortfall av mål genom en spärr och utgallring av mål genom ett summariskt processförfarande kan möjligen uppfattas som ett tillvaratagande av det allmännas intresse på bekostnad av de skattskyldigas intresse och sålunda mötas med misstro.»

Men även ur andra synpunkter är kammarrätten mycket betänksam mot ett generellt avskaffande av fullföljdsrätten som den inte vill förorda. Den säger att »utvecklingen av prövningsnämnderna mot karaktär av verklig domstolsinstans har åtminstone än så länge inte hunnit så långt att icke kam-

marrätten alltjämt måste betraktas som den första verkliga skattedomstol inför vilken parterna ha att utföra sin talan. Fullföljden till Kungl. Maj:t torde dessutom av många rättssökande betraktas som en rättighet, från vilken man icke vill avstå.»

Just det! Svenska medborgare har ur gammal rätt att gå till kungen fram. Den rätten bör gälla lika för alla — för små såväl som för stora skattedragare.

1955 års utredning om fullföljdsrätt i skattemål har anfört att alltjämt ofullkomligheter i taxeringsförfarandet kvarstår, och även om förbättringar kan förväntas bli resultatet av den nya taxeringsorganisationen, lärer densamma icke kunna motivera en så genomgripande åtgärd som ett fullständigt avskärande av rätten att föra talan mot kammarrättens utslag.

För att få stöd för den föreslagna fullföljdsbegränsningen för skattemål till regeringsrätten göres i propositionen jämförelse med den fullföljdsbegränsning som gäller för mål till högsta domstolen, där en generell tillståndsprövning förekommer och därutöver en beloppsspärr av 1 500 kronor. Emellertid föreligger en betydelsefull artskillnad mellan skattemålen och domstolarnas förmögenhetstvister. Rättegångarna vid domstolarna föranledes av tvister medborgarna emellan, vilka ej kan slitas godvilligt. Skattemålen är däremot föranledda av samhällets anspråk att uttaga skatt av medborgarna och alltså en procedur, som den enskilde ej kan undgå eller själv ha rådighet över i samma bemärkelse som gäller procedurerna vid de allmänna domstolarna. En begränsning av medborgarnas rätt att utnyttja det högsta rättsskipningsorganet kan av praktiska skäl vara motiverad då det gäller tvister medborgarna emellan men är principiellt svårare att acceptera då det gäller samhällets egna anspråk på skatteprestationer från medborgarna.

Jag vill också erinra om att taxe-

Ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen

ringsnämnderna över huvud taget inte kan jämföras med domstolsorgan. Inte heller prövningsnämnderna kan ens efter den förbättring, som den nya taxeringsförordningen avses medföra, sägas uppfylla en domstols kvalifikation. Skatteprocesserna i de lägre instanserna kan därför ur rättssynpunkt inte alls jämföras med de mål, som avgöres vid de vanliga domstolarna.

Herr talman! Sedan jag nu behandlat ärendet ur mera principiella synpunkter, vill jag med några ord beröra de faktiska förhållandena.

Skattetungan på medborgarna har sedan tiden före kriget ökat avsevärt. Skatternas ekonomiska betydelse för den enskilde har stegrats i samma mån. Antalet självdeklarationer torde röra sig om cirka 4 miljoner per år. Taxeringsnämnderna beslutar genomsnittligt om avvikelser från självdeklarationerna i cirka 30 procent av fallen. Ungefär var tionde avvikelse medför en skatteprocess inför prövningsnämnd. Prövningsnämnderna lär därför ha cirka 125 000 mål per år att avverka. Till jämförelse kan nämnas att antalet s. k. allmänna mål vid underrätterna år 1956 beräknades till 56 800. Skattelagarnas omfång och svårtillgänglighet torde vara den viktigaste förklaringen till det stora antalet avvikelser och processer. Det är säkert mycket betydande tids-spillan och kostnader, som den enskilde måste prestera med anledning av taxeringsförfarandet. Det borde därför inte överraska att också samhällets organ får kännning av dessa besvärande förhållanden. Antalet finansmål till regeringsrätten har under de sista fem åren, 1953 till 1957, varit högst 2 454 (1953) och lägst 2 021 (1954). 1957 var antalet 2 324. Antalet avverkade mål var 1957 2 618. Årsavverkningen var sålunda 294 mål flera än de inkomna. Sedan regeringsrätten utbyggdes i oktober 1956 har t. o. m. 1957 balansen av finansmål reducerats med cirka 600 mål. Dags-

situationen karakteriseras sålunda av en sjunkande balans.

Man har velat göra gällande, att det skulle vara finansmålen som medfört allt större anhopning av mål i regeringsrätten. Detta är oriktigt. Enligt uppgifter i propositionen och i bevillningsutskottets betänkande har de till regeringsrätten inkomna målen totalantal under tiden 1949—1957 stigit från 3 012 till 4 622, d. v. s. med 53 procent. Finansmålen har stigit från 1 809 till 2 324, d. v. s. med endast 28 procent. Det kan också uttryckas så att 1949 var förhållandet mellan finansmål och totalantalet mål 60 procent och 1957 endast 50 procent.

Justitiekanslersämbetet säger: »Något trängande behov av att med hänsyn till ineliggande balans av taxeringsmål inskränka fullföljdrätten till högsta instans i nämnda mål finner ämbetet icke föreligga.»

Jag kan också erinra om att enligt propositionen har regeringsrådet Thelander rekommenderat att man ställer sig avvaktande med hänsyn till den tendens som föreligger i regeringsrätten.

Av intresse att konstatera är också, att ändringsprocenten i regeringsrätten av kammarrättens domar är påfallande stor. Den har hittills under 1950-talet varierat mellan 26 och 32 procent. Dessa siffror synes mig tala mycket starkt för att den rättsliga prövning, som äger rum i regeringsrätten, icke bör inskränkas. Det kan tilläggas att denna slutsats blir än mer giltig, om man ser enbart till skönstaxeringarna. För dessa uppgick ändringsprocenten till 40 procent respektive 37 procent för åren 1954 och 1955. 1955 års utredning säger att »detta visar att det för de skatteskyldiga förelegat ett stort behov av att kunna anföra besvär hos regeringsrätten även i fråga om skönstaxeringar».

Även om kammarrätten inte oreserverat accepterar det anförda som skäl mot att göra kammarrätten till slutinstans, anser den dock »att synpunk-

Ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen

ten av krav på enhetlighet i rättsskipningen och vägledning för författningstolkningen ger anledning till stora betänkligheter mot att som sista instans antaga en domstol, som i likhet med kammarrätten arbetar på inte mindre än åtta olika avdelningar. Även andra förhållanden, vilka åtminstone för närvarande är svåra att reformera, utgör anledning till invändningar mot kammarrätten som sista instans.» Detta säger alltså kammarrätten själv.

Att kammarrätten behöver reformeras har också påpekats i en motion från folkpartihåll till årets riksdag. Det synes mig märkligt, att bevillningsutskottet inte samtidigt med behandlingen av fullföljdsvägran även tagit upp ifrågasvarande motion. Det beror kanske på att även finansministern synes mena, att man kan skjuta på frågan om kammarrättens reformering.

För min del måste jag emellertid understryka att det är ytterst betänkligt att genomföra en fullföljdsbegränsning, innan kammarrättens arbetsformer blivit utredda.

Det kan också förtjäna påpekats, att fyra regeringsråd, herrar Hedborg, Wilkens, Rudewall och Björkholm, varnat för regeringsrättens försämrade möjligheter att leda beskattningspraxis' utveckling genom att möjligen för få mål efter fullföljdsbegränsningen skulle komma under regeringsrättens prövning.

För att relativt snabbt få avverkat balansmålen i regeringsrätten har vi i vår motion nr 402 föreslagit, att regeringsrätten skulle utbyggas med en fjärde avdelning. Vi menade att detta skulle kunna ske utan allvarligare konsekvenser, eftersom fyra av de nuvarande regeringsråden blir pensionsmässiga under åren 1959—1962. Vi medger gärna, att förslaget trots detta inte är odelat sympatiskt. Då det dessutom synes som om erfarenheterna från regeringsrättens senaste utbyggnad ger anledning till förhoppning om större effektivitet

än man tidigare räknat med och att den nuvarande balansen därför inte tycks inge några allvarligare farhågor, kommer vi inte att yrka bifall till motionen 403 beträffande regeringsrättens utbyggnad. Under förutsättning att den kungliga propositionen avslås bör det bli möjligt att närmare undersöka, om inte det syfte man vill nå med fullföljdsbegränsning kan uppnås på ett enklare sätt och utan att den enskildes rätt behöver inskränkas. Detta synes mig vara så mycket mera motiverat som finansministern säger om fullföljdsbegränsningen »att det inte är anledning ställa alltför stora förhoppningar på att reformen skall leda till att arbetsbalansen snart avvecklas». Detta är viktigt redan på den grund att ett beslut nu inte kommer att avspegla sig i regeringsrätten förrän om flera år.

Herr talman! Med det anförda ber jag få yrka bifall till herr Spetz' reservation.

Ledningen av förhandlingarna hade nu övertagits av herr förste vice talmannen.

Herr VIGELSBO (cp):

Herr talman! Jag skall inte som den föregående ärade talaren yrka avslag på Kungl. Maj:ts proposition, men då jag till föreliggande utskottsbetänkande har fogat en blank reservation, vill jag här anförda några synpunkter på den fråga som nu behandlas.

Man har pekat på en hel del olägenheter av den i propositionen föreslagna fullföljdsspärren, och vi är väl alla på det klara med att det är vissa olägenheter förknippade med densamma. Men vi är väl också medvetna om att det har varit starkt tvingande skäl som gjort att finansministern lagt fram den proposition vi i dag behandlar.

När man studerar propositionen, får man väl det intrycket — och det har redan förut i dag framhållits — att man har varit njugg när det gällt att till-

Ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen

mötesgå framkomna önskemål om skattefrihet för gåvor till in- och utlandet. Detta har givetvis berott på att man varit rädd för att skapa ett prejudikat, och det tror jag man skall vara. Frågan är emellertid, om inte också departementschefen har fallit offer för prejudikattänkande, när han har skrivit propositionen. Han hänvisar nämligen på flera ställen i propositionen till fullföljdsspärren i högsta domstolen, och departementschefen förklarar, att när nu fullföljdsspärr finns i högsta domstolen, varför skall den då inte få finnas även i regeringsrätten? Jag är visserligen inte rätt man att bedöma den skillnad som finns i olika domstolsförfaranden, men som lekman kommer man ändå fram till att det kommer att uppstå orättvisor på grund av den fullföljdsspärr som här föreslagits.

Sedan frågar man sig också vad orsaken kan vara till att anhopningen av mål i regeringsrätten har blivit så stor som den är. Den har ökat successivt år efter år, och vi har nu kommit i det läget att vi ganska säkert måste räkna med en väntetid på tre, fyra år innan utslag kommer från regeringsrätten. Detta är självklart en mycket stor olägenhet för den klagande.

Finansministern säger att vi har fått en effektivisering av taxeringsförfarandet, och det är alldeles riktigt. Vi är medvetna om det. Men den effektiviseringen är knuten till taxeringsorganisationens lägre instanser, taxeringsnämnderna och prövningsnämnderna. Vi har alla här i riksdagen varit med om att genomföra den effektiviseringen, och vi tror att den är riktig. Men när vi ser anhopningen av besvärsmål i regeringsrätten — och givetvis också i kammarrätten — så måste man fråga sig om det är riktigt att i dagens läge skära ned den enskilde medborgarens möjligheter att hos de rättsvårdande överinstanserna få den rätt han åstundar — samtidigt som vi bygger ut och effektiviserar den fiskala delen av taxeringsorganisatio-

nen i de lägre instanserna. Medborgarna kommer ovillkorligen att ställa den frågan.

Vi har emellertid böjt oss för de faktiska förhållandena, men i den anhopning av mål som föreligger i kammarrätten och regeringsrätten ser vi en stor olägenhet, eftersom den medför att skattebetalarna får vänta i flera år på utslag i sina skatteärenden.

Det har sagts att detta avstängningsförfarande kommer att verka så, att mellan 20 och 25 procent av dem som avsett att besvara sig hos regeringsrätten skalas bort. Man skall kunna begära dispens för att få sitt mål prövat i regeringsrätten, men denna dispensansökan måste väl också den bli föremål för utredning, och om regeringsrätten skall undersöka huruvida möjligheter till dispens föreligger, så kommer också detta att ta tid, ty jag utgår ifrån att man vid denna prövning även måste fördjupa sig rätt mycket i själva sakfrågan. Det kan följaktligen ifrågasättas om tidsvinsten verkligen kommer att bli så stor som man räknat med.

Jag skall emellertid icke utveckla dessa synpunkter ytterligare. Jag har anslutit mig till utskottets förslag, men det är en sak som måste understrykas i detta sammanhang. Man kan inte komma ifrån att den föreslagna begränsningen av fullföljdrätten i hög grad sker på de mindre inkomsttagarnas bekostnad. Det blir just de minsta inkomsttagarna som kommer att drabbas av denna spärr. I något remissyttrande har framhållits att det blir de minst viktiga målen som kommer att sällas bort. Jag tror att det är väldigt svårt att angelägenhetsgradera de mål som föres upp till regeringsrätten, ty ett måls betydelse är ju beroende av den klagandes ekonomiska ställning. 500 kronor kan i många fall ha lika stor betydelse för en skattedragare som kanske både 4 000 och 5 000 kronor för en annan. Ur den synpunkten tycker

Ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen

jag att denna bortsällning av mindre betydande ärenden drabbar orättvist.

Riksdagen kommer i dag med största sannolikhet att — i ett tvångsläge, måste vi säga — besluta bifalla bevillningsutskottets hemställan i dess betänkande nr 17. Jag vill då uttala den förhoppningen att man — såsom vissa remissinstanser ställt i utsikt — skall underkasta både kammarrättens och regeringsrättens framtida organisation en utredning. Jag hoppas som sagt att så skall ske och att utredningen skall utföras på sådant sätt att vi en gång i framtiden kan återknyta till det läge, som tidigare varit rådande och som innebär att ingen medborgare på grund av arbetsbelastningen hos de högre rättsvårdande instanserna utestänges från möjligheten att besvärsvägen få sin sak bedömd och avgjord.

Med dessa erinringar ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **MAGNUSSON** i Borås (h):

Herr talman! Det förslag, som vi i dag har att diskutera, innebär att vi skall besluta om en inskränkning i rätten att fullfölja skattemålen i regeringsrätten. Denna inskränkning tar sig det uttrycket, att tvisten måste gälla minst tio procent av den taxerade inkomsten och tillika minst 500 kronor taxerad inkomst. I mål om förmögenhetstaxering skall det röra sig om minst 50 000 kronor. Jag kan för min del, herr talman, inte underlåta att säga, att jag finner denna åtgärd mycket allvarlig, framför allt ur rättssäkerhets-synpunkt. Det måste vara en allvarlig åtgärd att på detta sätt förvägra medborgarna att få sin rätt prövad i allra högsta instans. Man kan heller inte underlåta att framhålla att här göres ett allvarligt avsteg från principen om lika rätt inför lagen.

Varför vidtas nu denna åtgärd? Anledningen är helt enkelt den stora an-

hopningen av oavgjorda mål i regeringsrätten. Denna balans uppgår för närvarande till drygt 6 000 mål, vilket — som också tidigare sagts i denna debatt — medför att många klagande får vänta i flera år på att få sina klagomål prövade. Anledningen till den stora balansen är emellertid att finna i att vi har gjort våra skattelagar så invecklade och så många att experterna ofta har olika uppfattning om hur de skall tolkas. Dessutom är skattetrycket på medborgarna nu så hårt att alla måste till det allra yttersta hävda sin rätt.

Det under efterkrigstiden ständigt ökade kravet på människorna från stat och kommun återspeglas ganska klart också i det förhållandet, att trots att regeringsrätten under åren efter 1946 har byggts ut inte mindre än tre gånger, så har balansen ständigt vuxit. Ansvar för att läget blivit sådant det är ligger alltså hos de ansvariga beslutande myndigheterna.

Mot den bakgrunden frågar man sig givetvis, om det kan vara riktigt att nu införa en fullföljdsvägran. Det riktiga och naturliga hade väl varit att man i stället försökt minska skattetrycket och försökt göra skattelagstiftningen enklare och mera entydig. Därmed hade man på det mest effektiva och realistiska sättet nått målet att minska regeringsrättens arbetsbalans.

Då detta emellertid nu inte låter sig göra och då jag för min del finner det nödvändigt att något göres för att minska regeringsrättens arbetsbörda, har jag inte velat motsätta mig den nu föreslagna åtgärden. Jag vill emellertid ifrågasätta, om det inte varit möjligt att minska regeringsrättens arbetsbörda genom att ta bort en del frågor, som är mindre kontroversiella än skattelagarna. Jag tänker närmast på sådana saker som körkortsärenden, vilka ju i alla fall måste prövas av brottmålsdomstolarna. Jag vågar därför uttrycka den förhoppningen att allt skall göras för att i fortsättningen befria rege-

Ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen

ringsrätten från sådana ärenden, som med fördel kan läggas på annat håll, så att den begränsning i fullföljdsrätten i skattemål, som nu kommer att beslutas av riksdagen, blir av kortvarig natur.

Herr SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Det är alldeles självklart att en begränsning av fullföljdsrätten kan väcka uppseende och betänkligheter, ty det är, som herr Sjölin påpekade, en gammal rätt för var svensk man att få gå till konungen fram med sina klagomål. Jag vill emellertid försöka klargöra, att i detta speciella fall en viss inskränkning i denna rätt kan vara till fördel för den rättssökande själv. Jag utgår från att den arbetsbalans som regeringsrätten nu har — den uppgick vid årsskiftet till över 6 000 mål, av vilka inte mindre än 5 450 var skattemål — ur rättssäkerhetssynpunkt är alldeles ohållbar.

Vad innebär denna arbetsbalans? Jo, den innebär helt enkelt, att även om man kan något minska skattemålen antal, vilket var fallet i fjol, då det minskades med 334 mål, kommer det ändå att dröja mellan sju och åtta år, innan arbetsbalansen är avverkad, så att ny-anhängiggjorda mål kan prövas på normal tid. Jag tror att tillståndet är ohållbart ur två synpunkter. För det första får den klagande vänta orimligt länge — det inträffar till och med fall, att den klagande hinner gå ur tiden, innan han får sin sak avgjord. Detta är ju inte något idealtillstånd, och man bör inte behålla det en dag längre än som är nödvändigt. För det andra är ju regeringsrättens uppgift, vid sidan av att vara den högsta prövande instansen när det gäller den enskildes rätt, att ge vägledning och praxis beträffande skattelagarnas tillämpning.

Det klagas över att skattelagarna är för komplicerade. Det skall alla veta att de är! Men, handen på hjärtat, herr

Sjölin, jag erinrar mig livligt att på den tiden då herr Sjölin satt i bevillningsutskottet vann alltid varje ändringsförslag, som var ägnat att ytterligare komplicera skattelagarna, herr Sjölin's odelade gillande. Följaktligen skall man inte skjuta ifrån sig på den punkten, utan vi får nog erkänna att vi alla bidragit till att göra skattelagarna till vad de är.

Den utredning som nu arbetar — 1955 års utredning om fullföljdsrätt i skattemål — ställdes faktiskt inför problemställningen, att det å ena sidan gällde att skala bort en del smärre intressetvister för att å andra sidan åstadkomma den tidsvinst som var nödvändig för arbetsbalansens avverkning. Då erbjöd sig olika utvägar. En möjlighet var att införa en tillståndsprövning i stil med vad som förekommer i högsta domstolen. Emellertid förkastade de sakkunniga den utvägen av det enkla skälet, att det inte skulle medföra någon tidsvinst, eftersom tillståndsprövningen skulle ta i stort sett samma tid som en prövning av själva målet. Sedan har herr Sjölin här rekommenderat en utökning av regeringsrätten. Det är en utväg, som vi nu har prövat i flera omgångar men som inte givit något resultat.

Men alldeles fränsett om det vore möjligt att komma fram på denna väg är den inte att rekommendera. Redan nu består regeringsrätten av 16 regeringsråd, och inräknas sekreterare och biträdespersonal är antalet anställda i regeringsrätten 40. De arbetar på flera avdelningar. Tillsätts nu fyra nya regeringsråd, blir det också ytterligare sekreterare, kanslisters o. s. v. Det kan i och för sig uthärdas — det är ju främst en penningfråga — men faran ligger däri, att om regeringsrätten spaltas upp på ett flertal avdelningar, så kan dessa inte hålla den önskvärda kontakten med varandra och få den kontinuitet i bedömningen som är nödvändig för att en konsekvent och riktig praxis skall

Ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen

ernås vid tillämpningen av skattelagarna.

Den tredje utvägen skulle vara att, såsom herr Vigelsbo förordat, avskilja körkortsmålen och nöjesskattemålen. Även utskottsmajoriteten har ansett att körkortsmålen kan avskiljas från regeringsrätten men att det då kräves en ytterligare utredning. Sålunda är detta spörsmål för dagen inte aktuellt. Frågan om nöjesskattemålen är väl delvis behandlad av nöjesskatteutredningen, och dessa mål bör sålunda kunna överflyttas på andra instanser för avgörande.

Det vore alltså lyckligt, om en överföring kunde ske av dessa två slags mål. Men en sådan överföring gör ingalunda den nu föreslagna fullföljdsbegränsningen överflödigt, ty regeringsrätten är ju så stor att den med fördel skulle kunna krympas ytterligare genom överföringar av mål. Emellertid: de sakkunniga stannade för att förorda en fullföljdsbegränsning i skattemål.

Herr Sjölin anförde nyss att förutgåendet för att prövning skall få ske är att det rör sig om ett belopp, som representerar minst 10 procent av den taxerade inkomsten, och att belopp under 500 kronor inte skulle få bli föremål för prövning. Herr Sjölin hävdade, att detta obestriddligen vore en orättvisa mot de små inkomsttagarna. Jag förmodar att många i kammaren, som kanske inte är så noga insatta i denna fråga, föreställde sig att det gällde ett *twistebelopp* på 500 kronor. Men så är ju ingalunda fallet, utan vad det gäller är, huruvida den inkomst som skall beskattas skall vara 500 kronor större eller mindre. Detta innebär ju, att det tvistiga beloppet det kan vara fråga om är skatten på de 500 kronorna — alltså ett belopp av låt oss säga 125 kronor. Det gör ju denna »orättvisa» något blygsammare.

Jag vill emellertid inte urgera, att inte ett belopp på 125 kronor skall få prövas, om det är rimligt och möjligt

att göra det. Men låt mig påpeka, att frågan om dessa 125 kronor då först och främst prövats i taxeringsnämnden, som nu har bättre sakkunskap än tidigare — taxeringsnämnderna har ju varit föremål för översyn och avsevärt förstärkts. Vidare har frågan prövats av den förstärkta prövningsnämnden. Därefter har den gått till kammarrätten. Kammarrätten anses ju nu av många vara mycket svag, men den har dock behandlat frågan. Den skattskyldige har sålunda fått sin sak prövad av inte mindre än tre olika instanser.

På tal om kammarrätten har herr Sjölin försökt göra gällande, att ändringsprocenten i regeringsrätten är ofantligt stor — han nämnde siffran 30 procent. Ja, ärade kammarledamöter, det är ju alltid vanskligt att tala om procent. Jag skall emellertid klargöra hur det förhåller sig här.

Till kammarrätten inkommer årligen 12 000 skattemål. Av dessa går 2 000 till regeringsrätten, och av dem ändrar regeringsrätten 30 procent, alltså 600 mål. Det gör 5 procent av kammarrättens 12 000 mål.

Så var det rättssäkerheten. Jag vill bestämt hävda att jag har samma känsla för rättssäkerheten som någon annan. Jag erinrar mig väl vilken strid som år 1915 stod i riksdagen — jag läste visserligen bara om det i tidningarna — när summa revisibilis skulle genomföras. Karl Staaff gick mycket kraftigt emot summa revisibilis, och man tyckte det var förskräckligt att någonting sådant skulle införas. Tiden har gått sedan 1915. Beloppet har höjts undan för undan och utgör nu, som herr Sjölin sade, 1 500 kronor. Detta har slagit igenom i svensk rättsskipning utan att man kan säga att det medfört några vådor. Jag tror därför att om den fullföljdsbegränsning genomföres som här föreslås, kommer man med tiden att inse att det inte var fråga om några vådor för den enskilde. Varför kommer man att inse det? Jo, därför att förde-

Ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen

larna av en snabb behandling av frågorna kommer att uppväga nackdelarna som ligger i inskränkningen i rätten att få sin sak prövad.

Herr Sjölin gjorde gällande att kammarrätten, regeringsrådet Hedborg m. fl. hade ställt sig kritiska till detta förslag och citerade vad kammarrätten hade anfört men uraktlät att nämna vad den verkligen kommit till för slutsatser. Jag skall därför redogöra för dessa slutsatser. Man väjde mot varandra å ena sidan det oinskränkta rättssäkerhetskravet och å andra sidan de fördelar som ligger i en snabbare behandling och kom då till följande slutsats:

»Ett avsteg från principen om oinskränkt rätt för de skattskyldiga att föra talan i den högsta instansen, varigenom skatteprocessen skulle kunna förväntas betydligt förkortas i tiden, synes därför enligt kammarrättens mening böra från de rättssökandes synpunkt övervägas trots de framförda olägenheterna av en fullföljdsbegränsning.»

Regeringsrådet Hedborg, med vilken tre andra regeringsråd instämde, kom till samma slutsats: »Befinnes en fullföljdsbegränsning, utformad enligt de linjer till vilka regeringsrättens flesta ledamöter anslutit sig, medföra en påtaglig minskning i regeringsrättens arbetsbörda och därigenom möjliggöra ett avarbetande av den stora arbetsbalansen samt för framtiden skapa förutsättningar för snabbare avgöranden av till regeringsrätten hänskjutna mål, är detta något som väger tyngre än de med anordningen förenade nackdelarna.»

Detta är sålunda vad myndigheter och personer, vilkas nitälskan om rättssäkerheten ingen kan betvivla, har sagt när det gäller skyddet för den enskilde.

Dessutom är inte prövningen därmed helt avslutad, ty i vissa fall, när det kan vara till gagn för taxeringspraxis och för en rätt tillämpning av skattelagarna, skall det också finnas en prejudikatdispens. Denna är icke bunden till något visst belopp, vilket kan vara till för-

del för dem som har små men kanske principiellt viktiga ärenden att andraga för regeringsrätten. Det kommer att bli möjligt att noga granska dessa och därigenom skapa regler efter vilka ett stort antal taxeringar sedermera kan bedömas.

Slutligen vill jag bara säga, att när det gäller att extremt fullfölja vissa principer kan det tänkas att det bästa blir det godas fiende. Detta synes mig vara ett talesätt som är väl tillämpligt i detta fall. Jag tror sålunda att man tjänar en god rättsskipning och bästa möjliga rättvisa för alla, om man nu tar detta förslag och ser till att målen kan avgöras inom rimlig tid och bli vägledande för taxeringsarbetet i stort.

Herr talman, jag ber med det anförda att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr SJÖLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Sundström anmärkte på att jag inte citerade de fyra regeringsråden fullständigt. Det gällde emellertid för min del att framföra de principiella betänkligheter de hade mot själva åtgärden. Att de sedan kan finna sig i att den genomföres trots att de finner den mycket osympatisk är ju en helt annan sak.

För övrigt tycks herr Sundström ha den uppfattningen, att den enskilde får ett bättre rättsskydd genom de åtgärder som nu skall vidtas. Jag förstår inte hur han då resonerar. Jag hörde sägas att det var någon inom bevillningsutskottet som hade den uppfattningen, att det var viktigare att man fick ett besked snabbt, vilket besked det än blev, än att verkligen alla rättvisekrav tillfredsställes. Det tycker jag i så fall är en egendomlig uppfattning. För min del väntar jag hellre ett år och får rätt än jag får orätt genast.

Herr Sundström säger också att det tar kanske sju å åtta år, innan balansen avverkas i regeringsrätten. Jag kan inte

Ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen

bedöma det, men jag har sett många uttalanden från regeringsrådets sida, där man hävdar, att det nog kan gå fortare, om man vidtar vissa åtgärder.

Herr Sundström sade någonting om att jag skulle ha fifflat med procentsatserna. Det är i så fall inte jag som har gjort det utan finansministern eller kanske ytterst rent av kammarrätten. Jag har nämligen återgivit siffrorna i den kungl. propositionen. Herr Sundström har själv bekräftat att de är riktiga. Han skulle bara laborera litet för att inge den föreställningen, att de var oriktiga. Han säger emellertid att kammarrättens domslut ändras i 30 procent av de 2 300 mål, som regeringsrätten får in, alltså i 690 eller 700 mål i runt tal. Det är just denna ofullkomlighet vad beträffar kammarrättens handläggning, som herr Sundström också tycks vilja bagatellisera. Kammarrätten är ju f. n. inte särskilt väl skickad att bli en prejudikatinstans. Den säger själv att den omständigheten att den arbetar på åtta avdelningar, är till stor nackdel och förhindrar en önskvärd överensstämmelse mellan de olika avdelningarnas beslut, varför den inte är lämplig som prejudikatdomstol under de förutsättningar som nu råder. Detta hindrar inte att kammarrätten kan reformeras, och det är just detta jag har rekommenderat.

Herr Sundström anser att det inte betyder någonting för den enskilde, om denne inte får klaga, då det gäller bara ett belopp på 500 kronor. Jag tycker att det betyder ganska mycket. Han sade att det betyder bara 125 kronor i skatt. Att han tycker att 125 kronor inte är någonting det må vara vara hans ensak. För den stackare, som har 5 000 kronor i taxerad inkomst och inte har rätt att klaga, innebär ett belopp av 500 kronor ganska mycket. Det är i själva verket hälften av hans beskattningsbara belopp.

Herr SUNDSTRÖM (s) kort genmäle:
Herr talman! Jag har inte anfört nå-

got annat i bevillningsutskottet än jag har sagt här i dag. Herr Sjölin måste tydligen ha uppsårat någon annan som möjligen har fört ett äventyrligt tal i utskottet. Tiden för avverkningen av målen är lätt att räkna ut, om man ser, hur mycket mindre balansen skulle bli, om man minskade den med samma antal mål, som avgjorts under det sist förflutna året.

Jag har inte beskyllt herr Sjölin för något fifflande med de 30 procenten, utan jag har endast satt detta procenttal i dess rätta sammanhang, nämligen i förhållande till hela antalet i kammarrätten överklagade mål. Det är på den summan, som ändringsprocenten blir 5, vilket jag anser är riktigare än att säga, att den är 30 procent av de 2 000 mål som hänskjuts till regeringsrätten.

Herr Sjölin säger att kammarrätten inte är särskilt skickad att vara sista instans. Den omständigheten att kammarrätten avgör 10 000 å 12 000 mål utan att någon klagar, är väl ändå ett bevis på att kammarrätten inte är alldeles inkompetent att bedöma skattemålen.

Dessutom vill jag erinra om att det föreligger en motion om upprustning av kammarrätten. Varje institution kan ju göras bättre. Bevillningsutskottet kommer i sinom tid att ta ställning till denna motion och till äventyrs rekommendera förbättringar av kammarrättens organisation. Det kan tänkas att det nu är kammarrättens tur att bli föremål för en uppryckning.

Herr Sjölin erinrar om att kammarrätten arbetar på åtta avdelningar. Det är precis samma argument som jag anförde: att en splittring av regeringsrätten på så många avdelningar medför en fara för icke enhetlig praxis.

Jag har icke gjort gällande att 125 kronor skulle vara ett oväsentligt belopp för en skattebetalare med 5 000 kronors inkomst, men jag har gjort gällande att när tre instanser har prövat detta mål, kan man inte säga att rätts-

Ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen

säkerheten inte blivit rimligt tillgodosedd. Att regeringsrättens medlemmar, som ändå kostar så mycket pengar, skall sitta och bedöma tvister om 30, 40 eller 75 kronor, som tidigare varit föremål för trefaldig prövning, är väl ändå att driva kravet på rättssäkerhet och process in absurdum.

Herr SJÖLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Sundström säger att det bör vara tillräcklig säkerhet därigenom att det är två instanser som före kammarrätten prövar ett skattemål. Jag ber få påpeka att dessa båda instanser ingalunda är några skattedomstolar, utan det är i huvudsak vanliga enkla medborgare som där behandlar ärendena. Att prövningsnämnden genom ett nyligen fattat beslut har fått viss karaktär av domstol, skall erkännas. Men denna nya organisation har ännu ej trätt i funktion, och man kan inte veta någonting om dess kapacitet.

När herr Sundström talar om förstärkning av prövningsnämnden använder han ett felaktigt uttryck, ty förstärkning har den väl inte fått i egentlig mening. Den stora skillnaden är, att man inte kan vara övertygad om att prövningen i de två lägsta instanserna sker med tillräcklig sakkunskap och tillräckligt hänsynstagande till alla omständigheter som berör fallet. Det är ingen domstol som dömer.

Man kan kanske inte heller säga att kammarrätten i sin nuvarande form är en domstol. Kammarrätten själv underkänner sig i varje fall som prejudikatinstans. Men herr Sundström tycks inte finna något anmärkningsvärt i att regeringsrätten ändrar ända till en tredjedel av kammarrättens domar. Så länge regeringsrätten ändrar en tredjedel av målen, kan man emellertid enligt min mening inte anse att kammarrättens utslag kan omfattas med tillräckligt förtroende för framtiden. Det måste först bli en ändring av kammarrättens organisation.

Jag vill återgå till det exempel jag tog

upp i mitt förra anförande, men där repliktiden inte medgav dess avslutning. Det berörde mannen med en inkomst på 5 000 kronor. I Stockholm har han, om han är gift, 4 000 kronor i ortsavdrag, och det beskattningsbara beloppet bli 1 000 kronor. 500 kronor är alltså hälften av den beskattningsbara inkomsten, och i sådant fall måste de 500 kronorna icke vara ett förhållandevis lågt utan i stället ett ganska högt belopp.

Herr SUNDSTRÖM (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är inte mycket att tillägga. Jag vill endast reagera emot herr Sjölin's nedvärdering av prövningsnämnden och kammarrätten. I prövningsnämnden sitter ju synnerligen erfarna taxeringsmän. Om de får en deklaration sig förelagd, där det beskattningsbara beloppet uppgår till 1 000 kronor och där de har möjligheter till lokal kännedom om den enskilde skattedragarens förhållanden, är det väl litet långsökt att säga, att dessa åtta till tio erfarna personer inte skall kunna bedöma den saken utan att vara juridiskt bildade. Om kammarrätten anser sig inte vara kompetent som prejudikatinstans, så innebär det väl inte att kammarrätten med sina tjänstemän och sina högt kvalificerade avdelningschefer inte skulle kunna bedöma den skattskyldige från Stockholm, som herr Sjölin här anfört som exempel. Jag tror att herr Sjölin har drivit kravet på rättssäkerhet för långt i det fallet.

Herr KOLLBERG (fp):

Herr talman! I flera remissyttranden och i flera anföranden här i dag har anförts betänkligheter ur rättssäkerhetssynpunkt mot den i proposition nr 32 föreslagna begränsningen av fullföljdsrätten i skattemål från kammarrätten till regeringsrätten. Det har gjorts gällande, att den skattskyldige borde i princip ha oinskränkt rätt att få sina taxeringar prövade av den högsta instansen — regeringsrätten.

Ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen

I enlighet med denna uppfattning måste hävdas, att det i princip skall stå envar medborgare till buds att anlita varje instans som samhället inrättat för tillvaratagande av medborgarnas rättsliga intressen. Rätten att i sista hand vädja till Kungl. Maj:t i rättsliga avgöranden har, som herr Sjölin påpekat, också ett starkt fäste i vårt folks rättsmedvetande.

I likhet med de åsyftade remissinstanserna finner jag sålunda att endast mycket starka praktiska skäl motiverar avsteg från dessa rättsprinciper. Att sådana skäl beträffande skattemålen faktiskt föreligger framgår nog av propositionen och kan enligt min mening icke bestridas. Jag tillåter mig endast att understryka vad som förut här i kammaren påpekats, nämligen att, trots att regeringsrätten sedan 1946 utökats från 7 till 16 ledamöter, förflyter i genomsnitt ungefär tre år mellan kammarrättens och regeringsrättens avgöranden i skattemål. I detta läge synes det oundgängligen påkallat att för tillvaratagande av såväl den enskildes som det allmännas rätt vidtagna särskilda åtgärder även om principiella betänkligheter kan anföras däremot. Jag har därför, om än med tvekan, funnit mig nödsakad att ansluta mig till den i propositionen föreslagna begränsningen i rätten att fullfölja skattemål till regeringsrätten.

En förutsättning för ett sådant ställningstagande från min sida är emellertid — för att använda ett uttalande av departementschefen i propositionen — »att samhället tillhandahåller de skattskyldiga en prövningsorganisation, som i alla instanser arbetar tillfredsställande och som erbjuder betryggande möjligheter till en rättslig prövning av beskattningsfrågorna».

I vad mån är då denna förutsättning uppfylld?

Härvid bör särskilt beaktas att den föreslagna begränsningen av fullföljdsrätten i skattemål kommer att få sär-

skild betydelse för kammarrättens del. Då begränsningen i fullföljande till regeringsrätten i fråga om vissa mål innebär, att kammarrätten i dessa mål blir sista instans uppstår frågan, om en sådan anordning erbjuder betryggande möjligheter till en grundlig prövning av beskattningsfrågorna.

För att belysa denna fråga vill jag erinra om besvärssakkunnigas yttrande över det betänkande, som ligger till grund för propositionen. I detta anfördes bland annat följande:

»Den ökade tillströmningen av mål till regeringsrätten torde icke enbart bero på att antalet taxeringsmål ökat hos underinstanserna utan torde även sammanhånga med att underinstanserna icke äro rustade att handlägga och pröva målen. Härpå tyder bland annat den höga ändringsprocenten i regeringsrätten.»

Förfarandet hos kammarrätten har inte blivit föremål för översyn. Det hade varit naturligare att man, sedan man vidtagit vissa åtgärder för att ge prövningsnämnden karaktären av verklig domstolsinstans hade fortsatt och rustat upp kammarrätten och därefter begränsat fullföljdsrätten till regeringsrätten.

Besvärssakkunniga fortsätter: »Det kan ifrågasättas, om ej åtgärder för förbättring av förfarandet i kammarrätten, t. ex. omorganisation av föredragningen, införande av en kraftigare processledning, förbättring av möjligheterna till bevisupptagning etc. borde vara väl så viktiga.»

Kammarrätten har bl. a. framhållit, att utvecklingen av prövningsnämnden mot karaktären av verklig domstol åtminstone ännu så länge icke har hunnit så långt, att icke kammarrätten alljämt måste betrakas som den första verkliga skattedomstol, inför vilken parterna har att utföra sin talan.

Mot bakgrunden av besvärssakkunnigas och kammarrättens remissyttranden, som jag i största korthet återoppat,

Ändrad lydelse av 98 § taxeringsförordningen

synes det mig befogat att påstå, att en begränsning av fullföljdsrätten till regeringsrätten i skattemål icke för närvarande erbjuder betryggande möjligheter till en rättslig prövning av beskattningsfrågorna. För att en sådan trygghet skall kunna åstadkommas är det enligt min mening ofrånkomligt, att en effektivisering av handläggningen av skattemål i kammarrätten och en viss översyn av prövningsnämnderna, efter den omläggning som ägde rum år 1956, kommer till stånd.

Departementschefen har för sin del i propositionen funnit, att ett ställningstagande till frågan om arbetsförhållandena i kammarrätten bör kunna anstå. Jag kan inte dela denna uppfattning. Om man begränsar rätten till fullföljd hos regeringsrätten — vilket kommer att ha verkningar från år 1960 — kommer som sagt kammarrätten att i dessa mål bli sista instans. Då måste det ur rättssäkerhetssynpunkt vara nödvändigt, att kammarrätten omedelbart beredes möjlighet till den omorganisation av arbetet, som de nya förhållandena kommer att påkalla.

Frågan om kammarrättens omorganisation kommer senare att behandlas här i riksdagen i anledning av vissa motioner, men jag har redan nu velat understryka, att jag för min del anser att en utredning om handläggning av skattemål i kammarrätten och lägre instanser är ofrånkomlig. Med detta förbehåll, herr talman, ber jag att få yrka bifall till bevillningsutskottets hemställan i betänkandet nr 17.

Under detta anförande återtog herr talmannen förhandlingarnas ledning.

Herr **ON SJÖ** (cp):

Herr talman! Hittills är det bara bevillningsutskottets ledamöter som har debatterat denna fråga; det är då kanske inte riktigt passande, att en utomstående blandar sig i diskussionen. Det som uppkallat mig är herr Sjölin's ytt-

rande, att vi visserligen har fyra instanser som prövar skattemålen, men att de två lägsta — taxeringsnämnd och prövningsnämnd — är sammansatta av vanliga enkla människor och därför inte är något att fästa sig vid. Först när man kommer ovanför dem blir det fråga om domstol.

Tyvärre förhåller det sig så, herr Sjölin, att även kammarrätten och regeringsrätten består av vanliga människor, som också de har sin begränsning. Jag vill inte på något sätt förringa dessa domstolar, men jag menar att vi inte heller skall ha någon övertro på dem. Det är inte säkert att man kommer rättssäkerheten närmare genom att man staplar instans på instans. Det ligger en viss fara för rättssäkerheten just däri, att skatteprocesserna ofta tar så lång tid. När det hinner förflyta sju å åtta år innan ett mål slutligen skall avgöras i regeringsrätten, så har man kommit ifrån människorna och de aktuella förhållandena på ett sådant sätt, att det i varje fall inte ökar rättssäkerheten.

Av egen erfarenhet — jag har själv tillhört en prövningsnämnd i åtskilliga år, men jag har inte här tagit till orda därför att jag på något sätt känt mig trampad på tårna — har jag blivit övertygad om att vi måste försöka få till stånd en förenkling. Samhället har inte råd att göra domstolsapparaten omfattande och tillkrånglad, och det är inte alls säkert att man därigenom kommer rättvisan närmare. Jag kan därför inte finna annat än att den anordning, som här föreslås och som innebär att tiden för skatteprocessen skulle förkortas, är ett steg i rätt riktning och att rättssäkerheten på detta område inte behöver bli sämre om vi tar utskottets förslag.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **SJÖLIN** (fp):

Herr talman! När jag talade om »van-

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

liga enkla människor», skedde det inte alls för att uttrycka någon ringaktning för dem som sitter i taxeringsnämnder och prövningsnämnder. Jag ville bara erinra om att dessa personer vanligen inte besitter någon speciell juridisk sakkunskap, som kunde göra det berättigat att ge institutionerna så att säga karaktären av domstol.

Dessutom kan man inte komma ifrån att verksamheten i dessa lägre instanser ofta domineras av rent fiskaliska synpunkter, vilket ju inte precis sammanfaller med skattedragarnas intressen. Vi har nog litet var under årens lopp kunnat spåra en sådan inställning hos nämnderna. Därför är det kanske förståeligt att man i varje fall inte kan ha det rätta förtroendet för dessa instanser såsom domstol.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen av herr Spetz; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Sjölin begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen av herr Spetz.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Därvid befanns, att flertalet av kammarens ledamöter röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 18

Föredrogos vart efter annat

bevillningsutskottets betänkande nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillvaratagande av vävnader och annat biologiskt material från avliden person, och nr 6, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till strålskyddslag m. m., dels ock i ämnet väckt motion.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda betänkande och utlåtanden hemställt.

§ 19

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande nr 7, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

Andra lagutskottet hade till behandling förehäft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 268 i första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* samt nr 339 i andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.*

I motionerna, vilka voro **likalydande**, hade hemställts, att riksdagen måtte antaga däri intagna förslag till

1) Lag om ändring av 1 § lagen om allmänna barnbidrag den 26 juli 1947,

2) Lag om ändringar i lagen den 26 juli 1947 om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn.

Motionerna avsågo slopande av det allmänna barnbidraget till äldsta barnet i varje familj och differentiering av barnbidragen till 400 kronor för år till andra barnet, 500 kronor till tredje barnet och 600 kronor för varje ytterligare barn. Beträffande första barnet i s. k. ofullständiga familjer föreslogs ett icke

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

behovsprövat särskilt barnbidrag om 400 kronor per år för barn som enligt de föreslagna reglerna icke bleve berättigat till allmänt barnbidrag.

Utskottet hemställde, att förevarande motioner I: 268 och II: 339 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herr *Mannerskantz* och fröken *Wetterström*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till förevarande motioner, I: 268 och II: 339, måtte för sin del antaga i reservationen intagna förslag till

1) Lag om ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag,

2) Lag om ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Fröken **WETTERSTRÖM** (h):

Herr talman! När högerpartiet i den motion som här behandlas påyrkat borttagande av barnbidraget för det första barnet, alltså de 400 kronor som nu utgår till varje barn under 16 år, har det skett mot bakgrunden av det statsfinansiella läge vari vi befinner oss. Något ont uppsåt eller något slags attack mot barnfamiljerna är det naturligtvis inte fråga om. Detta hade väl knappast behövt framhållas, om det inte varit så att man från vissa håll fått höra sådana misstänklighöranden av motionens syfte. Utan skyggglappar för ögonen ser vi läget vara sådant att någonting måste göras för att åstadkomma en rejäl sänkning av de statliga utgifterna, om det verkligen skall vara möjligt att på allvar hindra inflationen med alla de vådor denna för med sig och att undgå en ny engångsinflation.

När utgifterna på årets driftsbudget är så stora att de inte kommer att kunna täckas av löpande inkomster och

när vi med en statsskuld som för närvarande överstiger 20 miljarder kronor står inför behovet att låna till och för att täcka årets löpande utgifter, måste det krafttag till för att få en förbättring till stånd. Någon har räknat ut att statsskulden under det senaste året ökats med inte mindre än 196 000 kronor för var och en av dygnets 24 timmar. Det är siffror som talar sitt tydliga språk.

Jag skulle vilja ställa den direkta frågan till var och en av dem som säger nej till de verkligt stora besparingar som högerpartiet föreslår: Hur vill ni skaffa pengar? Skall det ske genom höjda skatter eller genom ökad upplåning? Om man inte väljer något av de alternativen återstår bara en enda möjlighet att sanera statens affärer, nämligen att skära ned utgifterna. Det går då inte att plocka en miljon här och en miljon där, ty det förslår inte. Då måste man leta fram de verkligt stora utgiftsposterna, och dem finner man bland annat i socialhuvudtiteln, exempelvis barnbidragen som för budgetåret 1958/59 beräknas uppgå till 734 miljoner kronor.

Vi menar på vårt håll att det viktigaste inte minst för barnfamiljerna måste vara att man bevarar penningvärdet. Detta betyder mycket mera än att man drar in barnbidraget för det första barnet. Prisfördyringarna förra året innebar ju en penningvärdeförsämring på 4 procent. På en årsinkomst på 10 000 kronor gör detta 400 kronor, alltså precis samma belopp som barnbidraget. Personligen, det vill jag tillstå, finner jag det inte särskilt lustbetonat att behöva göra ett sådant ingrepp i barnfamiljernas ofta bekymmersamma ekonomi. Men varje familj som resonerar sunt har nog under årens lopp kommit till insikt om att både de ökade löneförmånerna och de höjda kontantbidragen äts upp av prisfördyringarna och att man fått mindre och mindre för varje krona man haft i port-

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

monnän. Det är ett stabilt penningvärde, jag säger detta igen, som vi först och främst behöver.

När systemet med barnbidrag infördes år 1948 och man samtidigt slopade barnavdraget, skedde detta mot högerpartiets protester. Vi står fast vid vår inställning. Jag vågar påstå att stödet till barnfamiljerna, om vi haft kvar barnavdraget, i likhet med förhållandet då det gäller ortsavdragen — barnavdraget är ju ingenting annat än en form av ortsavdrag — säkerligen skulle ha följt med i svängarna, med andra ord smidigare ha anpassat sig till prisutvecklingen och verkligen kunnat ge barnfamiljerna större rättvisa än vad ett stelt fixerat bidrag någonsin kan göra. Majoritetens motivering år 1948 var att de lägsta inkomsttagarna, i synnerhet de med många barn, inte skulle kunna utnyttja barnavdraget eftersom de inte betalade någon statsskatt, medan barnavdragen i de högre inkomsttagargrupperna representerade en stor förmån. Den orättvisan undanröjdes genom det nya systemet, men detta medförde i stället orättvisan att barnlösa familjer och familjer med barn nu får betala lika stor statsskatt vid samma inkomst oavsett hur mågna barn familjen har. Den orättvisan består och kan inte rättas till även om barnbidragen i sin nuvarande utformning blir bestående och förmånerna rent av ökas i form av ökade kontantbidrag.

Däremot kan man konstatera, att de skäl, som på sin tid talade för att slopa barnavdragen, inte längre finns. Anledningen är den fortgående inkomstutvecklingen. Det torde inte vara överord att påstå att den genomsnittliga familjeinkomsten i den högsta ortsgruppen nu ligger vid 10 000 à 12 000 kronor. Låt oss anta att en familj här i Stockholm har 10 000 kronor. Det innebär att den får ett ortsavdrag på 4 000 kronor. Om den nu för varje barn fick åtnjuta ett barnavdrag på 1 000 kronor — vårt förslag sträcker sig inte längre än till 500

kronor — skulle familjen, om den har tre barn, få barnavdrag på 3 000 kronor och alltså totalt få dra av 7 000 kronor på 10 000 kronors inkomst. Vi har inget belägg för att de lägsta inkomsttagarna är att finna just inom kategorien barnfamiljerna. Den inkomststatistik som vi har daterar sig till någon gång i början av 40-talet och ger inte någon tillförlitlig bild av förhållandena på detta område i dag.

Frågan är vilken målsättning barnbidraget åtminstone i första hand bör ha. Är avsikten den, att det skall utgöra ett befolkningspolitiskt instrument, eller skall rättvisesynpunkten vara avgörande? Skulle den befolkningspolitiska tanken vara den dominerande, då måste vårt förslag, som innebär ökat statligt stöd åt de barnrika familjerna vara ägnat att tillgodose målsättningen. Är däremot rättvisesynpunkterna mellan barnfamiljerna å ena sidan och de barnlösa familjerna å den andra det man eftersträvar med barnbidraget — jag anser för min del obetingat att det bör vara så — då löser man inte frågan bidragsvägen. Skulle verkligen någon i denna kammare vara beredd att hålla barnfamiljerna skadelösa med ständiga årliga justeringar uppåt så tilltagna att de verkligen skulle motsvara penningvärdets fall och de ständigt ökade levnadskostnaderna? Detta måste ske skattevägen eller genom barnavdrag.

Vår uppfattning är den, att till följd av inkomstutvecklingen bör det i dagens läge vara lättare för en familj att dra försorg om ett barn än det var vid den tidpunkt då barnbidragen först infördes. Vi inser dock väl — och detta framgår också fullt klart av motionen och vårt yrkande — att detta inte gäller för de s. k. ofullständiga familjerna, särskilt inte de ensamstående mödrarna. Vi har därför inte på något sätt velat försämra deras förmåner utan föreslår, att ett särskilt barnbidrag på 400 kronor för det första

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

barnet skall utgå och detta utan behovsprövning och utan att påverka några övriga förmåner.

Som jag tidigare sagt anser vi det som en stor orättvisa mot barnfamiljerna, att de inte har rätt till högre ortsavdrag än de barnlösa familjerna har. Den inkomst som helt och hållet saknar skattekraft är ovedersägligen större för barnfamiljerna, och ortsavdragen är ju avsedda att undantaga en sådan inkomst från beskattningen. I ett system som bygger på principen om skatteförmåga borde det därför vara en variation av ortsavdragen med hänsyn till om det finns barn eller inte inom familjen. Vi vill alltså ha ett införande av barnavdrag vad gäller både den statliga och den kommunala beskattningen. I dagens läge anser vi oss emellertid endast kunna ta ett första steg på den vägen genom att förorda ett barnavdrag på 500 kronor för alla barnfamiljer både de fullständiga och de ofullständiga, vid den statliga beskattningen. Den frågan behandlas emellertid av ett annat utskott, och **det utskottsutlåtandet** har ännu ej kommit på kammarens bord. För fullständighetens skull och för att ge en rättvisande bild av högerpartiets förslag har jag i alla fall velat nämna detta.

De nettobesparingar vi skulle göra med vårt förslag uppgår till cirka 333 miljoner kronor på helt budgetår. Om ett särskilt ortsavdrag på 500 kronor skulle införas, skulle det ge barnfamiljerna en skattesänkning på cirka 75 miljoner kronor på helt år.

Herr talman! Med vad jag här sagt ber jag att få yrka bifall till den av herr Mannerskantz och mig avlämnade reservationen.

Herr JOHANSSON i Stockholm (k):

Herr talman! Denna motion och de två närmast följande är lysande exempel på högerns påstådda intresse för vardagsmänniskan, speciellt sådana vardagsmänniskor som skaffar sig barn

eller råkar bli sjuka. På deras bekostnad vill högern spara in närmare 400 miljoner kronor till statskassan — nära nog samma belopp som högern utan tvekan var med om att ta ut i punktskatter för att genomdriva den upprustning, som främst påyrkats just av högern.

Högerpartiets hyckleri blir skamlöst när man påstår i motionen och genom utskottets reservanter, att man gör detta för att bevara penningvärdet i barnfamiljernas intresse. Detta säger man när högern nyss varit med om att garantera en fortsatt penningvärdeförsämring genom den stora höjningen av rustningskostnaderna, som är inflationens huvudkälla. Detta vill man inte låtsas om, utan man tar växelvis lönerna, barnbidragen och sjukförsäkringen som inflationens orsak. Rustningskostnaderna skall öka med 70 miljoner kronor för varje nytt år och göras värdebeständiga genom garanterad kompensation för prisstegringar på robotar och kanoner och allt det som nu beställs. Jämför detta med högerns förslag beträffande barnbidragen, som är allt annat än värdebeständiga och ständigt släpar efter prisstegringarna.

Högern föreslår att barnbidragen skall slopas för första barnet, vilket innebär att nära hälften av de fullständiga barnfamiljerna blir utan barnbidrag. Tvåbarnsfamiljernas barnbidrag minskas med 400 kronor, trebarnsfamiljernas med 300 kronor och fyrbarnsfamiljerna får 100 kronor mindre än nu om högern får sin vilja fram. Först fembarnsfamiljerna, vilka är rätt sällsynta, skulle tjäna 100 kronor på högerns yrkande. Högern vill alltså beröva barnfamiljerna 379 miljoner kronor eller 333 miljoner netto, om man drager ifrån de särskilda bidragen till de ofullständiga familjerna.

Så ter sig högerns omsorg om vardagsmänniskorna och deras barn! Under den hycklade förklaringen vi nyss hörde återupprepas, att det är ett sär-

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

skilt intresse för barnfamiljerna att penningvärdet bevaras, berövar man barnfamiljerna 333 miljoner, de sjuka 48 miljoner och de ensamstående mödrarna statsbidragen till underhåll av deras barn — allt under förutsättning att högern skulle få sin vilja fram. Samtidigt genomför man den penningvärdeförsämring, som man säger sig vilja förhindra, genom upprustning, punktskatter och fördyring av för barnfamiljerna så viktiga nödvändighetsvaror som mjölk och socker.

Det finns ingen anledning att gradera barnbidragen. Det är det första barnet som brukar medföra den grundläggande försämringen i barnfamiljens ekonomi. Den kanske håller på att sätta bo, den får hyra en dyr lägenhet och betala en mängd extraordinära utgifter, förutom det att den yrkesarbetande kvinnan måste sluta sitt arbete, säkert för lång tid framåt.

Det finns lika litet anledning, för att nu beröra nästa fråga i debatten, att dra in 48 miljoner från de sjuka genom att öka karenstiden från tre till sju dagar och genom att höja karenslöppet för prisnedsatta läkemedel från tre till fem kronor. Fröken Wetterström säger i sin reservation, att det är »sunt och psykologiskt riktigt att de enskilda själva får svara för en veckas sjukdom». Om vardagsmänniskan blir sjuk, får hon enligt högern skylla sig själv och betala för den första veckan. Husmodern i tjänstemanna- eller arbetarfamiljen, som bara får tre kronor om dagen från sjukkassan, skall enligt högern få vänta i hela sju dagar innan hon får dessa tre kronor, som inte räcker till en timmes extrahjälp i hushållet. I stället vill högern återinföra barnavdragen vid beskattning, vilket alltså, fröken Wetterström, är ett intresse för de ekonomiskt bättre ställda familjerna och fömligen värdelöst för barnfamiljerna med små inkomster, men då är högern inte rädd att beröva staten en inkomst på 75 miljoner.

Fröken Wetterström frågar, vad vi föreslår i stället. Jo, vi har föreslagit prutningar på andra avgifter, som högern vill öka. Jag skulle också kunna nämna, att det skulle komma in mångdubbelt fler miljoner till statskassan om man med effektiva åtgärder stävjade skatteflykten och skatteskojet i de förmögna kretsarna, ty där finns det pengar att ta till statskassan.

Folkpartiet, som i årets motionsflod har trampat på i högerns fotspår när det gäller en rad anslag, har dock inte biträtt de här motionerna. Inom den borgerliga front som bildas inför ett majval har nämligen folkpartiet avdelats för att lägga ut långrevar för arbetar- och tjänstemannaväljarna, men vi kan tänka oss vad som skulle bli följden, om den borgerliga fronten skulle vinna. Folkpartiet har utan egen markerad linje följt högern när det gällt upprustnings- och skattefrågorna och många andra frågor. Skulle det bli en borgerlig regering, skulle högern bli riktrote också för socialpolitiken, och vad det betyder för barnfamiljerna och de av sjukdom drabbade, vet vi genom de förslag som nu behandlas.

Fröken Wetterström försäkrade oss, att det inte var med något lustbetonat intresse hon vände sig mot barnfamiljernas krav på att få dessa 333 miljoner. Nej, det kanske inte är lustbetonat, men så mycket mer intressebetonat. Högerns motioner visar att högern företräder det kalla, cyniska och snikna rikemansintresset. Det är bra att detta avslöjas så grundligt inför det val som stundar.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr NILSSON i Göteborg (s):

Herr talman! För att jag inte skall glömma det ärende för vilket jag har begärt ordet, ber jag redan nu att få yrka bifall till utskottets förslag.

Jag ber kammaren observera, att vi så sent som i maj i fjol hade en lång

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

debatt om förbättring av barnbidragen. Högern gick då emot förslaget, men dess förslag avslogs med stor majoritet. Debatten här i dag blir ju ingenting annat än en upprepning av vad som sades förra året, ty det har ju inte inträffat någonting nytt sedan i fjol som ger anledning för riksdagen att ändra inställning.

Jag är inte angelägen att gå omkring och spika upp reklamaffischer för högern genom att förlänga debatten, ty med förlov sagt är väl detta, herr talman, ingenting annat än en politisk demonstration, och med hänsyn till denna frågas tidigare behandling har jag inte så mycket att tillägga. Andra lagutskottet har behandlat en hel serie av motioner från högern, vilka går ut på försämringar i olika avseenden av sociallagstiftningen, om vilka riksdagen nyligen har beslutat. Här skall vi nu behandla ett förslag om försämringar i lagen om barnbidragen; nästa ärende gäller upphävande av lagen om utfyllnad av vissa underhållsbidrag, och det tredje ärendet gäller en begränsning av statens utgifter för den allmänna sjukförsäkringen. Nu har fröken Wetterström hissat ridån för den första akten i detta av högern författade skådespel.

Det må alltså förlåtas mig, herr talman, att denna stort upplagda attack har bibringat mig den uppfattningen, att frågan om hjälp till barnfamiljerna här göres till en partipolitisk fråga i långt högre grad än en social fråga, vilket den egentligen är. I varje fall diskuterar man ju inte frågan från sociala synpunkter och med tanke på — som frasen lyder — den enkla vardagsmänniskan, utan man behandlar detta fastmer som en skattepolitisk fråga.

Högerns förslag innebär en påtaglig försämring i ekonomiskt hänseende för barnfamiljerna. Riksdagen beslöt i fjol en höjning av de allmänna barnbidragen från 290 till 400 kronor. Att riksdagen i år skulle riva upp förra årets

beslut, är det väl ingen här som tror — det gör i varje fall inte den som har praktiskt sinne för politiska realiteter. Här gäller det en ren demonstration mot de olika partierna som har medverkat till att förhjälpa barnfamiljerna till den sociala trygghet som riksdagen ansåg att de bör ha. En bedömning av de allmänna barnbidragens värdeförskjutning bör ha till utgångspunkt sommaren 1947, då lagen antogs. Utgår man härvid från förändringen i levnadskostnadsindex, finner man att indextalet i juni 1947 var 155, medan motsvarande tal i januari i fjol approximativt kan beräknas till 239. Höjningen utgjorde alltså drygt 54 procent. En motsvarande höjning av barnbidragen, som före höjningen i fjol utgjorde 290 kronor, skulle alltså ge till resultat ett årligt bidrag av 447 kronor. Andra lagutskottet påpekade detta förhållande i fjol och framhöll att barnfamiljerna borde ha 447 kronor, om man skulle följa kostnadsutvecklingen, men med hänsyn till budgetläget ansåg andra lagutskottet och riksdagen, att bidraget inte kunde höjas i denna utsträckning. Kvar står emellertid att en större höjning skulle ha vidtagits, om barnbidraget skulle ha bibehållit sitt ursprungliga realvärde.

Av vad jag här sagt följer att barnbidraget inte är för högt tilltaget, utan att det tvärtom skulle utgå med ännu högre belopp, om det skulle motsvara de nu fördyrade levnadskostnaderna.

Så vill jag bemöta fröken Wetterströms resonemang. Jag har personligen stor respekt för fröken Wetterström, men när jag lyssnade till hennes anförande här, undrade jag hur denna charmanta människa kunde vara så kallsinnig och hårdhärtad mot stora grupper av människor, som så innerligt väl behöver ett stöd när de skall fostra det unga släktet. Det är en fråga som jag inte kan komma till klarhet i.

Jag vill i övrigt, herr talman, hänvisa till vad utskottet har sagt. Vi har

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

ju i utskottsutlåtandet utgått ifrån att riksdagen så sent som i fjol behandlade denna fråga, och vi har inte gjort några större utvecklingar från vad som då sades.

Med hänvisning till vad jag här har sagt och till vad utskottet har anfört vill jag till slut, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag.

Fröken WETTERSTRÖM (h) kort genmäle:

Herr talman! Herr Nilsson hänvisade inledningsvis till den debatt som fördes här i maj 1957, då högern gick emot en höjning av barnbidraget. Ja, det är en konsekvent linje som vi fullföljer, herr Nilsson. Så sade herr Nilsson att väl ingenting nytt hade inträffat sedan dess. Jag tycker nog att mycket har inträffat sedan maj 1957. Jag behöver bara hänvisa till hur budgeten ser ut i år — och de hål vi har att täppa till där.

Sedan vill jag upprepa vad jag sade i mitt anförande, att det naturligtvis vore en förtjusande lösning om man kunde finna ut varifrån vi kan ta pengarna i tillräcklig omfattning utan att det på något sätt drabbar barnfamiljerna. Alla skulle vi väl hälsa en sådan lösning med största tillfredsställelse.

En sak har förvånat mig när jag sett tillbaka på detta ärendes behandling vid tidigare tillfällen, bland annat 1952 och 1953. Då gav andra lagutskottet i sina utlåtanden beträffande barnbidragen till känna en ganska restriktiv hållning och hänvisade till det statsfinansiella läget. Något sådant förekommer inte alls i år. Det är som om läget hade undergått en väsentlig förbättring i stället för tvärtom.

När slutligen herr Nilsson i Göteborg, visserligen i mycket chevaleresk ton, kom till det slutresultatet att det var ett kallsinnigt tal jag förde, så vill jag uppriktigt försäkra herr Nilsson, att det alls inte är något kallsinnigt men däremot ett mycket realistiskt tal.

Herr LUNDBERG (s):

Herr talman! När jag satt och lyssnade på oppositionsledarna i TV i går kväll fick jag en känsla av att det var fadern, sonen och den orolige anden som talade. Fadern var herr Hjalmarson, som skulle försöka måla ut högern som någon sorts vardagsmänniskans försvarare. Han öppnade famnen för herr Hedlund som den förlorade sonen och skulle försöka tala om hur väl han ville när det gällde att bilda ett borgerligt block. Herr Ohlin var den osalige anden, som irrade omkring och inte visste vilken väg han skulle ta.

Jag har även — för att fortsätta med bilden — en känsla av att fröken Wetterström har blivit en högerns saltstod, som så att säga skulle stiga upp och försvara själva inledningen till en social och kulturell avrustning i det här landet, en avrustning som skulle innebära, att vardagsmänniskorna fick känna, hur kallsinnig högern är speciellt mot barnfamiljerna och dem som har det svårt ställt. Hela detta resonemang är mycket cyniskt, trots att fröken Wetterström försökte säga att någon attacklust mot barnfamiljerna var förslaget i reservationen inte uttryck för. Men det är väl ändå på det sättet, fröken Wetterström och herr Hjalmarson, att det är inte ordet utan handlingen man skall dömas efter.

Fröken Wetterström säger vidare, att vi skall sanera statsfinanserna och tala om varifrån pengarna skall tas. Ja, herr talman, vi har helt nyligen diskuterat försvarsfrågan. Varför steg inte herr Hjalmarson och fröken Wetterström upp då och sade: Det är ekonomiskt vansinne att i en tid med dessa statsfinanser utan att blinka företa en höjning av försvaret till låt oss säga att det kanske kommer att stanna vid 3 000 miljoner kronor. Samtidigt gick högern till attack mot barnfamiljerna även där, eftersom dessa i första hand kommer att drabbas av utgiftsökningen.

Innebär inte högerns ställningsta-

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

gande i denna fråga i konsekvensens namn att fröken Wetterström och herr Hjalmarson när folkpensionerna skall träda i kraft i detta land kommer att stiga upp och säga: Visst har vi ett gott hjärta för de gamla här i landet, men det kan av statsfinansiella skäl inte vara rimligt att ge ut så många hundra miljoner kronor till våra folkpensionärer och de gamla. Vi skall nämligen lägga märke till att man i det avseendet försöker skapa en inflation utan att vidta de dämpande åtgärder, som en tilläggspension ändå skulle innebära.

Fröken Wetterström sade, att högerns förslag inte var lustbetonat. Ja, fröken Wetterström, jag måste säga att det ingalunda finns någon lustgas i vad högern här presterat. Det vittnar om en hårdhet utan like och utan humanism. Det innebär ingen »lusta» för barnfamiljerna och de lägre inkomsttagarna att mista 333 miljoner kronor, ty förslaget innebär, att cirka 9/10 av samtliga barnfamiljer i detta land drabbas av minskningen. En sådan åtgärd smärtar i stället i så hög grad, att man verkligen tycker att en kvinna inte skulle vilja låta medmänniskorna drabbas av denna hårdhet.

Man talar så vackert här om hur man skall bära sig åt för att nu få pengar, och fröken Wetterström talade till och med om statsskulden. Hon talade emellertid inte om hur mycket värden vi hade att sätta emot den. När man skall göra en avvägning för att se om man har skulder, skall man även ta hänsyn till vilka värden man har på motsatta sidan, men det glömde visst fröken Wetterström bort.

När det gäller det första barnet är det f. n. så, att ungdomen har ganska stora svårigheter, när den bildar familj och det första barnet kommer. Det innebär en ganska stor påfrestning. Menar högern nu, att man skall vara humanistisk på ett annat sätt, så att man skall tillämpa kärlek utan barn och att högern skall lämna en sexuell upplys-

ning, som skall resultera i att de lägre inkomsttagarna avhåller sig från barnalstring? Fröken Wetterström sade nämligen alldeles nyss, att barnfamiljerna speciellt finns att söka bland de lägre inkomsttagargrupperna. Jag skulle här vilja göra det uttalandet gentemot högern, att skall herrarna och damerna slå in på den här vägen, skulle det förvåna mig om i varje fall bondeförbundet ville följa med i svängarna, ty det skulle innebära en katastrof för den svenska landsbygden.

Jag vet inte heller vad man menar att man skall spara i detta fall och vad man menar med att den inkomsthöjning som skett för barnfamiljerna ute på landsbygden skulle behöva dras in i detta sammanhang. Jag har nämligen en känsla av att inkomsterna stigit inte bara för lantarbetarna. Motiveringen bygger på en mentalitet, som jag tyvärr alltför ofta mötte ute på landsbygden för något årtionde sedan. Levnadsstandarden har höjts för alla folkgrupper i landet. Det skulle vara underligt, om man låter barnfamiljerna få betala det hela, när man försöker sanera ekonomin, när man försöker lösa försvarsfrågan och när man låter en familj i en mycket stor bostad här i närheten få vissa förhöjningar. Jag tycker verkligen, att detta är höjden av cynism från borgerlighetens sida, och därför, herr talman, skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Jag hoppas även att man ute i bygderna skall lägga märke till vad de borgerliga håller på med. Om herr Hjalmarson skall vara fadern i den här treenigheten, tror jag nog, att den förloerade sonen, som man nu försöker duka upp fina bord för, kommer att ställa sig frågan, om han inte har kommit ur askan i elden. Hur den irrande anden, herr Ohlin, ställer sig, vet man inte, men nog måste det väl kännas ganska obehagligt för honom i dagens situation.

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

Fröken **WETTERSTRÖM** (h) kort genmäle:

Herr talman! Det är verkligen ytterst skiftande personliga omdömen jag får här i dag. Nu senast liknade herr Lundberg mig vid en saltstod, och jag förstår att det stämmer mycket bra med den känslolöshet, som herr Lundberg tillskriver mig.

Jag har också förstått, att när vi diskuterade barnbidragen, så skulle det bli goda tillfällen för herr Johansson i Stockholm och herr Lundberg att komma in på försvarsfrågan. Jag har emellertid ansett — och det är jag inte ensam om — att den överenskommelse som träffats i försvarsfrågan och de punktskatter som tillgripits för att finansiera vårt försvar, har medlemmarna i samtliga demokratiska partier med undantag av herr Lundberg och några till varit ense om. Försvarsfrågan tycker jag därför kan helt bannlysas från den debatt vi här för.

Sedan frågade herr Lundberg, hur det kunde komma sig att vi i högern blivit ense om att successivt höja grundpensionen och skapa trygghet för de äldre. Jag ser den frågan så, att folkpensionärerna inte står i produktionen och därför har sämre försörjningsmöjligheter än andra, som står mitt uppe i arbetslivet.

Slutligen vill jag säga att en hel del av de angrepp herr Lundberg riktade mot mig anser jag det vara ovärdigt att svara på.

Herr **LUNDBERG** (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag förstår mer än väl att det skulle ha varit mera angenämt för fröken Wetterström, om vi här i kammaren i stället hade diskuterat fröken Wetterströms tilltalande yttre. Nu är det emellertid frågan om barnbidragen vi debatterar och den måste sättas in i sitt stora sammanhang.

Vad försvaret beträffar ingår ju ungdomen som en väsentlig faktor. Ty jag undrar hur det skulle se ut, om inte

ungdomen fick ta törnarna där och om exempelvis riksdagens ledamöter eller de som ställer till med krig fick klara upp försvaret själva. Fröken Wetterström skall komma ihåg, att det var hon själv som tog upp diskussionen om dessa ting genom att dra in de ekonomiska frågorna. Man frågar därför, varför de inte togs upp i diskussionen om den verkligt stora utgiftsposten, försvarskostnaderna, då vi bland annat diskuterade punktskatterna. Högern skall inte försöka att här gömma sig bakom busken.

Herr **HECKSCHER** (h):

Herr talman! När herr Lundberg talar om högern, så borde vi väl egentligen krypa under bänkarna och gömma oss för de förfärliga salvor han avfyrar. När vi nu ändå håller oss vid liv, är det kanske därför att vi inte har fullt så dåliga samveten, som herr Lundberg tycker att vi borde ha.

I själva verket är det inte alls något tecken på känslolöshet eller kallsinnighet, när vi försöker resonera förnuftigt även i sådana frågor, där våra känslor är starkt engagerade. Jag vill inte alls yttra mig om hur herr Lundberg gör i det fallet, det må vara hans ensak, och jag vill i motsats till herr Lundberg inte använda några hårda ord. Jag vill bara framhålla att vi försöker att se det hela ur vettig, realistisk, praktisk synpunkt också i sådana frågor där våra känslor är engagerade. Nu har uppenbarligen både herr Lundberg och herr Johansson i Stockholm förväxlat årstiderna litet grand och trott att detta är en remissdebatt, där man skall tala om allting på en gång. Det är säkerligen av denna anledning dessa båda herrar nu så ivrigt drar in försvarsfrågan. Jag förstår att de inte kan ge sig till tåls tills propositionen i försvarsfrågan förelägges riksdagen. De måste nödvändigtvis ta upp den till diskussion redan nu, innan den framlagts.

Låt mig säga två saker i detta sam-

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

manhang, herr talman. I försvarsfrågan, såvitt man nu kan bedöma den, har det gjorts eftergifter från båda sidorna. Det är löjväckande, om jag får använda ett så hårt ord, då herr Johansson i Stockholm talar om upprustning av försvaret. Det är inte tal om någon upprustning utan tvärtom en nedskärning av den försvarsplanläggning riksdagen en gång beslutat. Också i detta avseende måste det göras en avvägning. I den uppgörelse som träffats i försvarsfrågan har hänsyn givetvis tagits till det ekonomiska läget precis på samma sätt som vi gör när det gäller andra frågor. Det skulle vara ytterligt behagligt, herr talman, att få intaga den ståndpunkt, som här intagits av både herr Lundberg och herr Nilsson i Göteborg, och säga att frågan om barnbidragen inte skall diskuteras ur statsfinansiella synpunkter utan endast ur social synpunkt. Tänk så trevligt det vore om vi inte behövde diskutera försvarsfrågan ur ekonomisk synpunkt utan bara ur försvarspolitisk synpunkt! För min personliga del måste jag säga att ingen skulle vara gladare än jag om man fick diskutera åttonde huvudtiteln enbart ur forskningens och den vetenskapliga och övriga utbildningens synpunkt utan att ta hänsyn till några ekonomiska omständigheter. Tänk vad vi skulle ha det trevligt här om vi fick diskutera varje huvudtitel för sig utan att ta hänsyn till några ekonomiska omständigheter!

Så är det emellertid inte. Vi sitter inte här i riksdagen för att bedriva den sortens politik, utan vi sitter här för att försöka se hur vi skall kunna fördela de medel som finns till förfogande på det sätt som är bäst för det svenska samhället. Då har vi i högerpartiet för vår del kommit till den uppfattningen, att det beslut, som riksdagen förra året fattade beträffande barnbidragen, gick för långt. Det var inte rimligt med hänsyn till det budgetläge man då kunde förutse och som nu blivit än mera

uppenbart. Den förändring som inträtt i budgetläget har visat sig vara allvarligare än man trodde, då beslutet i barnbidragsfrågan fattades förra året. Det är detta som gör att vi för vår del ansett att denna fråga nu bör upptas till förnyad prövning precis på samma sätt som man upptagit försvarsfrågan till förnyad prövning och därvid gått ifrån den plan riksdagen på sin tid ursprungligen hade godkänt.

Den ståndpunkt, som motionärerna och reservanterna intagit i det aktuella ärendet och som jag för min del anslutit mig till, innebär att om vi icke har råd att på barnbidrag ge ut så mycket, som skulle bli resultatet om förra årets riksdagsbeslut fullföljdes, så skall begränsningen i första hand gå ut över de fullständiga familjer som har bara ett barn. Man kan motivera detta ställningstagande ur olika synpunkter. När vi diskuterade denna fråga förra året tillät jag mig att ta upp vissa befolkningspolitiska synpunkter. Jag fick då veta att dessa ting ville man inte höra talas om här i riksdagen. Om vi nu är för fina att diskutera befolkningspolitiken, så skall jag underlåta att göra det denna gång. Låt oss i stället se saken litet praktiskt. Vad är det för familjer som har bara ett bidragsberättigat barn?

För det första är det de familjer, där det finns flera barn men endast ett av dem är kvar i den bidragsberättigande åldern. I dessa familjer har i regel flertalet av barnen redan kommit ut i förvärvslivet. För dessa familjer betyder en förlust av barnbidraget för det enda återstående barnet dels i allmänhet en mycket kortvarig olägenhet och dels inte någon så förfärligt stor belastning, eftersom de å andra sidan kan räkna med fördelen av att de äldre barnen är ute i förvärvslivet.

Sedan finns det familjer som aldrig har mer än ett barn. För dessa familjer kan det väl sägas vara normalt och även riktigt att inte bara mannen utan också hustrun har förvärvsarbete. Dessa

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

familjer är därför — möjligen efter en kort övergångstid — i ekonomiskt hänseende mycket bättre ställda på inkomstsidan än flerbarnsfamiljerna.

Slutligen har vi de unga familjer, som ännu bara har ett barn. Herr Lundberg var inne på deras förhållanden och framhöll att det uppstår svårigheter i samband med familjebildningen och det första barnets tillkomst. Det är alldeles klart, herr talman, att sådana svårigheter uppkommer, men låt oss å andra sidan komma ihåg att det i det svenska samhället håller på att uppstå något som man har kallat den nya överklassen. Det är den ungdom, som ännu inte har bildat familj men som redan har inkomster, som ligger på samma nivå som familjeförsörjarnas. Det är utomordentligt önskvärt att denna kategori av medborgare i större utsträckning än hittills sparar för familjebildningen. För dem är en sådan sparverksamhet fullkomligt möjlig. Deras utgifter är mycket mindre än utgifterna för de äldre, som har samma inkomster. Om man kan göra klart för dessa ungdomar att de måste och att de bör spara inför familjebildningen, så löses utan särskilt stor svårighet de ekonomiska problem som blir aktuella vid det första barnets tillkomst.

Jag tror, herr talman, att detta inte är något känslolöst betraktelsesätt. Situationen skulle vara en helt annan, om vi hade en stor ungdomsarbetslöshet eller om vi hade ett lönesystem, där ungdomarna hade väsentligt lägre inkomster än de äldre. Men så som det svenska samhällets ekonomiska struktur nu är, föreligger inte dessa förutsättningar. Då kan det också vara rimligt, att man vid den omfördelning av kostnaderna för barnbidragen, som vi finner nödvändig ur ekonomisk synpunkt, särskilt tillgodoser de större barnfamiljerna.

Jag har med detta försökt klargöra den tankegång som ligger bakom vårt förslag. Det är, herr talman, en tanke-

gång, och jag tror att herr Lundberg skulle göra klokt i att — om jag vågar ge honom ett råd — lyssna till en ännu äldre medlem av det egna partiet som i andra sammanhang än detta kraftigt brukar varna för känsloladdade uttryck och resonemang. I denna fråga liksom i andra politiska frågor ligger visserligen känslorna i botten, men förståndet måste också få vara med och tala.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr JOHANSSON i Stockholm (k) kort genmäle:

Herr talman! Var finns logiken i fröken Wetterströms och herr Heckschers uttalanden, när de å ena sidan säger att man inte skall behandla den enskilda frågan utan att se till sammanhanget, men å andra sidan säger att rustningsfrågan måste bannlysas från resone- manget — den är tabu? Man argumenterar mot barnfamiljernas intressen och talar om inflationsfaran men vill bannlysa från debatten den främsta inflationsdrivande faktorn. När man som herr Heckscher säger, att det inte är fråga om någon upprustning utan om nedrustning, när vi ökar försvarskostnaderna med 400 miljoner om året, då har man gått vilse i sin egen dimbildning, och det är på tiden att herrarna vänder om.

Vi hör fröken Wetterström försäkra att hennes attityd inte är lustbetonad, och herr Heckscher säger, att även om man är starkt känslöengagerad, så måste man lägga känslorna åt sidan och tala om realiteter. Detta med högerns känslöengagemang för barnfamiljerna och de sjuka tar jag inte riktigt på allvar. Jag erinrar mig en numera bortgången högerman, som delade alla era uppfattningar och var lika cynisk men som dessutom var rolig. Jag tänker på framlidne Erik Wästberg i Svenska Dagbladet. Han satt en gång på ett hö-

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

germöte i Stockholm och lyssnade till en högerman, som representerade en efterbildning av de socialkonservativa i England. Han talade om högerens starka sociala känslor och sade, att det inte alls var någon sanning i den gamla föreställningen, att högern endast företrädde de besuttna och välbärgade. Då reste sig Erik Wästberg och sade: »Det är klart att högern företräder de besuttna och välbärgade. Vad skulle den annars ha för uppgift?»

Herr LUNDBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag känner högermännen alltför väl för att veta, att de varken kryper under bänkarna eller rodnar vad de än tar för ord i sin mun eller föreslår.

Herr Heckscher säger att man skall resonera förnuftigt och inte engagera känslorna. Han talar i det sammanhanget om en äldre partikamrat till mig, som skulle ha gjort den rekommendationen. Ja, det kan ju hända att inte heller den mannen hade något större intresse för barnbidragen; han hade kanske »vuxit» ifrån dem.

Herr Heckscher kritiserade mig vidare för att jag skulle ha gjort denna debatt till en remissdebatt genom att ta upp försvarsfrågan. Trots denna kritik tog herr Heckscher själv omedelbart upp en försvarsdebatt! Jag vill naturligtvis inte därmed påstå att professorer skulle behöva kunna eller vara mästare i fråga om logik.

Herr Heckscher säger att ungdomen är dagens överklass i ekonomiskt avseende. Vi har emellertid fått en förlängd skoltid. Under denna tid och under militärtjänstgöringen tjänar man inte så mycket pengar. När ungdomen sedan kommer ut i förvärvslivet, utgår det inte längre något barnbidrag. Jag tycker sålunda att även detta resonemang håltar en aning.

När herr Heckscher vill göra besparingar, bör han nog sikta på andra ting än familjerna och ungdomen.

Herr HECKSCHER (h) kort genmäle:

Herr talman! Det är ingen nyhet att herr Lundberg tycker illa om både högermän och professorer, och då förstås alldeles särskilt illa om professorer som är högermän. Detta får vi emellertid försöka bära.

När det gäller sakfrågan vill jag bara be herr Lundberg om ursäkt för att jag svarade på vad han sade. När han tog upp försvarsfrågan, ville jag bemöta honom, men det var tydligen felaktigt.

Vi kan kanske också ta relativt lugnt vad herr Lundberg säger om våra känslor. Dem känner han så väl till — tydligen bättre än vi själva — och jag gratulerar honom till den kunskapen. Men i sak är det väl så, att man tyvärr måste räkna med att kakan är begränsad till sin storlek, och det är fråga om var de pengar, som skall tas ut, gör den största nyttan. Det är en frågeställning som vi aldrig någonsin kommer ifrån, vare sig vi är känslöengagerade eller ej.

Jag har inte sagt, herr talman, att man skall lämna känslorna åsido — sannerligen, det skall man inte göra. Vad jag sagt är, att också om man är starkt känslöengagerad måste man ändå samtidigt försöka använda sitt sunnda förnuft. I den situation, där vi för närvarande befinner oss, är det helt enkelt så, att en mängd utgifter som vi skulle önska få göra, en mängd utgifter på olika områden som våra känslor säger oss att vi skulle vilja vara med om, måste vi tyvärr avstå från att göra.

Jag förstår att herr Lundberg inte tror mig, när jag säger att till dessa utgifter hör enligt min uppfattning hjälpen till barnfamiljerna. Jag skulle för min del ingenting högre önska än att vi kunde slippa gå emot detta tillskott till barnfamiljernas ekonomi. För mig personligen — och jag är övertygad om att detsamma gäller för många andra högermän — innebär det en stor självövertvinnelse att gå in på en sak som denna. Men vi måste försöka se

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

verkligheten i ögonen även när vi i det sammanhanget utsätter oss för herr Lundbergs — och t. o. m. för herr Johanssons i Stockholm — beskyllningar och anklagelser.

Herr JOHANSSON i Norrköping (s):

Herr talman! Det förslag reservanterna framför skulle enligt deras uträkning innebära en besparing för staten på omkring 333 miljoner kronor — ur både budget- och samhällssynpunkt ett mycket stort belopp. Ett av motiven för reservanternas yrkanden är följande: »På grund av inkomstutvecklingen torde det numera vara lättare för en familj att draga försorg om ett barn än vid den tidpunkt då barnbidragen först infördes.»

Men, herr talman, det första barnet

medför ju många gånger stora svårigheter bl. a. på grund av det inkomstbortfall som ofta uppstår genom att hustrun för längre eller kortare tid måste lämna sin anställning och man alltså endast har mannens inkomst att leva på. Högers och reservanternas förslag innebär emellertid en förlust inte bara för ettbarnsfamiljerna utan för alla familjer som har fyra barn eller mindre. Den vinst som högerförslaget medför för familjer med fem eller flera barn blir ganska obetydlig. För att visa vad högerförslaget innebär för barnfamiljerna i en stad inom den valkrets som högerns talesman här — fröken Wetterström — tillhör, har jag gjort en liten uträkning rörande Norrköping. Den är faktiskt mycket talande och visar, att de 333 miljoner som skulle sparas även kan presenteras så att säga i smått. Uträkningen innebär följande:

	Nuvarande bidrag	Högerns förslag
6 938 ettbarnsfamiljer	2 775 200 kr	—
4 278 tvåbarnsfamiljer	3 422 400 »	1 711 200 kr
1 361 trebarnsfamiljer	1 633 200 »	1 224 900 »
313 fyrbarnsfamiljer	500 800 »	469 500 »
12 890 barnfamiljer	8 331 600 kr	3 405 600 kr
76 fembarnsfamiljer	152 000 kr	159 600 kr
14 sexbarnsfamiljer	33 600 »	37 800 »
4 sjubarnsfamiljer	11 200 »	13 200 »
1 åttabarnsfamilj	3 200 »	3 900 »
95 barnfamiljer	200 000 kr	214 500 kr

Jag tvekar inte att säga, att inkomstförstärkningen kan behövas i de stora barnfamiljerna. Men jag vill kraftigt understryka, att det ju blir stora inkomstbortfall för de 12 890 barnfamiljerna.

Sådana här uträkningar skulle vi kunna göra för alla våra län och alla våra städer och se, hur högerförslaget komme att slå.

Och jag vill tillägga, fröken Wetterström, att det är inte några rika människor som bor i den stad där jag hör hemma. Det är arbetar- och tjänste-

mannafamiljer, som har en medelinkomst mellan 9 000—10 000 kronor och som kommer att få ett inkomstbortfall enligt de regler högerpartiet propagerar för och vill genomföra. Från den sidan tycker jag man omedelbart bör sluta upp med talet om de vanliga människorna och vardagsmänniskorna. Det enkla folket och då framför allt barnfamiljerna har ingenting att vänta av dagens högerparti. När man hör högermännens vänlighet och omtanke, som inte är någon omtanke, kommer man att tänka på det gamla ordspråket:

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

Stor i orden men liten på jorden. Det är, herr Heckscher, den kalla handens politik och ingenting annat som högern för i detta fall.

Herr talman! Jag har velat lämna dessa uppgifter från min egen hemstad framför allt till en av reservanterna, fröken Wetterström, som en tankeställare för henne i denna kampanj mot barnfamiljerna. Enligt min uppfattning är ändå familjerna och framför allt barnen vårt lands framtid.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Statsrådet fru LINDSTRÖM:

Herr talman! Utskottets talesman och flera talare efter honom har redan med fakta och sunt förnuft — det är ju det vi skall begagna i denna debatt och inte känslor, det håller jag med herr Heckscher om — bemött vad reservanterna har anfört till förmån för sitt förslag att slopa barnbidraget till det första barnet i varje familj och i stället bygga ut skattesystemet med ett visst barnavgift. Det kan därför tyckas överflödigt att jag stiger upp för att ytterligare kritisera ett förslag som tydligen är dåligt genomtänkt, efter vad som framgått både av utskottets skrivning och motivering och av siffror, som för övrigt har varit publicerade i pressen och därför kunnat läsas av oss alla.

När jag ändå vill säga några ord i denna fråga, är det inte därför att jag hyser något tvivel om att riksdagen kommer att underkänna detta förslag, som ger alla familjer i alla inkomstlägen med upp till tre barn sämre villkor än barnlösa familjer och som gör att alla familjer med inkomster upp till 18 000 kronor och som har ett eller två barn skulle förlora på ändringen, utan därför att jag skulle vilja peka på den besynnerliga dubbelhet som präglar högerriksdagsmännens hållning i denna fråga. Samtidigt som de motionerat om en nettobesparing av 255 miljoner kro-

nor på de allmänna barnbidragen föreslår de, i en annan motion visserligen, att berörda departement bör erhålla instruktioner om att överväga åtgärder i befolkningspolitiskt positiv riktning, åtgärder som skall vidtas så snart det statsfinansiella läget det medger.

Herr Heckscher säger att vi är för fina för att anlägga befolkningssynpunkter på denna fråga. Det tycker jag inte vi skall vara. Hur skall man egentligen tolka denna motion? Såvitt jag kan se bör den tolkas så, att man anser att barnbidraget till det första barnet inte är någon befolkningspolitiskt positiv åtgärd eller också så, att det visserligen innebär en sådan åtgärd men att vi inte har råd att betala det i nuvarande samhällsekonomiska läge.

Denna synpunkt, att vi inte har råd, har ju mycket starkt understrukits av både fröken Wetterström och herr Heckscher. Måste man då inte fatta denna motion så, att man skulle vara beredd att återinföra dessa barnbidrag under gynnsammare betingelser, om man lyckades avskaffa dem nu? Nå, ett sådant antagande är väl inte så troligt, eftersom vi i alla fall haft råd att sedan tio år tillbaka utbetala barnbidrag även till det första barnet i varje familj på samma gång som vi också kunnat sänka skatterna, bara under de senaste fyra åren med cirka en miljard kronor. Vi får väl se om herr Heckscher i sin replik kan klargöra huruvida han anser att barnbidraget till det första barnet har någon befolkningspolitisk betydelse eller ej. Ett barn skaffar sig folk ändå med eller utan barnbidrag, resonerar man. Detta är nog riktigt. Som någon framböll i första kammaren för en stund sedan föds flertalet förstabarn tidigare än nio månader efter vigseln och har alltså föranlett eller påskyndat denna. Men med ett barn per familj uppehåller vi inte vårt befolkningstal. Enbart reproduktionen av föräldrarna kräver två barn, och två eller tre barn är erforderliga

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

för att ersätta även dem som dör ogifta. Om det första barnets tillkomst betyder en besvärlig omställningsprocess, inte minst ekonomiskt, för de unga familjerna — modern får sluta sitt förvärvsarbete, man skall göra idel nyanskaffningar till barnet o. s. v. — så verkar detta knappast uppmuntrande på lusten att skaffa syskon till den förstfödde. Att döma av en marknadsundersökning som utförts av Svenska institutet för marknadsundersökningar har stora förändringar skett i inställningen till barn under de senaste åren.

Mot bakgrunden av det faktum, att nativiteten i Sverige är den lägsta i världen, får man begrunda uppgiften att allt fler unga par vill vänta med att skaffa sig barn. Mellan 40 och 45 procent av alla tillfrågade under 40-årsåldern i den ifrågavarande undersökningen skjuter således medvetet fram den tidpunkt då de tänker skaffa sig barn. Det dominerande skälet, som anföres av hela 65 procent av dem som praktiserar barnbegränsning, är det ekonomiska.

Enligt högerens förslag skulle en trebarnsfamilj få 900 kronor om året i barnbidrag i stället för som nu 1 200 kronor. Denna minskning på 300 kronor drabbar i så fall hela den samlade familjeekonomin och därmed alla tre barnens konsumtion lika mycket. Det är alldeles ovedersägligt att det överväldigande antalet barnfamiljer i vårt land finge en försämring av sin ekonomi, om reservanternas förslag skulle genomföras, ty cirka två tredjedelar av alla barn, som nu växer upp i vårt land, tillhör familjer med mindre än 15 000 kronor i årsinkomst. Och att de inte har det för fett vet alla som sett en sådan familjs budget på nära håll. Någon befolkningspolitiskt positiv gärning vore det sannerligen inte att följa reservanternas i detta stycke, och jag utgår också från att kammaren kommer att följa utskottets förslag.

Herr HECKSCHER (h) kort genmäle:

Herr talman! Det var inte jag som tyckte, att vi var för fina att tala om befolkningspolitik, utan det var vid fjolårets debatt en partivän till statsrådet fru Lindström, som då förde utskottets talan som var mycket indignerad över att jag försökte dra in befolkningspolitiska synpunkter i resonemanget. För min del tycker jag det är mycket klokt och rimligt att göra det. Jag vill gärna bestyrka det som statsrådet fru Lindström sade. Jag hyser den uppfattningen, och det tror jag ganska många gör, att barnbidraget till första barnet inte har någon befolkningspolitisk betydelse alls.

En annan fråga är naturligtvis den som statsrådet fru Lindström tog upp, nämligen att det samlade barnbidragsbeloppet har en viss befolkningspolitisk betydelse, dock inte så stor som man i allmänhet föreställer sig. Det är alldeles klart att man inte kan köpa barn. Vad det gäller är i vilka fall de som annars skulle välja att skaffa sig barn måste avstå från det på grund av ekonomiska svårigheter. Det är ett problem som praktiskt taget aldrig är aktuellt när det gäller det första barnet, som sällan gäller det andra barnet, det blir aktuellt först med det tredje barnet och ännu mer med det fjärde. Ju större barnantalet är i familjen desto mera sannolikt är det, att man anlägger sådana synpunkter.

Jag vill gärna erkänna, som jag sade i mitt tidigare anförande, att jag av det skälet vore mycket glad, om man kunde gå på den linje som vi gjorde förra året och som innebar ett större stöd åt de mera barnrika familjerna än vi nu vågar föreslå. För mig har saken tett sig så att nu är det nödvändigt av rent statsfinansiella skäl att göra vissa besparingar, som beklagligtvis är mycket större än man skulle önska behövde göras, och då gäller det att åstadkomma den lämpligaste fördelningen.

I anledning av vad statsrådet sade i

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

början vill jag också gärna framhålla, att om betingelserna vore gynnsammare skulle jag anse, att man borde ge ut mera i barnbidrag än vad vi nu föreslår. Om vi åter kommer i ett gynnsammare ekonomiskt läge, exempelvis till följd av en förnuftigare ekonomisk politik, kommer jag för min del gärna att stödja förslag i den riktningen.

Statsrådet fru LINDSTRÖM:

Herr talman! Herr Heckscher använde uttrycket »köpa barn». Det är klart att vi båda två är överens om att barnbidragen aldrig har varit avsedda att med ekonomiska förmåner locka fram flera barn, utan de har bara varit avsedda att täcka de betungande barnkostnaderna för familjerna, så att de inte känner sig hindrade att skaffa önskade och välkomna syskon till den förstfödde, vilket de kanske nu gör därför att de har det ekonomiskt knapert. Men vi kan inte komma ifrån att vad högern föreslår inte åstadkommer lindring för några andra barnfamiljer än de med mer än fyra barn och mer än 30 000 kronor i årsinkomst. Barn i sådana familjer är ganska få i förhållande till barnen i den stora massan familjer i helt andra inkomstlagen.

När herr Heckscher i sitt första anförande sade att han inte hade medverkat till en upprustning av försvaret, en fråga som jag inte alls vill dra in här, må han ha rätt i det, men han har alldeles uppenbart med detta förslag medverkat till att förorda en nedrustning av familjepolitiken.

Fröken VINGE (fp):

Herr talman! Förslaget att differentiera barnbidragen med hänsyn till antalet barn i familjerna dyker då och då upp i debatten. Det framfördes bland annat av familjeutredningen. Det förefaller mig som om man ganska sällan har diskuterat konsekvenserna av ett sådant förslag, detta vare sig man, som reservanterna tänker sig, därigenom

skulle minska de totala kostnaderna för barnbidragen, eller man tänker sig, att man inom en given ram skulle göra en omfördelning, så att de barnrika får mer på de övrigas bekostnad. Vare sig man menar det ena eller det andra, finns det enligt min mening många invändningar att göra både av principiell och praktisk art.

Fröken Wetterström tog först upp den fråga, som berörs i senaste repliksiftet mellan statsrådet och herr Heckscher, nämligen vad som är målsättningen för familjepolitiken. Är den verkligen befolkningspolitisk? Jag måste, herr talman, bekänna att det bär mig mycket emot att anlägga befolkningspolitiska synpunkter på de åtgärder som vi vidtar till stöd för barnfamiljerna. Det för alldeles för mycket tankarna på Mussolini och hans belöningar av barnrika familjer. Familjestöd är väl inte att betrakta som en belöning åt föräldrarna. Vi är väl överens om att den bästa belöningen åt föräldrarna är den glädje de har av sina barn. Motivering för familjepolitiken brukar ju vara den, att man skall ge barnen så goda uppväxtförhållanden som möjligt och att inte, när ett nytt barn föds, de föregående barnen, de äldre syskonen, skall få sin levnadsstandard sänkt. I detta sammanhang måste man ha i minnet, att familjeekonomin ofta är utsatt för stora påfrestningar vid första barnets födelse. Redan av den anledningen kommer jag att rösta för utskottets förslag.

Därtill kommer de praktiska svårigheter som skulle följa av ett genomförande av reservanternas yrkande. Varken reservanterna eller motionärerna har angivit vilka som skulle räknas som barn i familjen. Vid en av de senaste folkräkningarna gjorde man tre olika slag av familjeundersökningar, och i alla tre fallen avgränsades familjebegreppet delvis olika. Vid en av dessa undersökningar räknade man in i familjen de barn som var kyrkobokförda

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

på samma håll, inte bara makarnas gemensamma barn utan också endera makens barn som var födda i annat äktenskap eller utom äktenskapet, liksom adoptivbarn och fosterbarn o. s. v., om de var kyrkobokförda tillsammans med familjen. Om man granskar de siffror högern angivit i sin motion, förefaller det, som om det är det familjebegreppet man anknyter till. Jag utgår ifrån det i det följande resonemanget.

Hur utfaller då reservanternas förslag i praktiken? Antag att det är fråga om ett äktenskap med ett barn. Den familjen har då inget barnbidrag. Så dör mannen, och hustrun blir änka. Då får hon enligt detta förslag ett särskilt barnbidrag. Kanske hon sedan gifter om sig. Då är detta barn att betrakta som enda barnet i en fullständig familj, och då faller barnbidraget bort. Så får hon kanske ett barn till, och då skall barnen från det första och det andra äktenskapet dela på ett barnbidrag.

Vi tänker oss sedan, att vi har en familj som har fyra barn. Låt oss kalla dem med de just nu välkända namnen Adam, Bertil, Caesar och David. För Adam får de ingenting, för Bertil 400, för Caesar 500 och för David 600, tillsammans 1 500 kronor. Det blir alltså 100 kronor mindre än nu, men detta kanske kompenseras av skattelindringen.

Så blir Adam 16 år. Vad händer då? Någon kanske säger att det händer ingenting, familjen har aldrig haft barnbidrag för honom. I själva verket förlorar familjen 600 kronor, ty det är nu bara tre barn i barnbidragsberättigande ålder. Man förlorar då 400 kronor för Bertil och får 100 kronor mindre för var och en av de andra. Nu säger man kanske att i stället en annan familj med flera barn får dessa medel. Det är visserligen sant, men jag vill framhålla att förslaget förutsätter ett omfattande registreringsarbete.

Vi har 1,8 miljon barn i riket i barnbidragsberättigande ålder. För närvarande är det ju mycket enkelt att ad-

ministrera barnbidragen, eftersom alla barn är berättigade till barnbidrag. Myndigheterna behöver bara se på födelsenumret för att konstatera att barnen är i rätt ålder. Men om man skulle följa reservanternas förslag skulle man bli tvungen att i registren för vart och ett av dessa barn sätta en kod, som utvisade deras ordningsnummer i familjen och angav om de tillhörde en fullständig familj. Denna kod måste justeras varje kvartal. Ibland blir det en ökning för ett barn, ibland en minskning. Det räcker inte då att bara se på kortet för det individuella barnet, man måste ta hela familjen i betraktande.

Familjeberedningen har sagt att detta är tekniskt möjligt. Jag förstår fullkomligt att det är tekniskt möjligt, och jag kan räkna ut hur det skulle gå till. Med hjälp av moderna databehandlingsmaskiner skulle det kunna gå relativt snabbt. Men man måste komma ihåg att man då måste föra någon form av fortlöpande familjeregister. Detta kommer att kosta åtskilligt, och det blir många tveksamma fall. Vi skulle få många överklaganden från både föräldrar och myndigheter i alla de fall då det är tveksamt hur bestämmelserna skall tillämpas och hur familjerna skall avgränsas. Vi måste avdela arbetskraft för att handlägga alla dessa besvärärenden. Reservationen medför mycket mera krångel än jag tror reservanternas har tänkt sig, och detta krångel kommer att sluka åtminstone en del av de besparingar man hoppas kunna göra. Även av den anledningen vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten, och jag vill därför bara i korthet säga att trots den allmänna höjning av levnadsstandarden, som onekligen har ägt rum, finns det fortfarande mycket stora ekonomiska olikheter mellan barnfamiljer och barnlösa, som bara till en ringa del utjämnas av vår familjepolitik. Detta är kanske den allra främsta anledningen till att jag röstar

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

för utskottets förslag. Men jag beklagar, herr talman, att jag därvidlag kommer att befinna mig i sällskap med en person, som i kammaren uppträtt på det sätt som herr Lundberg gjorde i dag emot fröken Wetterström.

Fröken SANDELL (s):

Herr talman! Även om man inte har barn själv bör det väl inte vara så svårt att förstå, att det blir en omställning i livsföringen för de unga familjerna, när de måste övergå från två personers hushåll på två inkomster till tre personers hushåll på en inkomst. En sådan förändring måste innebära en påfrestning för familjen, så att den behöver samhällets stöd lika väl som när den ytterligare växer. Om man har bara ett barn kvar av en barnskara kan ju utbildningskostnaderna för de äldre barnen försvaga familjens ekonomi, så att barnbidraget mycket väl behövs för det barn som är minderårigt.

Om man, som högern här föreslår, tar ifrån familjer med mindre än fyra barn 333 miljoner kronor, är det enligt min mening inte så mycket att skryta med att man sedan vill dela ut 75 miljoner kronor i skattelättnader till barnfamiljer, som huvudsakligast tillhör de högre inkomstgrupperna. Resultatet blir att t. ex. en familj som har 8 000 kronors inkomst får en skattelättnad på 55 kronor, under det att en med 20 000 kronors inkomst får 185 kronor i skattelättnad. Det goda samvetet, som herr Heckscher talade om, är bara att gratulera till under sådana förhållanden.

För min del tycker jag, att detta förslag ger en åskådningsundervisning i högerns gamla stridsmetoder och dess vakthållning kring de välsituerades intressen under sken av att de är samhällsintressen. Högern demonstrerar här en reaktionär uppfattning, som inte kan ha några utsikter att slå igenom i ett samhälle, som vill framstå som

barn- och familjevänligt. Mot dem som tar på sig bördan av att fostra de barn och den ungdom, som skall bli en garanti för att fröken Wetterström och jag och andra som inte själva har barn skall få en tryggad ålderdom, bör vi enligt min åsikt visa en så stor generositet, att vi bidrar till samtliga barns uppfostran. Jag tycker inte att det är någon orättvisa, att vi, som är barnlösa, skattevägen är med om att hjälpa barnfamiljerna.

Herr talman! Jag vill med detta be att få instämma i utskottets utlåtande.

Fru Wallin (s) och fröken Bergegren (s) instämde i detta anförande.

Herr RUBBESTAD (cp):

Herr talman! Då jag har väckt en motion i denna fråga vill jag säga några ord, först och främst beträffande behandlingen av ärendet. Den stora anslagsfrågan om 734 miljoner kronor behandlas av statsutskottet, och den lilla fråga om ändring av författningen, som vi nu diskuterar, behandlas av andra lagutskottet. Det beslut som nu fattas blir emellertid bindande även för statsutskottet. Förr i tiden har man alltid i sådana här betydelsefulla frågor om stora anslag från staten haft ett sammansatt utskott, tillämpat på detta fall alltså ett sammansatt stats- och andra lagutskott. Det hade enligt min mening varit den lämpligaste ordningen även i år. Jag skulle bara vilja hemställa, att man, när man får ytterligare sådana frågor, som berör två utskott, tillsätter ett sammansatt utskott, så att de olika synpunkterna blir beaktade vid utskottsbehandlingen. Vi vet ju, att statsutskottet har en mera ekonomisk blick på förhållandena och kan låta den komma till uttryck på ett tidigt stadium, vilket inte kan bli fallet, när det ställes i efterhand såsom här har skett.

Min motion syftar i stort sett till det samma som högerns, alltså till att bi-

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

drag till det första barnet icke bör utgå. Det är inte första gången jag har väckt motion om detta; jag gjorde det redan år 1955, och jag skulle tro att den motion jag då väckte i viss grad har varit impulsen till att högern nu ett par, tre år efteråt går på samma linje. Jag förordade, att man skulle ordna barnbidraget på det sättet, att det blev till större hjälp åt de barnrika familjerna, medan jag beträffande ettbarnsfamiljer har den bestämda uppfattningen, att det, såsom löneläget nu är avvägt, går mycket bra för man och hustru att föda ett barn utan att lida någon brist eller sänka levnadsstandarden.

Fröken Sandell påpekade, att det första barnet blir en påfrestning för dem som inte haft något tidigare. Det är självklart, men inte behöver det vara en sådan påfrestning att folk som vill ha barn därför skulle avstå från detta. Att få barn medför nämligen en mycket stor glädje för normala människor. Statsrådet fru Lindström påstod, att en mycket stor procent av dem som inte hade barn hade förklarat, att det vore av ekonomiska orsaker de avstått. Jag vill inte alls biträda en dylik uppfattning. Det är inte de ekonomiska skälen som avhåller dem utan det är att de vill ha det bekvämt och slippa höra barnskrik, de vill ut på nöjen om kvällarna o. d. Bara detta förhållande skulle, tycker jag, i stället vara skäl för att man kunde få ett barnbidrag avvägt på det sättet, att just de som har många barn finge hjälp i stället för sådana som bara har ett.

För en del år sedan hade vi här i riksdagen en diskussion om hur lönerna skulle avvägas, om det skulle vara familjelöner, som alltså en familj skulle kunna klara sig på, eller om lönerna bara skulle vara avsedda för dem som själva hade tjänsterna. Riksdagen beslöt då att det skulle vara familjelöner, och i det läget befinner vi oss nu. Lönerna här i landet är så pass

goda, att en familj om man och hustru och ett barn utan vidare kan klara sig på mannens inkomst.

Jag är ganska förvånad över den kritik som här riktats mot högerförslaget av herr Lundberg, herr Johansson i Stockholm och andra. Det hela bara visar att ni kritiker inte har följt med utvecklingen i vårt land. Har ni verkligen läst statsverkspropositionen och sett att samhällsekonomin uppvisar en brist på inte mindre än 1 600 miljoner kronor, som måste upplånas? Har ni observerat att statskulden nu uppgår till 19 miljarder kronor? Detta och mycket annat gör att jag förvånar mig över att det kan göras sådana uttalanden som herr Lundberg, herr Johansson i Stockholm och andra, som kritiserat förslaget, här kommit med. Enligt min mening bör förslaget om borttagande av barnbidraget för det första barnet utan vidare accepteras av alla som vill få till stånd en sund ekonomi i vårt land.

Ni skall inte inbilla er att folk ute i bygderna kommer att värdesätta edra uttalanden alltför mycket och att ni skall vinna röster genom detta. Redan nu finns det många — t. o. m. socialdemokrater — som får dessa bidrag men som tycker att det är slöseri med statsmedel att det är ordnat på detta sätt. De skulle säkerligen sätta större värde på att ni toge större hänsyn till statens finanser än nu är fallet. Jag undrar, när man i denna församling skall få så stort förnuft att man försöker se till att staten inte lever över tillgångarna, utan håller sig inom den ram som är nödvändig för att det hela skall gå ihop.

Det finns emellertid i högerns reservation ett förslag som jag inte kan biträda. Det gäller barnavdrag vid beskattningen. Detta är ett gammalt system, som vi inte nu bör gå in för, ty det gynnar de ekonomiskt bäst ställda, och något sådant vill jag inte vara med om. I de fall, där barnbidrag skall utgå, bör dessa betalas kontant i stället

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

för att få formen av dessa skatteavdrag som nu rekommenderas av högern.

Jag har alltså velat deklarerera att jag i det väsentliga instämmer i högerns motion om borttagande av barnbidraget för det första barnet. Folk i allmänhet reder sig mycket bra, även om de mister dessa 400 kronor för det första barnet. När man åker på tåg, får man ibland höra hur barnbidragen kritiseras. Jag träffade en gång en dam som tyckte att det var så beklagligt, att barnen nu börjar betrakta dessa pengar som sina egna och inte vill låta föräldrarna ta hand om dem, utan själva skall greja med dem som de önskar. Vill vi att föräldrarna skall lära sig att ta vård om och känna ansvar för sina barn, bör vi ordna det så att de får känna ett visst ansvar redan för det första barnet. Jag går med på att det kan vara nödvändigt med ekonomisk hjälp från statens sida till dem som har många barn, men när det gäller det första barnet är det alldeles onödigt med någon sådan hjälp i allmänhet.

Herr LUNDBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Rubbestad kritiserar här det förhållandet att denna fråga inte behandlats av ett sammansatt utskott. Jag vill då erinra om att när vi föregående år hade att ta ställning till sakfrågan behandlades denna av ett sammansatt utskott, som även herr Rubbestad tillhörde.

När herr Rubbestad här säger att man räknar med att vinna röster genom att låta barnbidraget utgå för alla barn, så vill jag fråga: Tror herr Rubbestad att vi inom socialdemokratien vinner några röster med den jordbrukspolitik som vi varit med om att föra här i landet?

När vi för några dagar sedan resonerade om en fråga, som gällde herr Rubbestad mera närstående grupper, märkte man ingenting av den hänförelse som han i dag visar.

Jag kan ju inte göra någonting åt att

fröken Vinge inte vill ha sällskap med mig — jag har ju inte heller bett om hennes sällskap — men huvudsaken är att hon röstar på ett förnuftigt sätt.

Till herr Heckscher vill jag säga att jag har sett alltför mycket av okänslighet inför barnfamiljernas elände både på landsbygden och i industrisamhällen för att jag i dag skulle kunna underlåta att nämna denna inställning vid dess rätta namn. Herr Heckscher får väl sedan ursäkta att jag gör det. Han har tydligen själv ett mycket utpräglat sinne för det rent estetiska när det gäller formuleringar, men i sak är han i hög grad oestetisk.

Herr RIMMERFORS (fp):

Herr talman! Det var närmast ett yttrande av herr Lundberg för en stund sedan som kom mig att begära ordet. Jag har ingenting att invända mot herr Lundbergs försvar för barnfamiljerna. Jag delar i sak hans grundsyn på stödet till dessa. Jag tror dock att herr Lundberg gjorde denna rättvisa sak en björntjänst genom sina våldsamma överdrifter.

Herr Lundberg låter sin piska vina över hela borgerligheten, som han uttryckte det. Dessutom gjorde han sig skyldig till en föga smakfull jämförelse mellan de borgerliga partiledarna och treenigheten! Fadern, Sonen och Anden. Jag tror inte att min vän herr Lundberg menade det som en hädelse. Det är kanske bara så att dagens politiska konstellation lockat in herr Lundberg på dessa avvägar. Jag hoppas att han själv är villig att beklaga det.

Herr Lundberg är ute efter högern, och det är i det här sammanhanget riktigt, eftersom det gäller en högermotion och en högerreservation. Som jag själv suttit i andra lagutskottet och biträtt utskottets utlåtande samt röstat mot denna högermotion och därmed också argumenterat för bibehållandet av barnbidraget oförändrat — i varje fall i

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

dagens läge, det är ju den saken det gäller — kan jag inte stillatigande finna mig i att folkpartiet räknas in bland motståndarna till barnbidragens nuvarande standard.

Jag kan respektera högermotionärernas resonemang om hänsyn till statsfinanserna. Det råder ingen tvekan om att vi måste bli dubbelt vaksamma på alla utgiftsposter. Spara skall vi men på rätt ställe och med förnuft. Jag tycker inte att det här är ett lämpligt område att i första hand ta itu med. Att jag inte kunnat biträda motionen beror sålunda helt enkelt på att jag har den uppfattningen, att även det första barnet betyder en avsevärd utgiftsökning — ja, i förhållande till de kommande barnen givetvis den största utgiftsökningen om man jämför med tidigare standardläge.

Man skall inte — det är jag klar över — resonera som om samhället vore skyldigt att premiera den som föder barn. Barn är en Guds gåva och det är en välsignelse att få ta emot dem. Det får inte bli fråga om en premiering. Det är i stället fråga om en utjämning mellan barnfamiljer och övriga medborgare, vilket också har understrukits av fröken Vinge och andra. Alla utredningar hittills ger också vid handen, att det är en påfallande skillnad i levnadsstandard, i möjligheten att tillgodogöra sig andra värden och nyttigheter, mellan dem som har barn och dem som inte har barn. Hela vår socialpolitik, herr talman, är väl uppbyggd på de båda grundsatserna att avhjälpa nöd och att åstadkomma en utjämning av bördorna. Inte minst det senare är för mig ett avgörande motiv för att vi skall ge barnfamiljerna det stöd vi kan — i detta fall tänker jag också på dem som endast har ett barn.

Herr Rubbestad var inne på resonemang om att ett par makar bör kunna klara sitt första barn. Ja, det låter säga sig; i regel gör de det med glädje. Här kommer emellertid också rättvisesyn-

punkterna in i ekvationen. Herr Rubbestad förbigick bekymren för de 80 000 ogifta mödrarna. Man kan beklaga att det finns så många barn som inte har tillgång till ett helt hem med allt vad det innebär. Faktum är dock att det finns ogifta mödrar och att man måste utgå ifrån att det för dem är betungande, även ekonomiskt.

Mot denna bakgrund vill jag, herr talman, yrka bifall till utskottets utlåtande.

Herr RUBBESTAD (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill bara deklarerera, att i den motion jag har väckt är det särskilt uttalat att de ofullständiga familjerna, alltså ogifta mödrar med barn, skall ha bidrag även för det första barnet.

Herr SENANDER (k):

Herr talman! När jag hörde herr Rubbestad förklara att han fått en hel del erfarenheter av att det inte ens i barnfamiljerna fanns så värst stor entusiasm över barnbidragen så vill jag säga, att detta uttalande visar att han inte känner till någonting om uppfattningen i barnfamiljerna när det gäller barnbidragen. Jag tror mig veta litet mer än herr Rubbestad i det fallet. Det är nämligen i allmänhet i de större städerna som trycket över barnfamiljerna är koncentrerat. Jag vet av egen erfarenhet att barnfamiljerna hälsade barnbidragen med största tillfredsställelse, ty de betydde en lättnad i deras läge. Där emot har jag aldrig hört någon som uttalat sin förkastelsesdom över barnbidragen.

Herr Rubbestad insinuerar att det skulle vara fråga om försök att värva röster. Det är en anklagelse som ju drabbar flertalet ledamöter i riksdagen och som naturligtvis är absolut obefogad. Det är ett faktum att vi här ofta går med på impopulära åtgärder för att åtminstone för tillfället kunna hjälpa

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

en samhällsgrupp ur ett beträngt läge. Herr Lundberg pekade nyss på jordbruksstödet. Detta har vi gett vår anslutning till hela tiden, trots att vi vet att en stark opinion, inom industriarbetarkretsar i främsta rummet, är motståndare till höjda jordbrukspriser. Det höjda smörpriset och i anslutning därtill det höjda mjölkpriset framkallar mycket stark förbittring inom barnfamiljerna, det kan jag försäkra herr Rubbestad. Trots detta har ju riksdagens majoritet lämnat sitt medgivande till genomförandet av jordbruksstödet. Jag kan inte fatta att man kan inlåta sig på att diskutera frågan om barnbidragen från så absolut felaktig utgångspunkt som herr Rubbestad gör, nämligen att det skulle finnas motståndare till barnbidragen i barnfamiljer, t. o. m., sade han, i socialdemokratiska barnfamiljer.

När jag hörde herr Heckscher här använda all sin förmåga till att försvara den omöjliga sak som högern företräder i detta fall, hade jag en känsla av att hans egen uppfattning i verkligheten inte riktigt överensstämde med den som här framläggs av högern. Av en del omdömen jag hört fallas förstår jag att herr Heckscher i själva verket inte skulle vilja vara med om åtgärder av det slag högern förordar.

I högerreservationen säger man: »Fördelen av att penningvärdet bevaras måste för barnfamiljerna vara av större värde än den förlust borttagande av barnbidraget för det första barnet medför för dem.» Om herr Heckscher är kvar här skulle jag vilja ha ett svar direkt av honom, huruvida han verkligen tror att han kan gå ut till de 468 000 enbarnsfamiljerna här i landet och förklara för dem att bara de avstår från 400 kronor om året så skall högern klara penningvärdet, så att detta inte försämras i fortsättningen. Herr Heckscher kan omöjligen tro, att han skulle kunna nå någon effekt med en dylik propaganda. Hur kan man då

över huvud taget välja den linjen, när man vet att den väcker ogillande hos ett stort antal barnfamiljer här i landet? Han gör det naturligtvis av rent klasspolitiska skäl. Bara detta exempel visar att högerns ståndpunkt är en klassståndpunkt. Denna propaganda kan bara gå i de kretsar där herr Heckscher rör sig. Han kan möjligen övertyga människorna där om riktigheten i högerns uppfattning — men då får han inte vända sig till sin professorskollega Håstad som vid förra årets riksdag, när vi också hade frågan om barnfamiljerna på riksdagens bord, i ett alldeles ypperligt anförande, naturligtvis beroende på att han har en annan social härstamning, försvarade barnbidragen. Högerns förslag är ett klassbetonat förslag och varje försök att överskylla detta måste vara dömt att misslyckas.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr RUBBESTAD (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill inte förneka att herr Senander och jag har olika uppfattningar om stämningen på olika håll. Jag har heller aldrig sagt att alla är missnöjda, men jag tror att en hel del är det. Jag medger att de flesta nog tycker det är bra med dessa 400 kronor.

Vad beträffar jordbrukspriser och dylikt, som herr Senander och andra varit med om att besluta och som de menar inte varit så tacknämliga ur propagandasynpunkt, vill jag bara säga att det inte kan vara rättvist att klandra de priser som jordbrukarna får ut för sina varor, om man vill att någon likställighet skall nås mellan jordbrukarna och andra. En stor del av det pris som betalas av konsumenterna för jordbruksprodukterna kommer ju inte heller jordbrukarna till del utan stannar t. ex. hos människor inom affärslivet. När en flaska pilsner, som säkerligen herr Senander tar med nöje, kostar 1:25 på restaurangerna, bör han inte

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

klaga över de 70 örena för mjölken då det gäller en hel liter.

Herr SENANDER (k) kort genmäle:

Herr talman! Jag har inte beklagat mig, men jag har resonerat om hur barnfamiljerna känner det inför dessa högre priser. Vi har ju i stort sett understött den jordbrukspolitik som förs. Då borde inte representanterna för jordbruket, allra minst en så framträdande representant som herr Rubbestad, resonera på det krassa sätt som han gör när det gäller barnfamiljerna, ty dessa tillhör ju en grupp som man bör slå vakt om och skydda, både nu och i framtiden.

Herr DICKSON (h):

Herr talman! Det har ju fällt ganska många och ganska tvärsäkra omdömen om motiven till denna motion. Jag vet inte om jag är särskilt känslig, känsligare än reservationens taleskvinnor här, men jag tycker alltid att det är tråkigt när riksdagen förfaller till sådana där personliga angrepp. Jag undrar om herr Senander, som jag känner ganska väl, i grund och botten tror att högerfolk är hårdare i hjärtat än vad andra människor är. Jag tror inte heller att herr Lundberg i grund och botten tror det, fastän det låter så när han talar.

Herr Rimmerfors sade, att vi skall spara men att vi skall spara med förnuft. Vi har inom högerpartiet försökt att vidta de besparingsåtgärder som är absolut nödvändiga. Alla här i kammaren vet att de är nödvändiga. Vi har skurit ned här och vi har skurit ned där. Jag kan inte stå här och försäkra att vi kommit fram till en absolut rättvis avvägning, men kan herr Rimmerfors eller någon annan tala om varifrån vi skall få dessa pengar för att få finanserna att gå ihop? Vi kan, när vi har råd, använda hur mycket pengar som helst för att ge ut till människor, och de kommer att bli glada och tacksamma. Det

blir visserligen sedan mest omöjligt att få bort dessa anslag. Men när vi nu inte har några pengar, så är situationen en helt annan.

Det är kanske inte riktigt tillämpligt i det här fallet, men den tanken slog mig som herr Adolv Olsson, som var bevillningsutskottets ordförande i många år, uttryckte en gång: att det är lätt att vara generös med andras pengar. Nu är det ju visserligen statens pengar vi handskas med, och statens pengar är ju allas våra pengar egentligen, så det är som sagt inte riktigt tillämpligt, men jag har ändå velat citera detta, eftersom det är ett klokt uttryck.

Herr Senander säger att det här förslaget är ett utpräglat klassförslag. Jag vet inte, vilken klass han egentligen syftar på. Han talar till herr Rubbestad som om lantbrukarna inte skulle ha några barn alls och sålunda inte skulle vara intresserade i den här frågan. Så förhåller det sig nu inte, utan de har nog också en del barn. Jag tror för övrigt att herr Rubbestad i sin familj inte varit helt utan välsignelse i det avseendet.

Jag hade, herr talman, ett behov av att redovisa de här tankarna. Inte kommer det så mycket ut av dem, och inte väntar jag mig precis heller att någon skall stå upp och ge ett direkt svar på min fråga var man annars skulle ta de miljoner som vi har velat spara in här, men jag begagnar tillfället att yrka bifall till reservationen. Jag tror att det i sinom tid, när historia en gång skall skrivas om de här sakerna, kommer att visa sig att det var klokt att man försökte bromsa och verkligen lämnade fram praktiska förslag om hur man skall kunna klara vår finansiella situation.

Herr RIMMERFORS (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Dickson efterlyste min mening om var man egentligen skall ta de här medlen. Jag betonade klart att jag respekterar högerens mo-

Ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

tivering för ett sådant här mindre ange-
näm't förslag, nämligen de statsfinansiella
svårigheterna.

Ja, vad skall man göra i detta läge?
Det är klart att man kan gripa sig an
med de här sakerna på olika ställen
och försöka att spara, men jag tänker
att herr Dickson och jag är överens om
att vi har en ännu viktigare, stor och
samlande uppgift i att försöka få till
stånd en sådan allmän omläggning av
landets ekonomiska politik, att vi får
råd att fullfölja det som är socialt för-
svarsbart. Det är vad jag för ögonblicket
skulle vilja säga.

Med uttrycket att spara med förnuft
menade jag helt enkelt en avvägning som
bibehåller stödet till eftersatta vårdom-
råden och ömmande fall, där det måste
anses vara god statsekonomi att bibehålla
det. Det är svårt att anvisa andra om-
råden. Personligen skulle jag inte ha
någonting emot att spara litet mera på
försvarsutgifterna, men det är en sak
som för ögonblicket inte är aktuell.

Herr DARLIN (h):

Herr talman! Regeringspartiets före-
trädare talar ju ofta såväl här i kamma-
ren som annorstädes om att vårt väl-
stånd är stort och vår standard hög. Jag
har hört det så många gånger förut, att
jag faktiskt har börjat tro på att så är
förhållandet. Men när jag i dag hörde
herr Lundberg m. fl. tala om barnbi-
dragen, måste jag säga att jag anser för-
hållandena här i Sverige vara mer än
skrämmande. När ett par unga nygif-
ta människor inte ens kan försörja ett
barn, då frågar jag mig hur det är ställt
i folkhemmet efter 25 års socialdemo-
kratiskt maktinnehav.

Det har talats om att unga förvärvs-
arbetande människor har det sämre eko-
nomisk ställt än de äldre och större
svårigheter. Jag förmodar att herr Lund-
berg väl känner till att av de unga arbe-
tare, som kommit ut i förvärvsarbetet
de senaste åren, har tempoarbetaren er-

hållit bättre betalt än yrkesarbetaren,
varför de yrkesarbetare som har flera
barn att försörja har större svårigheter
med ekonomin än exempelvis ett ungt
par med endast ett barn.

Här i kammaren beslutar vi om an-
slag med flera hundratals miljoner kro-
nor till olika ändamål utan att täckning
för utgifterna finnes. Den dagen kan
snart komma då vi hamnar i samma
läge som Finland, där barnbidragen
inte kunde utbetalas vissa perioder un-
der fjolåret. Om en företagare iklädde
sig det ena stora utgiftsättagandet ef-
ter det andra utan täckning, skulle det
inte dröja länge förrän företaget blir
bankrutt, arbetarna kastades ut på ga-
tan och företagaren går ev. i konkurs,
och om företagaren fortsätter att binda
sig för stora utgifter trots att före-
taget är på obestånd, kan ett åtal vara
att vänta till på köpet.

De flesta talarna här i dag har talat
som om vi hade pengar till allt detta,
men visa oss vägen att skaffa pengarna!
Den enda möjligheten är väl att trycka
nya sedlar.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr LUNDBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Darlin talar om
att förhållandena i vårt land är dåliga
därför att vissa familjer behöver barn-
bidrag. Jag skulle då vilja säga, att jag
gratulerar herr Darlin om inte han har
vid vissa tillfällen behövt ta emot hjälp
av samhället i större utsträckning än
det här gäller.

Herr Dickson talar om att det är lätt
att vara generös med andras pengar.
Ja, visst kan man formulera sådana
satser. Jag har en känsla av att herr
Dickson är en ärlig människa, som har
anammat vissa rättfärdighetsprinciper.
Jag kan förstå att han, som har fostrats
i en annan miljö än jag, försöker hålla
fast vid sin uppfattning, men för den
som har levt i en miljö, där barnbidra-
gen varit av avgörande betydelse och

Upphävande av lagen om utfyllnad av vissa underhållsbidrag

där varje social reform bl. a. har inneburit ökat människovärde, är det naturligt att värna det som för många är grunden till deras möjligheter att leva som fria medborgare och känna människovärde.

Herr DARLIN (h) kort genmäle:

Jag känner inte till, herr Lundberg, att jag har fått några som helst subventioner från staten. Om herr Lundberg tänker på mitt företag vilket erhållit ett företagarlån och där full säkerhet har lämnats till banken är det min avsikt att betala tillbaka lånet, och avsikten med företaget är vidare att bereda arbetslösa utkomstmöjligheter på platser där utkomstmöjligheter saknas, då talar vi om olika saker, herr Lundberg!

Herr SPÅNGBERG (s):

Herr talman! Bara ett par ord!

Det är för mig inte alls någon överraskning att den frågan tas upp, var vi skall skaffa pengar när det gäller barn, fattiga och änkor, dem som står på livets skuggsida och dem som har det svårt i samhället. Jag har lärt mig under de många år jag varit med här i riksdagen, att de borgerliga tar upp den frågan i sådana här sammanhang.

Min gode vän herr Dickson ställde en fråga till riksdagsmännen, om det finns någon som kan säga, var vi skall ta de pengar som vi nu skall använda till barnbidrag. Jag skall försöka att helt kort svara på det. Vi har ännu inte bestämt om de stora miljardutgifterna till den nya militärorganisationen. Här kan vi utan att skada människor ta de pengar som behövs till barnfamiljerna. Än är det inte för sent att spara på det beloppet. Det är bättre att slå vakt om barnen och försvara deras intressen än att kasta ut dessa hundrade miljoner i onödan på en överdimensionerad militärorganisation.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels

och på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Fröken Wetterström begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra lagutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Darlin begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 171 ja och 39 nej, varjämte 3 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 20

Upphävande av lagen om utfyllnad av vissa underhållsbidrag

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande nr 8, i anledning av väckta motioner angående upphävande av lagen om utfyllnad av vissa underhållsbidrag.

Andra lagutskottet hade till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 128 i första kammaren av herr *Manner-skantz* samt nr 152 i andra kammaren av fru *Ewerlöf* och fröken *Wetterström*.

I motionerna, vilka voro likalydande,

Upphävande av lagen om utfyllnad av vissa underhållsbidrag

hade hemställts, »att riksdagen måtte besluta upphäva lagen den 31 maj 1957 (nr 284) om utfyllnad av vissa underhållsbidrag».

Utskottet hemställde, att förevarande motioner I: 128 och II: 152 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herr *Mannerskantz* och fröken *Wetterström*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av förevarande motioner I: 128 och II: 152 måtte antaga följande *förslag till Lag om upphävande av lagen den 31 maj 1957 (nr 284) om utfyllnad av vissa underhållsbidrag*.

Härigenom förordnas att lagen den 31 maj 1957 (nr 284) om utfyllnad av vissa underhållsbidrag skall upphöra att gälla med utgången av juni månad 1958.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1958.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Fru **EWERLÖF** (h):

Herr talman! Jag skall be att med några ord få kommentera den reservation, som är fogad till andra lagutskottets utlåtande nr 8. Den gäller upphävandet av lagen om utfyllnad av underhållsbidrag, som är fastställda före den 1 april 1957 och understiger 60 kronor per månad samt är reglerade genom domstols beslut eller genom avtal.

När vi för ungefär ett år sedan i andra lagutskottet behandlade propositionen om denna lag fanns det åtskilliga frågetecken, och hos flera en tveksam inställning till hur man skulle ställa sig till denna proposition. Det gjordes nämligen gällande att det faktum att endast underhållsbidrag, som var reglerade genom avtal eller genom domstols beslut och som understeg 60 kronor i månaden, skulle fyllas ut genom statens försorg, skapade ett otillfredsställande förhållande gentemot de andra grupperna. Det gjordes vidare gällande att de avtal,

som inte var fastställda före den 1 april 1957, också komme i ett otillfredsställande förhållande till avtal ingångna efter den 1 april 1957. Slutligen gjordes gällande att man sammankopplade ett civilrättsligt förfarande med ett ekonomiskt ansvar från statens sida, som inte kunde vara den rätta formen för lagstiftning.

Herr talman! Jag skall bli ytterligt kort, och jag skall därför inte komma dragande med den statsfinansiella situationen. Det gäller så små summor, och det är så få fall, som blir indragna, att detta vore meningslöst, även om man vet, att den ekonomiska bakgrunden är sämre nu än den var då. Men trots att det här gäller en grupp, som verkligen står mitt hjärta mycket nära, nämligen de ensamstående mödrarna, kan jag inte finna, att det är riktigt att man på detta sätt stiftar en lag, låt vara tidsbegränsad, eftersom fallen undan för undan kommer att minska och så småningom helt falla bort. Jag anser trots detta, att de få människor det här gäller, de ensamstående mödrarna, får hjälpas genom socialvårdens försorg. Vi talar så mycket om att vi skall rehabilitera socialvården. Vi skall inte ständigt säga, att det ligger något nedvärderande i att man behöver anlita den. Personligen anser jag, att kan man komma fram på andra vägar bör man göra det. När det emellertid gäller avvägningar i ett sådant här fall — tillskapandet av en lag som är direkt stridande mot juridisk praxis och ett fåtal människor som kan bli hjälpta — anser jag att man bör gå den senare vägen.

Med den motiveringen ber jag att få yrka bifall till reservationen av herr *Mannerskantz* och fröken *Wetterström*.

Häri instämde fröken *Wetterström* (h).

Herr **NILSSON** i Göteborg (s):

Herr talman! Det är med denna fråga precis som med den föregående, nämligen

Åtgärder för begränsning av statens utgifter för den allmänna sjukförsäkringen

gen att fjolårets riksdag har beslutat om en utfyllnad av vissa underhållsbidrag. Vi hade en ingående överläggning vid den tidpunkten, och sedan riksdagen antog lagen har, säger utskottet, enligt dess uppfattning inte inträffat någon omständighet, som skulle motivera ett ändrat ställningstagande från riksdagens sida till förevarande fråga.

Jag skall därför be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Statsrådet fru LINDSTRÖM:

Herr talman! Jag skall inte heller bli mångordig här.

I serien av aktuella högerförslag för nedrustning av familjepolitiken — vilken rustades upp så sent som i fjol — tycker jag nog att det förslag vi nu diskuterar är det för förslagsställarna mest genanta, om man betänker att det skjuter in sig på de mest vanlottade familjerna i vårt samhälle, nämligen de ofullständiga, där modern ensam vårdar och försörjer sitt eller sina barn med stöd av ett underhållsbidrag från den förlofade fadern — orimligt lågt till dess utfyllnadsbidraget kom den 1 juli 1957 och åtminstone garanterade henne 60 kronor i månaden.

Det är heller inte så, fru Ewerlöf, att det här bara rör sig om ett fåtal fall. I den aktuella kategorien finns det omkring 60 000 barn under 16 år, och även efter den automatiska uppräknings av de äldre underhållsbidragen, som riksdagen beslöt om i fjol, låg alltså en fjärdedel av dessa äldre underhållsbidrag vid eller under 60-kronorsnivån. De uppgick vanligen till 40, 45, eller 50 kronor i månaden. I den situationen beslöt riksdagen förra året att fylla ut dessa bidrag, så att barnen åtminstone skulle få 60 kronor i månaden.

Visst kan en förbättring av de äldre underhållsbidragen genom en sådan här anordning med temporär karaktär, vilken kommer att avveckla sig själv allteftersom de barn växer upp som dessa

äldre bidrag avser, vara behäftad med vissa skavanker i sin utformning. Motionären erinrade t. ex. här om en del anmärkningar i utskottets utlåtande i fjol. Men efter vad jag har inhämtat i socialstyrelsen, har utfyllnadsbidragen i praktiken bara givit positiva erfarenheter. Administrationen går smidigt, och inga ökade svårigheter har förmärkts, när det gällt att driva in uteblivna underhållsbidrag. Och, vad bäst är, vi tycks ha uppnått den effekt vi syftade till vid ingående av nya avtal, och man betraktar nu 60 kronor som ett minimibelopp. Därmed är vi faktiskt på väg att höja underhållsbidragens hela nivå.

Jag anser sålunda att våra goda erfarenheter i detta fall är tillräckliga för att utfyllnadsbidragen skall lämnas i fred för besparingsaktioner av detta slag.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 21

Åtgärder för begränsning av statens utgifter för den allmänna sjukförsäkringen

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande nr 9, i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder för begränsning av statens utgifter för den allmänna sjukförsäkringen.

Andra lagutskottet hade till behandling förehäft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 269 i första kammaren av herr Ewerlöf *m. fl.* samt nr 340 i andra kammaren av herr Hjalmarson *m. fl.*

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts »att riksdagen måtte besluta

1) sådan ändring av lagen om allmän

Åtgärder för begränsning av statens utgifter för den allmänna sjukförsäkringen

sjukförsäkring den 3 januari 1947 att karenstiden fr. o. m. den 1 juli 1958 skall utgöra sju dagar, dock att vid yrkesskada skall tillämpas en s. k. relativ karenstid om tre dagar,

2) sådan ändring av förordningen angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel att karenslöppet fr. o. m. den 1 juli 1958 skall utgöra 5 kronor i stället för 3 kronor».

Utskottet hemställde, att förevarande motioner, I: 269 och II: 340, ej måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herr *Mannerskantz* och fröken *Wetterström*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av förevarande motioner, I: 269 och II: 340, för sin del antaga av reservanterna framlagda förslag till

1) Lag angående ändrad lydelse av 26 § lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,

2) Lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring,

3) Förordning angående ändrad lydelse av 3 § Kungl. Maj:ts förordning den 4 juni 1954 (nr 519) angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Fröken **WETTERSTRÖM** (h):

Herr talman! Bakgrunden till motionärernas framställning i detta ärende är densamma som beträffande den fråga vi nyss diskuterat, nämligen nödvändigheten av att åstadkomma besparingar på den statliga utgiftssidan. Det är därför onödigt att jag här går in på den saken igen.

Men vi menar också att det väl inte är orimligt, utan att det tvärtom bör vara en sund tanke, att varje förtänksam människa bör sörja för sin ekonomi genom att spara, och att alla under en kortare sjukdomstid — vi har föreslagit upp till en vecka — skall

kunna klara sig utan att behöva uppbära sjukpenning.

Vårt förslag upptar två avsnitt. Det första innebär att den nuvarande karenstiden om tre dagar vid såväl sjukdom som yrkesskada förlänges till sju dagar vid sjukdom, medan den vid yrkesskada av längre varaktighet än tre dagar helt borttages. Vi skulle med andra ord få en relativ karenstid. I princip bör det inte komma i fråga att en försäkrad person tvingas återbetala vad han enligt sjukvårdens beslut har uppburet i sjukpenning, om det inte senare visar sig att yrkesskada icke förelegat.

Motionärernas framställning i andra avsnittet går ut på att karenslöppet för läkemedel höjes från tre till fem kronor.

Utskottsmajoriteten säger bl. a. att sju dagars karenstid måste medföra en icke obetydlig försämring av de nuvarande sjukpenningförmånerna. Det är givet att det blir en försämring, men jag tycker att man bör sätta i relation till varandra de betydande kostnader, som är förenade med en kortare karenstid, och de ökade möjligheter, som den enskilde numera har att stå en viss självrisk. Realinkomsterna för landets inkomsttagare har ju undergått en väsentlig höjning under de år som förflutit sedan principbeslutet om den allmänna sjukförsäkringen fattades. År 1955 var den genomsnittliga årsinkomsten för anställda 8 413 kronor mot 3 947 kronor år 1946. Efter omräkning med hänsyn till penningvärdeförsämringen får man en inkomst 1955 i 1946 års penningvärde av 5 650 kronor, vilket innebär en reallöneökning med 43 procent.

Utskottet pekar vidare på nackdelen av att bryta samordningen mellan sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen. Ur administrativ synpunkt är naturligtvis samordningen en fördel, men jag tror nu inte att man skall överdriva de administrativa fördelarna här-

Åtgärder för begränsning av statens utgifter för den allmänna sjukförsäkringen

vidlag. De uppvägs också av den för-
enkling beträffande sjukförsäkringen
som blir en följd av vårt förslag; an-
talet sjukdomsfall blir på grund av den
förlängda karenstiden givetvis mindre,
och därigenom kommer sjukkassornas
arbetsbörda att minska.

Samordningen innebar otvivelaktigt
en försämring för de yrkesskadeförsäkrade
i förhållande till de bestämmelser
som gällde i 1916 års lag om olycksfall
i arbete. Det måste givetvis finnas en
civilrättslig skyldighet för arbetsgivar-
na att svara för ersättningen vid olycks-
fall i arbete. Från vårt håll är vi med-
vetna om att ett frångående av samord-
ningen kommer att medföra en del öka-
de kostnader, något som vi också tagit
hänsyn till, men vi tror med mycket
stor säkerhet att dessa kostnadsökningar
kommer att bli relativt små.

Låt oss antaga att det i stället för t. ex.
10 000 yrkessjukdomsfall, som varar
längre tid än 3 månader, till sjukkassorna
kommer att anmälas 15 000 fall. Efter
en schablonmässig prövning finner sjuk-
kassorna att det är 12 500 fall som bör
ha ersättning från första dagen. Vid den
senare realprövning, som sker vid årets
slut, visar det sig kanske att 2 500 av
dessa fall inte var att hänföra till yr-
kessjukdom. Det skulle innebära att
ersättning hade utbetalats för mycket
för 2 500 fall under 7 dagar. De antagna
siffrorna skulle naturligtvis gälla hela
landet.

I det andra avsnittet av motionerna
föreslås ett höjt karensbelopp för läke-
medel från 3 till 5 kronor. Vi är abso-
lut säkra på att det genom en sådan
höjning skulle kunna göras betydande
inbesparingar när det gäller det admini-
strativa arbetet, och för den enskilde
medlemmen skulle höjningen medföra
att förmånerna minskade med högst 1
krona. Utskottet hänvisar till den på-
gående utredningen beträffande läkeme-
delsrabatteringen. Det gör man alltid,
när det pågår en utredning. Men med
vetskap om vilken tid det brukar ta,

innan en utredning blir färdig och ett
eventuellt förslag kommer på riksdagens
bord, anser vi motionärer och reservan-
ter att man bör fatta beslut om denna
sak redan nu.

Ett genomförande av högerpartiets
förslag innebär för statens vidkomman-
de en besparing på ungefär 48 miljoner
kronor för ett budgetår. Vi skall dess-
utom komma ihåg att man genom en
sänkning av medlemsavgifterna åstad-
kommer en ytterligare besparing på
ungefär 30 miljoner kronor, vilket fak-
tiskt innebär en direkt skattesänkning.

Herr talman! Med vad jag här anfört
ber jag att få yrka bifall till den av herr
Mannerskantz och mig vid utlåtandet
fogade reservationen.

Herr LUNDBERG (s):

Herr talman! Även i de motioner som
nu behandlas föreslås att man skall
spara för staten men ta från de sjuka.

När det gäller den föreslagna höj-
ningen av karenstiden kan man givet-
vis säga, att medborgarna genom spa-
rande skall gardera sig mot inkomst-
förlust vid sjukdom. Jag gratulerar
emellertid reservanterna om de kan
spara någonting av den medellön på
5 650 kronor i 1946 års penningvärde,
som anförts av fröken Wetterström och
i reservationen.

Jag kan acceptera förslaget om slo-
pande av karensdagarna vid yrkessjuk-
dom, men då borde ju konsekvensen
bjuda att man yrkat på ett generellt
borttagande av karensdagarna, alltså
även vid vanlig sjukdom. I det sam-
manhanget skulle jag vilja återge en
fråga, som ställts till fröken Wetter-
ström i en tidning i Norrköping, som
står henne nära. Tidningen frågar: »Är
den mening att de grupper som i lik-
het med fröken Wetterström av sin ar-
betsgivare är tillerkänd full sjuklön
även skall få vidkännas motsvarande
försämringar?»

Skall man fatta reservationen så, att

Åtgärder för begränsning av statens utgifter för den allmänna sjukförsäkringen

reservanterna önskar minska sjuklöneförmånerna även för stats- och kommunalanställda eller andra som har förmånen att ha denna fråga ordnad på samma lyckliga sätt?

Beträffande läkemedlen pågår, som här framhållits, en utredning, och jag tror att man av den anledningen icke nu bör gå in på denna fråga. Det är emellertid typiskt att högerns företrädare även i det avseendet försöker komma in på samma resonemang och alltså vill åstadkomma försämringar. Två kronor kan givetvis sägas inte spela så stor roll, men vi har i detta land en hel del gamlingar, som ofta är sjuka, och för dem kan dessa pengar betyda ganska mycket.

När man läser igenom reservationen får man en känsla av att dessa besparingar på 48 miljoner kronor avses skolas från dem som har det sämst ställt. Jag vill erinra om vad jag tidigare anfört i denna kammare, nämligen ett uttalande av presidentkandidaten Stevenson, återgivet i Dagens Nyheter i december 1956. Där säges bland annat: »Vi vet att kostnaderna för sjukvården inte kan bäras av miljoner amerikanska familjer. Nästan en kvarts miljon människor dör årligen, vilka skulle ha kunnat räddas om de fått en god medicinsk vård. Vi vet att i hundratusentals amerikanska hem har en allvarlig sjukdom sopat bort ett livs besparingar och ersatt dessa med en tryckande skuldbörda.»

När man erinrar sig att högern förra året gjorde en attack i fråga om läkartjänsterna och nu beträffande sjukförsäkringen, förstår man att högern på sjukvårdens område torde syfta till att skapa ett »idealland» liknande det stora landet i väster.

Jag ber om ursäkt, herr talman, att jag upptar tiden ytterligare några minuter, men herr Darlin gav i sitt anförande uttryck åt uppfattningen att det skulle vara något slags understödsgaranda som präglade hjälpen till barn-

familjerna och de sociala reformerna över huvud taget. En ledamot av denna kammare kom och gav mig ett urklipp ur centerpartiets tidning Växjöbladet, där en redogörelse lämnats för vissa förhållanden i Kyrkhult. För att bereda herr Darlin möjlighet till en dementi skall jag be att få citera vad som där säges:

»Darlins fabrik i Vilshult har byggts av kommunen. Därigenom har Darlin i motsats till konkurrenter i liknande ställning undgått investeringsskatt. Detta är väl inte anmärkningsvärt. Varje företagare måste ju tänka även skattemässigt. Av kommunen har herr Darlin gratis fått fabrikstomten, värd 20 000—25 000 kr. Vidare har han fått fri anslutning av vatten och avlopp, vilket kostat kommunen 40 000—50 000 kr. För själva fabriksbygget har kommunen lagt ut 480 000 kr., vilket betecknas som lån till herr Darlin. Hans egen insats är 40 000 kr. Det av kommunen försträckta beloppet skall vara ränte- och amorteringsfritt i fem år. Därefter skall det amorteras med 15 000 kronor om året i tjugو år. Detta gör en amortering på 300 000 kr. Återstående 180 000 kr. efterskänkes och är alltså även det en direkt subvention till herr Darlin. Räntan på lånet är fast och bestämd till 3 procent. Här föreligger alltså en betydande räntesubvention.»

Jag har tagit upp detta eftersom herr Darlin ju ville ge sken av att det bara var andra men inte han som ville ha. Sedan jag hört herr Darlins uttalande i denna debatt förstår jag att denna tidningsuppgift måste vara felaktig, men det är ju ändå lämpligt att den dementeras.

I fråga om det föreliggande utskottsutlåtandet vill jag, herr talman, endast yrka bifall till utskottets hemställan.

Fröken WETTERSTRÖM (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag tror det är ganska meningslöst att herr Lundberg fortsät-

Åtgärder för begränsning av statens utgifter för den allmänna sjukförsäkringen

ter att misstänkliggöra mig och mina partikamrater, ty dessa insinuanta tongångar känner jag alltför väl till. Jag skall därför inte ingå i svaromål i vidare mån än att jag vill ta upp den direkta fråga, som en tidning ställt till mig och som herr Lundberg här återgav. Den gällde hur de stats- och kommunalanställda skall ställa sig till de i motionerna berörda spörsmålen.

Enligt min uppfattning utgör detta inte något svårare problem. Det är väl här fråga om en anpassning på samma sätt som det var då sjukförsäkringen infördes. Det är sålunda — det torde herr Lundberg inte kunna bestrida — en förhandlingsfråga som vi här i riksdagen inte kan lägga oss i.

Herr LUNDBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Fröken Wetterström säger att detta är en anpassningsfråga och en förhandlingsfråga. Det svenska folket har emellertid fått förmånen att kunna erhålla en viss hjälp vid sjukdom m. m. Om man som högern lägger dessa besparingssynpunkter på hela den rad av motioner, som behandlats här i dag, är det väl rimligt att fröken Wetterström också anlägger samma synpunkter i de fall, då detta skulle drabba de grupper som hon och hennes meningsfränder eventuellt företräder.

Fröken WETTERSTRÖM (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill meddela herr Lundberg att jag nog inte kommer att få förmånen att förhandla om dessa frågor, och jag har alltså inte så stort inflytande därvidlag.

Herr Lundberg gjorde tidigare gällande att det vore rimligt att ta bort karenstiden för såväl sjukdoms- som yrkesskadefallen. Gentemot detta vill jag framhålla att herr Lundberg väl ändå måste hålla med om att det är skillnad på en kortvarig sjukdom och en yrkesskada. Eftersom jag nu av herr Lundberg blivit utmålade som den mest hård-

hjärtade människa man kan tänka sig får jag väl fullfölja med att säga, att jag för min del tror att en förlängning av karenstiden från tre till sju dagar — för småsjukdomar alltså — skulle verka återhållande och återföra människor till arbetslivet tidigare än det nu tillämpade systemet gör.

Herr DARLIN (h) kort genmäle:

Herr talman! Herr Lundberg skulle väl tala om karenstiden för sjukförsäkringen, men han har talat om något helt ovidkommande.

Trots allt måste jag ta upp en sak. Har herr Lundberg ett något senare nummer av Växjöbladet, där det mesta av vad herr Lundberg läste upp dementeras? Ägnar man sig åt innanläsning skall man väl även ta i beaktande demencien som följde. Jag vill fråga: Skulle jag betala investeringsskatt för den av Kyrkhults kommun ägda fabriken, och skulle jag betala den av kommunen likaledes ägda tomten?

Uppgiften att jag betalat endast 40 000 kronor är felaktig. Jag har lagt ut mycket mer pengar — 140 000 kronor — och jag skall betala ytterligare 60 000 kronor. För detta har jag inte någon säkerhet, ty ägaren till fabriken är Kyrkhults kommun.

Vad maskininköpet beträffar har jag blivit befriad från investeringsavgift, men givetvis hade jag inte satt i gång en fabrik sex månader innan investeringsavgiften slopades, ty jag visste ju att avgiften skulle slopas den 1 januari 1958.

Uppgiften om subvention från Kyrkhults kommun med 180 000 kronor är också felaktig. Det skall erläggas ett visst belopp varje år till dess att fabriken är till fullo betald. Det enda som är riktigt är en fast räntesats på 3 procent.

Jag har i dag i denna fabrik cirka 80 anställda. Det är stenarbetare, skogsarbetare — människor som aldrig varit på en industri. I vanliga fall brukar *staten*

Åtgärder för begränsning av statens utgifter för den allmänna sjukförsäkringen

omskola sådana arbetare, så att de skall kunna övergå till ett nytt yrke. I detta fall har jag fått bekosta omskolningen, som kostat mig flera hundra tusen kronor.

Det förvånar mig mycket, att herr Lundberg drar in sådana ovederhäftigheter i debatten som han här gjort.

Herr LUNDBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Darlin hade ju bara behövt svara ja eller nej rörande artikeln. Han har nu egentligen svarat ja så och ingenting annat, och då får väl saken stå på framtiden.

Till fröken Wetterström vill jag säga, att vare sig man är tjänsteman eller arbetare så är det lika påkostande om man blir sjuk. Det är bara den skillnaden att tjänstemannen får mera i sjukersättning än den som endast har ersättning från sjukkassan.

Fröken Wetterström säger att en förlängning av karenstiden skulle verka återhållande. Menar hon att folk då inte skulle vara sjuka så mycket, eller menar hon att folk skulle drivas ut i arbete fortare? Skulle t. ex. stats- och kommunalanställda vara bättre än andra grupper i detta hänseende? Nej, när man talar om frihet här och menar, att en kroppsarbetare kan vara utan lön i sju dagar, så får man lov att följa upp det hela även till sina egna. Det var det jag framhöll.

Fröken HÖJER (fp):

Herr talman! Sjukförsäkringslagen har nu tillämpats i drygt tre år. En utomordentlig organisatorisk sak som då också trädde i kraft var samordningen under 90 dagar mellan yrkesskada och annan sjukdom. Nu vill reservanterna helt slå sönder detta. Alla som har följt denna fråga och känner till hur svårt det är att fastställa, huruvida en yrkesskada eller annan sjukdom föreligger, vet också vilket lidande som drabbar den sjuke, om han tror att det är fråga om en yrkesskada, fast det

sedan efter upprepade besvärliga undersökningar befinnes att läkaren inte säkert kan säga om det rör sig om en yrkesskada. Detta har vi sluppit genom att vi samordnat yrkesskada och annan sjukdom under 90 dagar.

Att tala om att det skulle förekomma simulering från patienters och läkares sida tycker jag är rent ut sagt oförsynt. Den som haft att göra med detta i årtal och vet vilka svårigheter det ligger i att verkligen få fram riktiga diagnoser är tacksam för att denna samordning varar i dessa 90 dagar och vill inte vara med om att nu förstöra alltsammans så som reservanterna vill göra.

I övrigt har herr Lundberg redogjort för varför man i dagens läge inte vill följa förslaget om läkemedelsrabatter. Vi hoppas att snart på riksdagens bord få ett mer ingående förslag i denna fråga.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Fröken Wetterström begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra lagutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 9, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter här efter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppres-

Vidgad rätt till fria resor för värnpliktiga — Normer för nytryckning av lagar och förordningar, som blivit föremål för väsentliga eller upprepade ändringar

ning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Fröken Wetterström begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 170 ja och 39 nej, varjämte 3 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 22

Föredrogos vart för sig

andra lagutskottets memorial nr 13, angående överlämnande till särskilda utskottet av väckta motioner angående vissa ändrade bestämmelser rörande kommunernas andel av folkpensioneringskostnaderna; och

tredje lagutskottets utlåtande nr 6, i anledning av väckta motioner om höjning av den s. k. försvarsavgiften enligt gruvlagen m. m.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda memorial och utlåtande hemställt.

§ 23

Vidgad rätt till fria resor för värnpliktiga

Föredrogs allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av väckta motioner om vidgad rätt till fria resor för värnpliktiga.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde

Herr VIGELSBO (cp):

Herr talman! Jag har tillsammans med några andra i denna fråga väckt en motion som har behandlats av allmänna beredningsutskottet. Vi understryker i vår motion nödvändigheten av att skapa möjligheter för att de värnpliktiga skulle kunna få ett större antal

fria resor än de för närvarande har. Utskottet säger att en utredning kommer att ta upp denna fråga. Jag vill därför, herr talman, bara framhålla att jag hoppas att detta utskottets löfte om att frågan skall ordnas kommer att effektueras så fort som möjligt.

När vi anslår miljarder till försvaret, kan jag inte finna att det är riktigt att pojkar som tjänstgör vid regementena skall behöva stå efter vägarna och lifta och försöka få skjuts från förläggningsplatsen till hemorten. Många gånger råkar de ut för olyckshändelser under dessa färder. Jag skall bara anföra ett exempel på vad de kan råka ut för och vilka situationer de många gånger kan befinna sig i.

Jag åkte en gång i höstas mellan Krylbo och Sala och träffade på två pojkar som var på väg från Falun till Stockholm. De hade liftat från Falun till Krylbo och sedan gått till fots. Jag gav dem skjuts och lämnade av dem i Sala klockan elva på kvällen. Jag frågade hur de sedan skulle ta sig fram. »Ja, vi får gå och vänta på lift här för att komma till Stockholm i natt», svarade de. »Men varför åker ni inte tåg?» frågade jag. De svarade, att de inte hade pengar till det.

Jag kan inte finna att det är riktigt att behandla dem som offerar sig i vår värnpliktsarmé så, att de skall behöva ta sig fram på det sättet. Jag hoppas att utskottet skall få rätt på den punkten, att denna fråga kommer att lösas med det snaraste och på ett tillfredsställande sätt för dem som här berörs.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 24

Normer för nytryckning av lagar och förordningar, som blivit föremål för väsentliga eller upprepade ändringar

Föredrogs allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av

Normer för nytryckning av lagar och förordningar, som blivit föremål för väsentliga eller upprepade ändringar

väckt motion angående normgivande bestämmelser om nytryckning av lagar och förordningar, som blivit föremål för väsentliga eller upprepade ändringar.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Fröken **WETTERSTRÖM** (h):

Herr talman! Jag beklagar att jag tar kammarens tid i anspråk några minuter, men eftersom det här är min egen motion och denna sak ligger mig varmt om hjärtat, vill jag i all korthet säga några ord i detta ärende.

Jag har begärt att man skulle utarbeta normgivande bestämmelser som föreskrev att nytryckning av hel författning skulle ske om väsentliga eller upprepade ändringar förekommit. Förslaget grundar sig helt och hållet på de erfarenheter jag har såsom tjänsteman av att det ofta är tidsödande och besvärligt att slå i den ena författningssamlingen efter den andra för att få en överblick. Oftast trycks vid ändringar bara en enda paragraf eller rent av ett enda moment under paragrafen, och så hänvisas det till tidigare utgivna författningar.

Jag kan som exempel nämna att en stadga från 1929 angående sinnessjukvården i riket har ändrats 22 gånger. Lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård och ungdomsskydd — barnavårdslagen — har ändrats 25 gånger. En stadga den 26 september 1921 angående folkundervisningen har ändrats 23 gånger.

Dessutom vill jag påpeka — jag har inte nämnt det i motionen — att en hel del av författningarna slutsålts och inte finns att få, exempelvis 1891 års sjölag. Vad gör man i en sådan situation?

Nu menar utskottet att kostnadsfrågan inte får förbises, och det är en sak som jag livligt vill hålla med om. Utskottet nämner sedan att kostnaderna för tryckning och distribution av

Svensk författningssamling uppgår till ungefär 250 000 kronor om året. Emellertid får man också ta hänsyn till en annan sak som inte kan värdesättas och direkt anges i pengar, nämligen all den tid som tjänstemän runt om i landet får sätta till för ett både tidsödande och improduktivt arbete, som — det vill jag än en gång poängtera — inte kostar så litet pengar.

Utskottet säger vidare att det här bör vara en praktisk avvägningsfråga och att det bör ske en bedömning från fall till fall, och så fäster utskottet uppmärksamheten på den möjlighet som finns för både enskilda och korporationer att göra direkta framställningar till vederbörande departement eller statsråd för att få ett önskemål om nytryckning prövat.

Ja, jag får säga att en sådan rekommendation inte kommer att lända till någonting i praktiken. Har utskottet männe tänkt sig att den möjligheten skulle utannonseras för att en och annan sedermera kanske skulle nappa på kroken och i en högtidlig framställning hemställa att herr statsrådet eller det kungl. departementet måtte värdigas beakta den underdåniga framställningen?

Det kan hända att min formulering »normgivande bestämmelser» inte var lyckligt vald, men om utskottet, såsom jag till min glädje har tyckt mig finna i utlåtandet, ändå anser det finnas fog för min framställning, frågar jag om utskottet inte skulle ha kunnat komma till en annan slutsats, som i någon mån hade tillmötesgått motionären. Jag tror nämligen fullt och fast att en sådan här ändring är ytterst behövlig och att den skulle hälsas med stor tillfredsställelse av var och en här i landet som har att leta sig fram i författningarnas labyrinter.

Jag har, herr talman, inget yrkande.

Fru **ERIKSSON** i Stockholm (s):

Herr talman! Fröken Wetterström

Vidgad rätt för folkpensionärer att resa å statens järnvägar till nedsatt pris

frågar, vad vi i utskottet egentligen har tänkt oss, och jag vill säga att vi nog undrar vad fröken Wetterström har tänkt sig. Fröken Wetterström har begärt att det skulle uppställas normgivande regler för nytryckning av författningar, men vi vet inte, vilket slags ordning man därvidlag skulle följa. Skulle normerna innebära, att en författning skall tryckas om, när den har ändrats ett visst antal gånger, eller skulle man rätta sig efter till vem författningen vänder sig? Skulle man trycka om *ett* slags författningar när de blivit ändrade ett visst antal gånger och ett annat slags författningar när de ändrats ett annat antal gånger, eller skulle författningen nytryckas om ändringen omfattar så och så många rader?

Vi fann inga anvisningar härom i motionen och heller ingen väg att själva ge några anvisningar om normer för nytryckning.

Det argument som har framförts så många gånger i dag, nämligen att vi bör vara återhållsamma med statens utgifter, har också fått stor tyngd när vi inte kunnat finna någon rationell väg att avhjälpa de besvärligheter som enligt vad vi är medvetna om faktiskt finns.

Utskottets avstyrkande beror alltså inte på nonchalans, utan på att det varit omöjligt för oss att finna någon utväg. Om vi skulle finna någon utväg, skulle den i vårt tycke ändå bli för dyr i förhållande till de fördelar som står att vinna.

Fröken WETTERSTRÖM (h):

Herr talman! Jag vill bara säga till utskottets ordförande, att jag visst har angivit i motionen vad jag menar med normgivande bestämmelser. Jag menar i varje fall att författningen bör nytryckas, om det skett upprepade ändringar i den, så att det vållar stort besvär att ta reda på vilka bestämmelser som gäller, eller om det företagits en väsentlig ändring på en gång.

Jag tror visst inte att avstyrkandet beror på nonchalans från utskottets sida — det vare mig fjärran att tro det om något riksdagens utskott.

Fru ERIKSSON i Stockholm (s):

Herr talman! En sådan prövning sker redan nu utan några normgivande bestämmelser. När det företagits många ändringar, så att det vållar stort besvär att ta reda på vad som gäller, nytrycks författningen. En sådan prövning efter gott förstånd tycker vi inte är någon norm som vi behöver skissera i utlåtandet.

Härmed var överläggningen slutad. Utskottets hemställan bifölles.

§ 25

Vidgad rätt för folkpensionärer att resa å statens järnvägar till nedsatt pris

Föredrogs allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 3, i anledning av väckta motioner om vidgad rätt för folkpensionärer att företaga resor å statens järnvägar till nedsatt pris.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I:76 av herr *Karlsson, Göran*, och II:123 av herr *Almgren* hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t bemyndigade järnvägsstyrelsen att medgiva ålderspensionärer och förtidspensionärer rätt att företaga resor å statens järnvägar till halva priset av tur och retur biljett även under vårmånaderna, förslagsvis 15 maj—15 juni med undantag av pingsthelgen.

Utskottet hemställde, att de likalydande motionerna I:76 och II:123 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr ALMGREN (s):

Herr talman! Låt mig bara med några

ord vidröra denna fråga, i vilken jag är motionär.

Sedan en del år tillbaka har folkpensionärerna som bekant haft förmånen att vid nyårstid få göra en resa å statens järnvägar för halvt pris av tur- och returbiljett. Detta tillmötesgående från SJ:s sida har blivit uppskattat av våra folkpensionärer, som härigenom beretts tillfälle att besöka anhöriga vilka bor på andra platser i landet.

Att företa resor vintertid i halka o. d. är emellertid besvärligt även för människor i yngre ålder och i ännu större utsträckning besvärligt för gamla. Vi har därför ansett att man lämpligen borde undersöka, om det finns möjlighet att tillåta dessa billiga resor även på annan tid av året — det borde kunna ordnas under tider då järnvägen inte är toppbelastad, och vi har i motionen förslagsvis angivit tiden 15 maj—15 juni, med undantag för pingsthelgen, såsom en lämplig tid.

Utskottet yrkar avslag på motionen och föreslår att frågan skall upptas till prövning sedan pensionsreformen genomförts. Jag tycker nu inte att pensionsreformen utgör tillräckligt skäl för uppskov. Vi vet ju alla att hur pensionsfrågan än kommer att ordnas, kommer pensionerna att höjas successivt, och det kommer därför under lång tid framöver att finnas behov av dessa billiga resor för pensionärerna, särskilt då för dem vilkas barn och övriga anhöriga bor långt borta.

Jag vill med det sagda, herr talman, yrka bifall till motionen.

Fru ERIKSSON i Stockholm (s):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och biföll kammarerna utskottets hemställan.

§ 26

Interpellation ang. myndigheternas befogenhet att genom upprepade beslut eller yrkanden göra en person till föremål för sinnesundersökning m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr HAMRIN i Jönköping (fp), som yttrade:

Herr talman! Offentliga myndigheters befogenhet att förordna om sinnesundersökning av tjänstemän syftar till att psykiatrien skall kunna anlitas till skydd för allmänna och enskilda intressen. I vissa, allmänt observerade sammanhang har på senare tid den frågan uppkommit, om bättre garantier mot olämpligt bruk av sagda befogenhet kan behövas för de enskilda tjänstemännens del. Vad som härvid diskuterats, är främst formerna för beslut om sinnesundersökning. Förfarandet efter ett sådant beslutsfattande, det vill säga de regler som omgärdar det psykiatriska expertarbetet, har i mindre grad aktualiserats i debatten.

Numera har emellertid allmänhetens uppmärksamhet riktats mot vad som framkommit om myndigheternas befogenhet att under lång tid genom upprepade yrkanden eller beslut göra en person till föremål för sinnesundersökning eller eljest hålla frågan om hans psykiska hälsa svävande. Med andra ord: när vissa handlingar av en tjänsteman lett till att frågan om hans sinnesbeskaffenhet upptagits, synes ärendet kunna förhållas i årtal, ehuru den psykiatriska vetenskapen och läkekonsten på ett tidigt stadium anlitas.

För lekmannen måste det te sig naturligt, att en bestämd tidsgräns stipulerades, inom vilken den medicinska frågan måste vara avgjord, samt att sedermera en friskförklaring skall obetingat gälla, så länge personen i fråga icke befunnits ha begått nya gärningar, i och för sig tillräckliga för beslut om undersökning. Eljest synes risk föreligga för att en myndighet — genom att i upprepade omgångar föra frågan om

Interpellation ang. osunda konkurrensmetoder från textilimportörers sida

en persons mentala tillstånd på tal — kan komma att öva en nedbrytande verkan på vederbörande. Därest personen sedermera, i trots av tidigare friskförklaring, befinnes sjuk, kan detta komma att för allmänheten framstå såsom ett *resultat* av myndigheternas aktioner och icke som en *orsak* till deras ingripanden. Ur allmän rättssäkerhetssynpunkt synes här en klart otillfredsställande ordning föreligga.

Med hänvisning till vad jag här framhållit, anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få framställa följande interpellation:

Delar herr statsrådet de farhågor, som bland allmänheten uppkommit med anledning av den myndigheterna medgivna befogenheten att under långa tidsperioder genom upprepade beslut eller yrkanden göra en person till föremål för sinnesundersökning eller eljest hålla frågan om hans psykiska hälsa svävande? Om så är fallet, är herr statsrådet beredd ta något initiativ i syfte att rätta till detta missförhållande?

Denna anhållan bordlades.

§ 27

Interpellation ang. osunda konkurrensmetoder från textilimportörers sida

Herr JOHANSSON i Norrköping (s) erhöi på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Den svenska textilindustrin har under de senaste åren haft att kämpa med betydande svårigheter. Den som är bosatt i ett textilcentrum som Norrköping kan vittna om den oro som textilkrisen skapat bland de anställda. Genom regeringens beslut sommaren 1955 att justera upp och modernisera de svenska textiltullarna förbättrades utan tvekan den svenska textilindustriens allmänna konkurrensskydd mot utlandet. Detta tullskydd är emellertid inte tillräckligt mot sådan import som är förbunden med s. k. dumpingpri-

ser. Därvid har särskilt uppmärksamats den import som förekommer från olika östeuropeiska länder, vilka uppenbarligen tillämpar rena dumpingpriser. I många fall överstiger färdigvarupriserna inte råvarupriserna på världsmarknaden. Det måste vara angeläget att särskild uppmärksamhet ägnas dumpingproblemet och att man på allt sätt går in för att motverka osunda konkurrensmetoder.

I pressen har förekommit uppgifter om att förutom den direkta importen av textilvaror till dumpingpriser det i Sverige skulle pågå en indirekt import av dumpingvaror på olagliga vägar. Stockholms rådhusrätt behandlar ett mål, som gäller import av ett parti damunderkläder, som uppgivits vara tillverkade i Holland men enligt utredningen kommer från USA. För att undgå licens tvång har Holland uppgivits som ursprungsland. Enligt tidskriften *Textil och Konfektion*, organ för den svenska textil- och konfektionsindustrin, figurerar falska firmapapper i denna affär.

Under återopande av vad här anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för handelsdepartementet få framställa följande frågor:

1) Har herr statsrådet observerat att det förekommer osunda konkurrensmetoder från textilimportörers sida och i så fall om det i samband därmed också förekommit indirekt import av textilvaror på olagliga vägar samt i vilken utsträckning?

2) Har herr statsrådet övervägt, huruvida särskilda åtgärder bör vidtagas för att motverka denna utveckling?

Denna anhållan bordlades.

§ 28

Anmäldes och godkändes utrikesutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 105, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående

godkännande av överenskommelse mellan Sverige och Japan angående reglering av vissa svenska fordringsanspråk.

Europarådets sociala kommittés förhandlingar i Paris.

Stockholm d. 4/3 1958

Tore Bengtsson
Halmstad

§ 29

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Riksdagens II:a kammare, Stockholm

Härmed anhåller undertecknad om ledighet från riksdagsarbetet den 5 mars—10 mars 1958 för deltagande i

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 30

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 17.47.

In fidem
Gunnar Britth
